

AZ OKTATÁS EGYES TERÜLETEI

KÖZNEVELÉS

SZEMÉLYI SZABADSÁGJOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az emberi méltósághoz való jog mindenkit – így az oktatás valamennyi szereplőjét – megillető, Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) által lefektetett alapjog. Az Alaptörvény II. cikke szerint az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. A III. cikk (1) bekezdése alapján senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: köznevelési törvény) 46. § (2) bekezdése szerint a gyermek, a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. A gyermek és a tanuló nem vethető alá testi és lelki fenyegetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetésnek vagy bánásmódnak.

A hozzánk forduló szülők a gyermekükkel való osztályfőnöki bánásmóddal kapcsolatban kérték hivatalunk segítségét. Beadványuk szerint gyermekük három éves kora előtt átesett egy hasi belső szervi műtéten, melynek következtében hasát átszelő nagy műtéti heg látható a testén. Előadták, hogy rendszeres orvosi gondozás alatt állt, folyamatos diétát szükséges volt tartania. Az első négy évfolyam során betegségéből adódóan nagy számban voltak hiányzásai, de a tananyag és a számonkérések pótlása nem okozott gondot számára, jó tanuló, matematika versenyeken is nagyon jó eredményeket ért el.

A szülők által rendelkezésre bocsátott információk szerint a 2023/2024-es tanév első fele panaszmentesen telt el, majd a félévet követően rosszul érezték a tanulónál. Néhány alkalom elteltével a tanuló osztályfőnöke több megjegyzést tett lányukra a csoport előtt: „nem igaz, hogy nincs erre megoldás”, „miért nem mentek másik orvoshoz”, „folyton hiányozni fogsz”, „miért csak a matematika órán leszel rosszul, vagy csak dolgozatra való felkészülésre?”.

A beadvány szerint az érintett pedagógus kollégái előtt is megjegyzéseket tett (pl. a szülőket állandóan hívni kell, ha dolgozat előtt rosszul lesz a tanuló). Olyan pedagógust is beavatott a tanuló egészségügyi problémájába, aki nem tanítja a gyermeket. A pedagógus szerint a számonkérésből adódó stressznek volt köszönhető a rosszullét, és a szülőknek szakembert kellett volna keresniük.

A szülők sérelmezték, hogy korábban, amikor sérelem érte a tanulót és megkereste osztályfőnökét, semmilyen segítséget nem kapott, de az osztályfőnöki órák alkalmával a tanuló mégis különös figyelmet kapott. Olyan is elhangzott az órán, hogy „milyen dolog az, hogy egy panel lakásban éltek egy kutyával és egy nagymamával együtt?”, „borzasztó a hasi sebhely, legyen tartása, nem akarja más nézni a hasát”. Sérelmezték, hogy lányukat az érintett pedagógus megalázta a betegségében is.

Előadták, hogy a gyermekkel korábban szakember foglalkozott a betegségből és sebhelye által adódó félelmei, gátlásai miatt.

A beadvány szerint a szülők 2024. május elején az intézmény igazgatójánál panaszt tettek. Az érintett pedagógus az állítások egy részénél próbált, vagy nem adott magyarázatot, bizonyos állításnál elnézést kért, a testére irányuló megjegyzéseket cáfolta, a tanuló szavahihetőségét vonta kétségbe. Ekkor a szülők ígéretet kaptak arra, hogy többé nem fordul elő ilyen incidens.

A szülők előadása szerint három hét elteltével a tanulót osztálytársai hamisan lopással vádolták meg. Kiderült, hogy az osztályfőnök mondta a tanulóknak, hogy a dolgaikat lányuk lopta el.

A szülők 2024. május végén az intézmény fenntartójához fordultak panaszukkal. Egy hónap elteltével az iskolából kérték, hogy jelenjenek meg egyeztetés céljából. Ezen alkalmon az intézményvezető ismételt ígéretet tett intézkedésre, amely azonban nem történt meg. A szülők azt szerették volna elérni, hogy az érintett pedagógus többé ne tanítsa gyermeküket.

A szülők a szeptemberi tanévkezdés előtt felkeresték az intézményvezetőt, tájékoztatását kérve esetleges fejleményekről. Az intézményvezető tudomásukra hozta, hogy a tankerületi központ által lefolytatott vizsgálatban figyelmeztették az érintett pedagógust, az etikai kódex betartására kötelezték, és a következő esetben súlyosabb szankcióra számíthat.

A beadvány szerint az intézményvezető arról tájékoztatta a szülőket, hogy minden marad a régiben az osztályba sorolást tekintve, kérte, hogy adjanak egy esélyt a pedagógusnak. Ígérete szerint fokozottabb figyelemmel lesz a tanuló iránt.

A szülők sérelmezték, hogy a fenntartói vizsgálatról nem kaptak dokumentációt annak ellenére, hogy ezt 2024 szeptemberében kérték.

Előadták, hogy később a tanuló távollétében tartott osztályfőnöki órán ismét a tanulóról tett megjegyzéseket az osztályfőnök. Később a tanulót magához hívta, majd azt mondta neki, hogy a lopással gyanúsítás ügye megoldódott, és kérdezte, hogy így rendben vannak-e? A beadvány szerint a tanulónak éjszaka rémálmai voltak, indokolatlanul rátört a sírás, félt iskolába menni, és attól, hogy mit fog mondani neki a pedagógus. Előfordult az is, hogy a tanulónak azt mondta a pedagógus, hogy ha nem szeretne hetes lenni, akkor menjen másik iskolába vagy legyen magántanuló. A szülők szerint a gyermeküknek számtalan oka volt az intézményben maradásra: a többi pedagógus, illetve barátai is.

A panaszt megvizsgáltuk, a beadvány alapján megállapítható volt, hogy a jogorvoslati lehetőséget a szülők kimerítették azzal, hogy a panasszal az érintett intézmény fenntartójához, az érintett tankerületi központhoz fordultak. A fenntartó vizsgálatáról szóló dokumentációt azért nem volt lehetőségük panaszukhoz mellékelni, mert azzal nem rendelkeztek.

Az érintett pedagógus bánásmódjával kapcsolatban a szülők panaszát az érintett intézményvezető, illetve a fenntartói képviselő is vizsgálta. A tankerületi igazgató nyilatkozata szerint 2024. május végén személyesen jelezték a szülők a panaszt, mely nyomán rövid úton azonnal utasította az intézményvezetőt az ügy kivizsgálására, a szükséges intézkedések megtételére. Majd sor került egy személyes egyeztetésre is, melyen az intézményvezető, az érintett pedagógus és a fenntartói képviselő vettek részt. A tankerületi igazgató ekkor felhívta a résztvevők figyelmét, hogy hasonló eset sem történhet a jövőben. A pedagógus ígéretet tett, hogy elkerüli a hasonló eseteket. Az intézményvezető elismerte, hogy hibázott, amikor a megbeszélésről nem készített írásbeli dokumentációt.

A fenntartó nyilatkozata szerint a szülők 2024. augusztus végén ismételt felkeresték az iskola igazgatóját, hogy tájékoztatást kapjanak az érintett pedagógussal kapcsolatban megtett intézkedéseiről. Az iskola igazgatója ismertette a szülőkkel a pedagógus felé tett intézkedéseket, és kérte a szülőktől,

amennyiben a következő tanévben a tanár nő bármilyen nem megfelelő megjegyzésekkel illetné a gyermeküket, azonnal keressék meg őt a további intézkedések megtétele végett.

A tankerületi igazgató a 2024. szeptember végén érkezett bejelentést követően haladéktalanul megbeszélést hívott össze az érintett iskolába az ügy kivizsgálása, lezárása érdekében. A megbeszélésen részt vettek a szülők, az érintett tanuló és az érintett pedagógus, az iskola vezetősége, valamint a tankerület illetékes kollégái. A megbeszélésen minden érintettet meghallgattak. Ezt követően a tankerületi igazgató arra kérte az érintetteket, valamint az iskola intézményvezetőjét, hogy törekedjenek olyan megoldásra, amely mindenki számára, de legfőképpen a tanuló számára előnyös, elfogadható.

A 2024. szeptember végén tartott megbeszélés eredményeképp az érintettek arra jutottak, hogy az érintett tanuló a jelenlegi osztályában, jelenlegi tanáraival, jelenlegi osztályfőnökével, az érintett pedagógussal marad. Az intézményvezető a szülők kérésének megfelelően járt el a tanuló érdekeit maximálisan figyelembe véve. Megegyeztek, hogy bármilyen egyéb fennálló probléma esetén a szülők keressék az iskola igazgatóját, aki intézkedik a továbbiakban. Az iskola igazgatója az érintett pedagógussal kapcsolatban úgy járt el, hogy az aznapi megbeszélés értelmében újfent figyelmeztette a gyermekek jogairól szóló törvény betartására, ellenkező esetben fegyelmi tárgyalást kezdeményez vele szemben.

A fentiek alapján megállapítható volt, hogy a panasszal kapcsolatban több személyes egyeztetés történt az érintett felek között. A panaszra azonnali reakció történt az intézményvezető és a fenntartói képviselő részéről.

Az utolsó személyes egyeztetésre 2024. szeptember végén került sor, melyen az érintett tanulót is meghallgatták. A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének g) pontja alapján a tanuló joga különösen, hogy az emberi méltóság tiszteletben tartásával szabadon véleményt nyilvánítson minden kérdéstről, az őt nevelő és oktató pedagógus munkájáról, az iskola, kollégium működéséről. A tanuló a köznevelési törvényben biztosított jogával élve, az őt érintő panasszal kapcsolatban személyesen kifejtette az álláspontját.

A fentiekben kifejtett nyilatkozatok alapján az látszott, hogy az érintett pedagógus elnézést kért a történetek miatt, illetve ígéretet tett arra vonatkozóan, hogy a jövőben a hasonló eseteket elkerüli.

A pedagógus bánásmódjának sérelmes jellegét az intézményvezető, illetve a tankerületi igazgató is elismerte. Több személyes egyeztetés történt, illetve felhívták a pedagógus figyelmét arra, hogy a tanulóval kapcsolatos megjegyzéseket mellőzze, kerülje el, hasonló esetek többé nem fordulhatnak elő. A tantárgyfelosztás átszervezésére – arra, hogy a továbbiakban a tanulót egyáltalán ne tanítsa az érintett pedagógus – a tanév közepén nem volt lehetőség. Rögzítették, hogy a következő sérelmes esetről az érintett pedagógussal szemben fegyelmi eljárást kezdeményeznek.

A fentiek alapján megállapítottuk, hogy az intézményvezető, illetve a fenntartói képviselő saját hatáskörben intézkedett a sérelmes helyzetek orvoslása érdekében. A 2024. szeptember végéig történt sérelmes helyzeteket – a szülők, illetve a tanuló bevonásával – kezelték, lezárták.

A fentiekre tekintettel az ügyet ajánlás vagy kezdeményezés megfogalmazása nélkül lezártuk. (OJBH/476/2024)

A 46. § (3) bekezdésének f) pontja alapján a gyermeknek, a tanulónak joga, hogy személyiségi jogait, így különösen személyiségének szabad kibontakoztatásához való jogát, önrendelkezési jogát, cselekvési szabadságát, családi élethez és magánélethez való jogát a nevelési-oktatási intézmény tiszteletben tartsa. E jogának gyakorlása azonban nem korlátozható

másokat ugyanezen jogainak érvényesítésében, továbbá nem veszélyeztetheti a saját és társai, a nevelési-oktatási intézmény alkalmazottai egészségét, testi épségét, valamint a művelődéshez való jog érvényesítéséhez szükséges feltételek megteremtését, fenntartását.

A sajtóból értesült hivatalunk, hogy egy gimnáziumban a tanulók észrevették, hogy a férfi és női mosdók bejárati ajtajára lyukakat helyeztek el az iskola. A mosdókban dohányzás egyre nagyobb gondot okozott az intézményben, az különösen a kisebb tanulók mosdóhasználatát lehetetlenítette el. A vezetőség ezért döntött szellőzőlyukak kialakításáról. A fenntartó saját hatáskörben orvosolta az esetet, elrendelte a lyukak megszüntetését és a szakszerű szellőzések kialakítását.

Az esetet követően telefonon megkerestük az érintett intézmény fenntartóját, hogy a fentiekről kérjük álláspontját.

A fenntartói képviselő megerősítette, hogy még aznap elrendelte az eredeti állapot visszaállítását, amit a köznevelési intézmény azonnal végrehajtott. Azóta több jelzés nem érkezett. (OJBH/545/2024)

A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény (a továbbiakban: Púétv.) 67. § (1) bekezdésének 8. pontja szerint a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló kötelezettsége különösen, hogy a gyermekek, a tanulók és a szülők, valamint a munkatársak emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa. (OJBH/326/2024, OJBH/10/2024, OJBH/532/2024, OJBH/553/2024, OJBH/4/2024, OJBH/309/2024, OJBH/150/2024, OJBH/197/2024, OJBH/247/2024)

Több méltóságsérelemmel kapcsolatos panasz is érkezett hivatalunkhoz, melyekben óvodai bánásmódot kifogásoltak a szülők. Előfordult, hogy kiabáltak az óvodásokkal, vagy sípot használtak fegyelmezési eszközként, egy esetben erősen, nyomot hagyva fogták meg az óvodás karját. Több esetben az okozott problémát, hogy a szülők nem járultak hozzá az óvodásokról készült képek közzétételéhez. (OJBH/217/2024, OJBH/246/2024, OJBH/227/2024, OJBH/282/2024, OJBH/282/2024, OJBH/324/2024)

Több beadványban az általános iskolában tanító pedagógusok bánásmódját sérelmezték a szülők. Egy második osztályos gyermek esetében az osztályfőnök nem kezelte megfelelően a tanulók között kialakult konfliktust, hanem rendszeresen egy-egy tanulót nevezett meg felelősnek az egész osztály előtt. A szülő sérelmezte azt is, hogy a pedagógus nem tájékoztatta a szülőket a konfliktusról, valamint a tanulókat is arra utasította, hogy az iskolában történeteket ne mondják el otthon. (OJBH/471/2024)

Egy beszéd fogyatékos okán sajátos nevelési igényű gyermekkel a tanára közölte, hogy tanuljon meg beszélni, valamint több alkalommal megalázta az egész osztály előtt. A tanuló napokig sírt és családtagjaival sem kívánt beszélni. Egy másik esetben, egy ötödik osztályos gyermeket tanító pedagógus helytelen válasz esetén gyakran ordított a tanulókkal, valamint kitépte a lapot a tanulók füzetéből. A panaszos azt is kifogásolta, hogy gyermekét a tanár egy alkalommal arcon legyintette. (OJBH/12/2024, OJBH/21/2024).

Egy tanulási nehézségekkel küzdő gyermek szakvéleményét osztályfőnöke teljesen figyelmen kívül hagyta, több alkalommal az egész osztály előtt megalázta, rendszeresen kiabált a gyermekkel, valamint hazugnak nevezte. A tanuló szorongásai fizikai tünetek formájában is jelentkeztek. Olyan panasszal is fordultak hivatalunkhoz, hogy az osztályfőnök rendszeresen székeket dobál, káromkodik és sír az osztály előtt, valamint fegyelmezési célzattal falhoz szorítja a tanulókat. Sérelmezték többek között azt is, hogy az osztályfőnök napi szinten ordibál a gyermekekkel, valamint a pedagógiai szakszolgálat véleménye ellenére nem fordít kellő figyelmet a tanulási nehézséggel küzdő gyermekekre. (OJBH/55/2024, OJBH/98/2024, OJBH/221/2024)

Előfordult olyan panasz is, amely egy általános iskolás, hatodik osztályos tanuló iskolai zaklatásáról számolt be. A beadványozó szülő elmondása szerint gyermekét közveszélyesnek, beszámíthatatlannak neveztek, az egész osztály előtt megalázták, megrángatták, táskáját beleegyezése nélkül átkutatták, valamint több alkalommal nem engedték ki a mosdóba. A tanuló magába fordult, több alkalommal sírva rohant ki az iskolából, szorongásai fizikai tünetek formájában is jelentkeztek. Amikor a szülő úgy döntött, kiveszi gyermekét az iskolából, az intézményvezető több alkalommal ordibált a szülővel és kijelentette, hogy joga van dönteni a gyermek jövőjéről. Egy általános iskolás, nyolcadik osztályos szülői közösség több tagja azzal fordult hivatalunkhoz, hogy a gyermeküket tanító pedagógus több éve minősíthetetlen hangnemben és stílusban, obszcén kifejezéseket használva tartja meg tanóráit és külön foglalkozásait. (OJBH/136/2024, OJBH/212/2024)

A pedagógusok bánásmódjával kapcsolatban érkezett panasz a gimnázium és műszaki technikum világából is. Egy szülő előadása szerint a pedagógus többször sértő, megalázó megjegyzéseket tett a tanulók tudásával kapcsolatban az egész osztály előtt. Egy esti tagozatos középiskolai tanuló pedig azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy az intézményvezető személyes sérelmei miatt nem teszi lehetővé számára a pótvizsgázást, nem adja ki bizonyítványát és minősíthetetlen stílusban beszél vele. (OJBH/355/2024, OJBH/316/2024, OJBH/556/2024)

Panasz érkezett hivatalunkhoz azzal kapcsolatban is, hogy egy tanulót azt követően kezdte megalázni és kiközösíteni az osztályfőnöke, miután a szülők zaklatás miatt feljelentették egy másik gyermek szüleit. A panaszos szülő kifogásolta azt is, hogy a gyermekét érintő konfliktusokban az intézmény nem nyújtott megfelelő segítséget. (OJBH/272/2024)

A fenti esetekkel kapcsolatban hivatalunk első körben a jogorvoslati út kimerítésének szükségességéről tájékoztatta a hozzánk fordulókat. A panaszolt ügyek vizsgálatára ugyanis nem kerülhet sor abban az esetben, ha a panaszosok nem éltek jogorvoslati jogukkal, és nem jelezték panaszukat a fenntartó irányába, mely révén fenntartói vizsgálat indulhatott volna az ügyekben.

Ugyanígy jártunk el azzal a panasszal is, amelyben egy szülő azzal fordult hivatalunkhoz, hogy negyedik osztályos gyermekéről és társairól a testnevelő tanár az öltözőben telefonjával

fényképeket rögzít. A szülőt haladéktalanul a fenntartóhoz irányítottuk, emellett az érintettek a rendőrséghez is fordultak. (OJBH/500/2024)

Egy hivatalunkhoz forduló szülő tájékoztatása szerint egy általános iskola ötödik évfolyamán az osztály tanulóit az érintett intézmény pedagógusai rendszeresen bántalmazták lelkileg, az egész osztály előtt megalázták őket.

Egy konkrét esetben a panaszos gyermeke tanóra közben egy sérelmével odament a pedagógushoz, aki meghallgatása közben megrángatta a tanulót, majd „Takarodj ki az osztályból!” ordítással kiküldte őt a tanóráról. A tanuló tovább sírt a folyosón, amikor a pedagógiai asszisztens megkérdezte tőle, hogy mi a baj. A tanuló elmondta a történeteket, majd szóltak az osztályfőnöknek, aki odaérve, kiabálva rászólt a tanulóra, hogy „Mit képzelsz magadról, ne add elő magad!”. A tanuló csöngetés után kiment sírni a mosdóba, majd azt mondta társainak, hogy nem bírja tovább, meg akar halni, mint az a tanuló, akit csúfoltak az iskolában.

A beadvány szerint az érintett tanulónak fizikai tünetei jelentkeznek az iskolában (hasfájás, hányás, láz), otthon azonban mindezek nem jellemzőek. A pedagógusok részéről napi szintű megaláztatást tapasztaltak, melyet többször kifogásoltak. Az osztályfőnök a szülő panaszra szerint nem segített a sérelmek orvoslásában. A többszöri panasztétel eredménytelennek bizonyult, az intézményben nem változott a helyzet, az igazgató sem tett lépéseket a megoldás irányába.

A szülő kifogásolta, hogy egy alkalommal az érintett tanulókat (a szülők jelenléte nélkül) meghallgatták az intézményben, kérdőre vonták őket, hogy miért mondják el otthon a sérelmeiket, és jelezték nekik, hogy jobb, ha legközelebb hallgatnak.

A szülő sérelmezte, hogy a tanulók nem haladnak megfelelően a tanulmányaikkal, az órán sokszor telefonoznak, a pedagógusok kiabálnak velük, főleg német órán.

A fentiekre tekintettel megkerestük az érintett általános iskola fenntartói képviselőjét és kértük, hogy a panaszban foglaltak alapján vizsgálja meg az ügyet az érintett intézményben.

A fenntartói értesítésre az intézményben vizsgálat indult. Az iskola intézkedési tervet készített, melynek mellékletét képezte az osztályfőnök reflexiója, az iskolapszichológus hozzászólása, továbbá az ügyben keletkezett jegyzőkönyvek.

Az osztályfőnök által készített reflexióban rögzítették, hogy az érintett tanuló szülője nem jelent meg szülői értekezleten, fogadó órákon, a Kréta rendszert nem követi figyelemmel. A tanulónak – illetve testvérének is – jelentős hiányzása gyűlt össze, melyből igazolatlan órák is vannak, továbbá jelentős számú beírással rendelkezik a tanuló. Rendszeres volt a házi feladat-, és a felszerelés hiánya, alacsony szintű volt a feladattudata, szorgalma. A német szaktanárral kapcsolatos panaszra vonatkozóan az osztályfőnök előadta, hogy német órán a tanulók járkálnak, belekötnek a többiekbe, nem dolgoznak, az érintett tanuló szemtelenül viselkedik tanárával.

A matematika óráról történt kiküldéssel kapcsolatban az osztályfőnök állítása szerint ő aznap háromszor beszélt a tanulóval. A kiküldést megelőzte, hogy a tanuló az órán vitába keveredett egyik osztálytársával, majd felállt, megrugdosta a társát. A pedagógus hiába kérte a tanulót, hogy hagyja abba, ez nem történt meg, továbbá a tanuló minősíthetetlenül beszélt az osztálytársával és a pedagógussal is. A kiküldés azért történt, hogy elejét vegyék a további verekedésnek. Az eset után egy órával átbeszélték a történeteket és a helyes viselkedés módját. A szülő jelzése alapján – miszerint gyermekének öngyilkossági gondolatai támadtak – az intézményvezető megbeszélést hívott össze az ügyben, melynek jegyzőkönyvét csatolták.

Az osztályfőnök visszautasította azt, hogy a tanulók telefonoznak az órán. A tanulókkal többször is ismertetett házirend szerint csak szaktanári engedély alapján vehetik elő telefonjaikat a diákok, a tanórai munka miatt. Tilos továbbá a felvételek készítése is az iskolában.

Az osztályfőnök előadása szerint a pedagógusok nem bántalmazták a tanulókat, nem alázták meg őket. Pozitív példát mutatva motiválják őket, jó szociodinamikával rendelkező közösség kialakítása a céljuk.

Az osztályfőnök reflexiója szerint az osztályban a tanulók között rengeteg a verbális, fizikai bántalmazás, ezért az iskolapszichológussal úgy döntöttek, hogy januártól kiemelt feladatuk lesz az abuzálás, az agresszió megelőzése, helyes megoldási stratégiák kialakítása.

A fenntartói vélemény szerint a tanuló osztályból való kiküldése bevett szokás, de nem elfogadott pedagógiai módszer. Több helyen alkalmazzák az „Arizona szoba programot”, ahol szabad kiküldeni a tanulót, de annak a pedagógiai programban meghatározott szigorú szabályai vannak. Erre vonatkozóan – a legközelebbi tankerületi igazgatói értekezleten – egy részletes tájékoztatást fognak kapni az iskolaigazgatók.

A fentiek alapján elfogadtuk a fenntartói vizsgálat megállapításait, és azon fenntartói intézkedést, miszerint az intézményvezetők számára részletes útmutatást nyújtanak a tanóráról történő kiküldéssel kapcsolatban.

Megállapítottuk, hogy az intézményben történt, a panaszos szülőt is bevonva megtartott személyes egyeztetések alkalmasak voltak a sérelmes helyzet orvoslására. Az intézmény a szülő jelzésére reagálva lépéseket tett a helyzet rendezésének érdekében. Az osztályfőnök, a szociális segítő, és az iskolapszichológus közös, osztályszintű foglalkozások tartásában állapodtak meg. A panaszos szülő egy alkalommal járult hozzá, hogy gyermeke részt vegyen az iskolapszichológus foglalkozásán.

A köznevelési törvény 72.§ (1) bekezdés a) pontja alapján a szülő kötelessége, hogy gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét.

A Púétv. 67. § (1) bekezdés 6. pontja szerint a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló kötelezettsége különösen, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, magatartásáról, az ezzel kapcsolatban észlelt problémákról, az iskola döntéseiről, a gyermek tanulmányait érintő lehetőségekről.

Szülői oldalról a tanulónak minden támogatást szükséges megadni, ami a tanulmányok eredményes folytatásához járul hozzá. Fontos, hogy a tanuló rendelkezzen a tanuláshoz szükséges eszközökkel a tanórán, házi feladatát elkészítse, pedagógusaival együttműködjön. Intézményi oldalról a felügyeleti kötelezettségből adódóan mindent el kell követni annak érdekében, hogy a tanulót ne érje, ne érhesse sem fizikai, sem lelki bántalmazás, és megfelelő körülmények között tudja teljesíteni tankötelezettségét az intézményben.

A fentiek alapján – a tanuló érdekében – mind szülői, mind intézményi oldalon különös jelentőséggel jelenik meg az együttműködés, melynek alapja a megfelelő kommunikáció, a tanuló érdekeinek szem előtt tartása. A fenntartói képviselő számára javasoltuk, hogy az együttműködést folytassák a szülővel, a családdal.

A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (OJBH/66/2024)

A köznevelési törvény az értelmező rendelkezések között rögzíti a gyermek, tanuló felügyeletének fogalmát a nevelési-oktatási intézményben. A felügyelet jelentése ezek szerint

a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt. A köznevelési törvény 25. § (5) bekezdése előírja, hogy a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtéséről. (OJBH/108/2024, OJBH/513/2024, OJBH/563/2024)

A személyi szabadságjogok terén gyakran talákoztunk olyan ügyekkel, melyben a tanulók között kialakult konfliktusos helyzetekkel kapcsolatban kértek segítséget a hozzánk fordulóktól. (OJBH/41/2024, OJBH/117/2024, OJBH/119/2024, OJBH/496/2024, OJBH/501/2024, OJBH/504/2024, OJBH/484/2024, OJBH/511/2024, OJBH/514/2024, OJBH/559/2024, OJBH/566/2024)

A nevelési-oktatási intézményben előforduló gyermekek, tanulók közötti konfliktusok, bántalmazások esetén mindig felmerül az intézmény felügyeleti kötelezettségének kérdése. A gyermekek, tanulók egészségét és biztonságát minden veszélyeztető tényezővel szemben védelemben kell részesíteni. A Púétv. 67. § (1) bekezdésének 7. pontja szerint 67. § a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló kötelezettsége különösen, hogy a gyermek testi-lelki egészségének fejlesztése és megóvása érdekében tegyen meg minden lehetséges erőfeszítést: felvilágosítással, a munka- és balesetvédelmi előírások betartásával és betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.

A felügyeletre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből eredő kiemelt pedagógusi kötelesség, hogy megtegyenek mindent az olyan jellegű konfliktusok megakadályozása érdekében, amelyek a gyermekek, tanulótársak közötti bántalmazásokhoz vezetnek.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet) 131. § (3) bekezdése kimondja azt is, hogy abban az esetben, ha a pedagógus a gyermek, a tanuló bántalmazását vagy más deviáns viselkedésformákat észlel, az adott osztály vagy tanulócsoport nevelésében, oktatásában közreműködők bevonásával esetmegbeszélést kezdeményez, majd a pedagógusokkal közösen feltárja azokat a lehetséges okokat, amelyek a viselkedés sajátos formájához vezethettek. A konfliktusban érintett gyermekek, tanulók az iskolapszichológus kiemelt segítségével részesülnek. Ilyen konfliktusok esetén azonban mindig kiemelten fontos a kirívó tanulói magatartás okainak – akár külső segítség bevonásával történő – feltárása és megfelelő kezelése is.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdései szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más

személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területen működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

Az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy amennyiben a gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését vagy állapotváltozást észlel, akkor felhívja a szülőt, hogy forduljon gyermekével a pedagógiai szakszolgálathoz. A köznevelés rendszerében a szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemények az irányadóak a különleges bánásmódra való jogosultság tekintetében.

Több szülő panasszal kereste fel hivatalunkat, amelyben egy tanulóval kapcsolatban kérték a hivatalunk segítségét.

A szülők szerint az érintett tanuló sajátos nevelési igényű és rendkívül agresszív, az osztályban rendszeresen fizikailag és lelkileg is bántalmazta a többi tanulót. A szülők tájékoztatása szerint a fenntartóhoz is fordultak már korábban.

A hivatal feladatairól és működésének szabályairól szóló 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben (a továbbiakban: 40/1999. (X. 8.) OM rendelet) biztosított hatáskörünkkel élve vizsgálatot indítottunk az ügyben. Vizsgálatunk során megkerestük a panasszal érintett intézmény fenntartói képviselőjét, és kértük, hogy nyilatkozat keretében tájékoztasson az ügygel kapcsolatos álláspontjáról, korábbi vizsgálatáról, annak megállapításairól és intézkedéseiről.

Az érintett iskola fenntartói képviselője a következőkről tájékoztatta hivatalunkat. A szülők egy csoportja fordult a fenntartóhoz az osztályban tapasztaltakkal kapcsolatban. A beadvány szerint a tanévben az osztályba került tanuló osztálytársaival való viselkedése, fizikai és verbális bántalmazása elviselhetetlen állapotokat teremtett: durva fellökése az udvaron sorban álló gyermekeknek, lépcsőről társa lelökése, rugdosás, fenyegetőzés, trágár szavak állandó használata, fizikai és verbális megfélemlítés, lányok rendszeres verbális megalázása, dühkitörések, türelmetlen, nyűgös viselkedés. A szülők csoportja saját gyermekeik testi és lelki épségéért aggódtak. A tankerületi központhoz intézett beadványban a szülők állítása szerint több ízben fordultak az iskola igazgatójához, de vagy nem kaptak választ, vagy részleges megoldást (pedagógiai asszisztens alkalmazása a problémás gyermek mellett) alkalmaztak, amely a szülők szerint nem hozta meg a kívánt hatást.

A tankerületi központ a fenti panasz kivizsgálását kérte az iskola igazgatójától, aki válaszában leírta, hogy a tanuló a szakértői vélemény szerint magas intelligenciájú, integráltan oktatható sajátos nevelési igényű, autizmus spektrumzavarral érintett tanuló, aki 1. osztálytól az iskola diákja. 2022 szeptemberétől az emelt szintű matematikát oktató osztályba sorolták, az EGYMI utazó gyógypedagógussal való többszöri konzultáció után.

Az igazgató a panaszról, illetve annak kezeléséről leírta, hogy tanévkezdés óta három szülő rendszeresen jelezte a problémákat a tanuló agresszív viselkedéséről. Az ügyben rendkívüli szülői értekezletet is tartottak, melyen megpróbálták az álláspontokat közelíteni. A viselkedésproblémák mellett elmondható volt, hogy a tanuló magas-átlagos intellektusú, kiváló tanuló. Viselkedése valóban problémákat okozott, azonban sokat fejlődött, általában kezelhető volt. Speciális intézménybe való áthelyezéséről csak a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága dönthetett. Az intézmény

pedagógusai, a gyógypedagógus szakember, a fejlesztő pedagógus és a pedagógiai asszisztensek, valamint a gyermek szülei mindent megtettek a diák szociális fejlődése és hatékony beilleszkedése érdekében. A gyermek mellett kirendelt pedagógiai asszisztens dolgozott.

A tankerületi központ az igazgatói vizsgálat eredményéről tájékoztatta a panaszos szülői csoport képviselőjét.

A szülői csoport ezt követően ismételten a tankerületi központhoz fordult. Beadványukban ismételten a tanuló magatartásproblémáira panaszkodtak. A panaszosok elismerték, hogy a fizikai agresszió valóban kevesebb lett, de a verbális agresszió gyakori volt, amely véleményük szerint súlyosabb tud lenni a fizikainál is. Állításuk szerint a pedagógiai asszisztens jelenléte nem folyamatos, sok gyermek biztonsága van veszélyben. Álláspontjuk szerint a tanuló nem integrálható úgy, mint az osztályba járó másik autizmus spektrumzavarral diagnosztizált tanuló, aki beilleszkedett az osztályközösségbe. Véleményük szerint a gyermek jegyei nem tükrözik a tudását, mert diagnózisa miatt eltérő bánásmódban részesül az osztályozáskor.

A tankerületi központ válaszában a szülőket arról tájékoztatta, hogy a panaszokkal és közérdekű bejelentésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 24/2017. számú szabályzatának 6. § (1) bekezdése alapján a panasz újbóli kivizsgálására nincs lehetőség, mivel a korábbival azonos tartalmú, ugyanazon bejelentő által tett ismételt panasz vagy közérdekű bejelentés vizsgálata mellőzhető. A korábbi panaszt a tankerületi központ már kivizsgálta és tájékoztatta bejelentő(ke)t. Tájékoztatást adott továbbá arról, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásának intézménykijelölését a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat végzi, oktatásuk helyszínéről a szakértői bizottság dönt.

A szülői közösség ezután ismételten, harmadszor is a tankerületi központhoz fordult, ezúttal más szülő képviselésével. A beadvány felsorolta az eddigiekben tett panaszok lényegét, majd napokra lebontva ismertette a tanuló további cselekményeit: egy osztálytársát leszorította, a mellé alkalmilag beosztott pedagógiai asszisztens lefejelte, egy lány osztálytársát könyökkel hasba vágta, egy lány osztálytársát megpofozta. A szülők szerint a fizikai bántalmazások nem maradtak abba, továbbra is napi szintűek voltak. A tanuló szülei nem úgy álltak a problémához, ahogy a szülői közösség szerint az elvárható lenne, az anya részéről már áldozathibáztatás zajlott. A szülői értekezleteken többen már azért nem vettek részt, mert nem voltak kíváncsiak az anya sírós-sértődős jeleneteire.

Ezt követően a tankerületi központ ismételten a panasz kivizsgálását kérte az iskola igazgatójától. Az igazgató válaszában reagált a beadványban foglaltakra és a következőkről tájékoztatta a tankerületi igazgatót: a tanuló rádőlt egy osztálytársára, meg nem ütötte, a pedagógiai asszisztens „aurájába” valóban beleállt és felé bólintott. Leírta, hogy a pedagógiai asszisztens minden szünetben a tanuló mellett volt. Változatlanul fenntartotta, hogy a tanuló jegyei a tudását tükrözik, nem kivételeztek vele.

Jelezte továbbá, hogy már osztályfőnöki figyelmeztetést és intőt is kapott. Újra megpróbálkoztak a szülői közösség érzékenyítésével. A fenntartónak küldött panaszlevelet is megkapta, érzése szerint a levél vége részére sértéseket és fenyegetést is tartalmazott. Meglátása szerint a szülők közül többekben félelmet ébresztett az apuka gyűlölettől és agressziótól fröcsögő, a vele egyet nem értő szülőket fenyegető megnyilvánulásai, mely nem az iskola hivatalos platformján, hanem egy zárt szülői csoportban zajlott. 2023 novemberében rendkívüli szülői értekezletet tartottak, melynek célja a szülők érzékenyítése volt. Ezen mindössze három szülő jelent meg. Lehetségesnek tartották, hogy a tanuló családjának jobb lenne egy másik intézményt választani, azonban erre nem voltak nyitottak. A szülői csoport a tanuló távozását tudta megoldásként elfogadni.

A vizsgálat eredményéről a tankerületi központ 2023 decemberében tájékoztatta a bejelentő szülőt arról, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek tankötelezettségét abban az intézményben köteles teljesíteni, amit szakértői bizottsága jelölt ki számára.

A tankerületi igazgató jelezte, hogy a szakértői vélemény alapján a tanuló autizmus spektrumzavar (Asperger szindróma) okán sajátos nevelési igényű, különleges bánásmódot, kiemelt figyelmet igényelt. A tanuló együttnevelését javasolták és kijelöltek számára egy iskolát, mint ellátó intézményt, ahol a tanuló első osztálytól folytatta tanulmányait. A vonatkozó jogszabályoknak megfelelően egészségügyi pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs foglalkozásra jogosult. A tankerületi központ az igazgató, illetve a nevelőtestület szakmai hatáskörét nem vonhatja el, illetve ez ügyben utasítást nem adhatott. Mindemellett folyamatos figyelemmel kísérték a történeteket, kiemelt figyelmet fordítottak az oktatás-nevelésben résztvevő tanulók érdekeire. Az intézmény vezetője többször is kiemelte, hogy a tanuló megítélése szerint megfelelően fejlődött, beilleszkedése egyre gördülékenyebb volt. Egyetértettek a törekvéseivel, miszerint a szülők érzékenyítése fontos feladat volt. Ennek érdekében rendkívüli szülői értekezletet tartottak, autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekkel foglalkozó szakember bevonásával. A fenntartó javasolta, hogy az iskolai szociális segítő bevonásával továbbra is folytatódjon az osztálytársak érzékenyítése, szükség esetén mediálásra kerülhessen sor a szülők és a pedagógusok között, annak érdekében, hogy még elfogadóbb közeget teremtsenek a sajátos nevelési igényű tanuló számára. A gyermek mindenképp feletti érdeke, hogy nevelése oktatása a számára legoptimálisabb formába történjen. A tankerületi központ támogatta, hogy a sajátos nevelési igényű gyermek minél zökkenésmentesebben be tudjon illeszkedni az integráló intézményébe. A fenntartó a 2023-as tanévtől biztosította az állandó pedagógiai asszisztens jelenlétét a tanuló mellett.

A szülők panaszát, a tankerületi igazgató nyilatkozatában foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. Az ügyben a fentiekben kifejtett, tanulók közötti bántalmazásra vonatkozó általános állásfoglalásunkon túl felhívtuk a figyelmet, hogy hivatalunk eljárásának tárgya nem irányulhat a sajátos nevelési igényű tanulóknak a szakértői véleményben foglalt kijelölt iskolával fennálló tanulói jogviszonyának megszüntetésére.

Tekintettel arra, hogy a tankerületi igazgató levele szerint az iskola és a tankerületi központ intézkedéseket tett a helyzet kezelésére, ezért az ügyet lezártuk. Felhívtuk azonban a fenntartó figyelmét, hogy az intézmény az osztály légkörének, bizalmi szintjének helyreállítása, a közösségen belül történt konfliktusok, erőszakos esetek kezelése, feldolgozása, ezen esetek megelőzése, jövőbeli elkerülése, valamint az esetkezelés megvalósításában tanácsadás, módszertani támogatás kérése érdekében felkeresheti az alábbi szervezeteket: Hol a helyem Iskolapszichológiai Tanácsadó Központ (holahelyem.hu); Békés Iskolák Program (bekesiskolak.hu); Kerekasztal az iskolai biztonságért (kerib.hu); Van kihez fordulnod! (vkf.hu). (OJBH/20/2024)

Egy szülő több szülőtársa nevében fordult hivatalunkhoz gyermekeik és egy, az osztályban tanuló másik gyermek iskolai ügyében.

A beadvány tartalma szerint az érintett osztályába járt egy tanuló, aki a többi gyermek szülei szerint súlyos magatartásbeli és viselkedési zavarral küzdött, és megkeserítette az osztály többi tanulójának hétköznapijait. A szülő elmondása alapján az érintett tanuló napi szinten fizikailag és lelkiileg bántalmazta osztálytársait.

Az ügyben az intézményt fenntartó tankerületi központhoz fordult, mely arról tájékoztatta, hogy az iskola vezetői fokozott figyelemmel kísérték a tanuló mindennapjait, folyamatosan tartották a

kapcsolatot az osztályban tanító pedagógusokkal, a tanuló gondviselőivel, a nevelést segítő egyéb szervezetekkel és szakemberekkel, esetmegbeszéléseken konzultáltak a gyermekjóléti szolgálat, a szakszolgálat és a vármegyei rendőr-főkapitányság munkatársaival. A tanuló tartózkodási helyét figyelembe véve az iskola a számára kötelező felvételt biztosító általános iskola volt. A tankerületi központ arra is ígéretet tett, hogy a helyzet kezeléséhez szükséges anyagi vagy humán erőforrás-támogatást az iskola rendelkezésére bocsátja.

A szülői panaszt és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. A fentiekben kifejtett, tanulók közötti bántalmazásokra vonatkozó állásfoglalásunkról tájékoztattuk a beadványozót.

Tekintettel arra, hogy a szülő levele szerint az iskola és a tankerületi központ is intézkedéseket tett a helyzet kezelésére, a hivatalunk az ügyet lezárta. Tájékoztattuk továbbá a szülőt a konfliktusos helyzet rendezésében segítséget nyújtó szervezetek elérhetőségéről. (OJBH/40/2024)

A bántalmazás, a fizikai fenyegetés, az agresszió jelenségét mutató ügyek kiemelt súlyúak az oktatási jogsérelmek között. Következésképpen képviselt álláspontunk szerint a legsúlyosabb jogsértés, ami nevelési-oktatási intézményben előfordulhat, a tanulók testi fenyegetése, fizikai bántalmazása. Az emberi, állampolgári, gyermeki és tanulói jogok nem vonhatóak el, azok nem mérlegelés függvényei. Érvényesülésük nem függ attól sem, hogy a gyermek, illetve a tanuló teljesíti-e a kötelességeit az iskolában, tehát a tanulókat megillető alapvető emberi jogok nem állíthatók összefüggésbe a kötelességek teljesítésével.

Egy szülő azzal kereste fel hivatalunkat, hogy egy katolikus általános iskolába járó, harmadik osztályos gyermekét az osztályfőnöke az osztály előtt nyakon ütötte.

A szülő által rendelkezésre bocsátott információk szerint az érintett pedagógus az alábbi üzenetet küldte meg a szülő részére: „Szia! A gyermek technika órán olyan szemtelen stílust engedett meg magának velem szemben, amit már nem voltam képes tolerálni. Átlépett egy határt.”

A szülő állítása szerint később gyermeke, illetve más szülők is jelezték felé az esetet. A pedagógus azt mondta gyermekének, hogy „én nem anyád vagyok”, majd nyakon ütötte a tanulót és kiküldte az osztályból.

A szülő az esetet követően személyesen beszélt az érintett pedagógussal, aki az igazgatóhelyettes jelenlétében elismerte, hogy megütötte a tanulót.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és megállapítottuk, hogy az intézményvezető saját hatáskörben intézkedett a sérelmes helyzet orvoslása érdekében, miszerint az érintett pedagógust írásbeli figyelmeztetésben elmarasztalta, valamint konfliktuskezelési továbbképzésre utasította.

A fentiekre tekintettel az ügyet az intézményvezető intézkedéseinek elfogadásával lezártuk. (OJBH/538/2024)

A személyi szabadságjogok közé tartozik a tulajdonhoz fűződő alkotmányos alapjog, mely az Alaptörvény XIII. cikkében rögzített. Eszerint mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. Az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdése szerint az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben

tartásával korlátozható. Kizárólag tehát néhány, törvény által szabályozott szűk körben (például jogos védelem, végszükség) van lehetőség ideiglenesen, arányosan és a szükséges mértékben korlátozni a tanuló jogait, ha mások személye, javai vagy a közérdek sérül.

Ilyen törvényi korlátozást fogalmaz meg köznevelési törvény 25. §-ának (3) bekezdése is, mely szerint a házirend – a 24. § (4) bekezdésén felül a helyi sajátosságokra tekintettel – előírhatja az óvodába, iskolába, kollégiumba a gyermekek, tanulók által bevitt dolgok megőrzőben, öltözőben való elhelyezését vagy a bevitel bejelentését, valamint az óvodába járáshoz, a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges dolgok bevitelét megtilthatja, korlátozhatja vagy feltételhez kötheti. Ha az előírt szabályokat megszegik, a bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel. A tulajdonjog gyakorlásával kapcsolatban az alábbi beadvány érkezett hivatalunkhoz. (OJBH/159/2024)

Egy kollégiumi házirenddel kapcsolatban azt sérelmezte egy hozzánk forduló panaszos, hogy a személyes elektronikus tárgyait köteles leadni a nevelőnek. A panaszos állítása szerint ez az eljárás sérti a tulajdonjogát. A beadványozót a tulajdonhoz fűződő joggal kapcsolatos általános állásfoglalásunkról tájékoztattuk. (OJBH/32/2024)

2024. szeptember 1-től a tulajdonhoz való joggal is kapcsolatban álló módosítás történt a köznevelési törvényben. A köznevelési törvény 24. § (4)-(5) bekezdései alapján a Kormány rendeletben meghatározza azon – a tanulói jogviszonyból, kollégiumi tagsági viszonyból származó kötelezettségek teljesítéséhez, jogok gyakorlásához nem szükséges – tárgyak körét, amelyet a tanuló a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez való jogra, az egészséghez való jogra, az oktatás zavartalanságának biztosítására, valamint a köz érdekére, közbiztonságra tekintettel a 7. § (1) bekezdés b)-j) pontja szerinti nevelési-oktatási intézménybe

a) nem vihet be (a továbbiakban: tiltott tárgy), vagy

b) bevihet, azonban azt a tanítási nap folyamán csak akkor birtokolhatja és használhatja, ha azt a nevelési-oktatási intézmény

ba) igazgatója egészségügyi célból vagy

bb) pedagógusa pedagógiai célból

- a tanulmányi rendszerben a Kormány rendeletében foglaltak alapján rögzítettek szerint – az általa meghatározott időszakra engedélyezi (a továbbiakban: használatában korlátozott tárgy).

(5) A (4) bekezdésben foglalt szabályok betartásáért a nevelési-oktatási intézmény igazgatója felel azzal, hogy a Kormány rendeletében, valamint a házirendben meghatározottak szerint gondoskodik a szabályok betartásának ellenőrzéséről, a tárgy átvételéről, őrzéséről, a tanuló, vagy egyéb személy részére történő visszaadásának rendjéről. A tárgyak őrzésére – a tiltott tárgy kivételével – a Polgári Törvénykönyv általános, a szerződésen kívüli károkozásért való felelősségre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A tiltott tárgy őrzése során a tárgyban bekövetkezett kárért a nevelési-oktatási intézmény nem felel.

A fentiekkel összefüggésben, a mobiltelefonok használatával, az eszközökért való felelősségvállalással kapcsolatban több beadvány is érkezett hivatalunkhoz. A panaszosokat a fentiekben részletezett jogszabályi környezetről tájékoztattuk. (OJBH/446/2024, OJBH/430/2024)

A megjelenés, az öltözködés, a külső megválasztása az ember önrendelkezési jogához, a személyiség szabad kibontakoztatásához tartozik, melyet az Alaptörvény a szabadságjogok körében biztosít. Ugyanakkor a legtöbb alapjoghoz hasonlóan, ez az alapjog sem korlátozhatatlan. Az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdése értelmében az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, azok korlátozása is csak törvényben történhet. A köznevelési intézményekben folyó élet speciális viszonyait törvényi szinten a köznevelési törvény szabályozza. Az iskola világában érintett alapjogok korlátozására vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt itt találhatók.

A tanulók ruházatával, külső megjelenésével kapcsolatban a következő az álláspontunk. A köznevelési törvény 25. § (2) bekezdése szerint az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg a köznevelési törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait.

A házirend tartalmazhat tehát a diákok kötelességeiről szóló rendelkezéseket. E fejezet rendelkezései azonban csak a jogszabályokban előírt kötelességeket részletezhetik, azok teljesítésének módját határozhatják meg. Nincs arra lehetőség, hogy a jogszabályokban rögzített kötelességeken túl az iskola házirendje további tanulói kötelességeket írjon elő.

A köznevelési törvény szabályai szerint – ahogy a fentiekben is kitértünk rá – a nevelési-oktatási intézménynek az is kötelessége, hogy felügyeletet biztosítson a kiskorú tanulók felett, melynek keretében óvnia kell azok testi épségét, egészségét, vigyáznia kell értékeikre, gondoskodnia kell a tanulók erkölcsi védelméről.

Mindebből következik, hogy az oktatás világában azok a külső megjelenésre, öltözködésre vonatkozó iskolai előírások jogszerűek, amelyek a tanuló testi épségét kívánják megőrizni, illetve a tanuló ruháját hivatottak védeni. Ilyen előírás lehet például, hogy bizonyos ékszerek nem hordhatók testnevelés órán, mert balesetveszélyesek, vagy az az előírás, hogy műhelygyakorlatokon védőöltözetet kell használni. Jogszerűek továbbá azok az előírások is, amelyek nem feltétlenül a testi épséget, hanem a tanuló ruháját hivatottak védeni, ezek sok esetben nem is különíthetők el a balesetvédelmi előírásoktól.

Nem tekinthető azonban megalapozottnak az olyan megjelenéssel, öltözködéssel kapcsolatos előírás, amely a tanulók „egyneműsítésére”, vagy valamely mögöttes fegyelmezési cél elérésére szolgál. A tanulók külső megjelenésére, viseletére vonatkozó kérdésekbe az iskola nem avatkozhat be, ez a tanulók személyiségi jogainak csorbítása lenne. Így ugyancsak jogszerűtlen, ha az öltözködési szabályok célja esztétikai követelmények, ízlésbeli elvárások

kikényszerítése. A fentiek értelmében sem a házirend, sem a pedagógus nem írhat elő jogszerűen az iskolában való megjelenés követelményeként hajviselettel, öltözködéssel, ékszerviseléssel kapcsolatos esztétikai elvárásokat. A pedagógus természetesen nevelési tevékenysége közben kifejezheti ezzel kapcsolatos rosszallását, megpróbálhatja meggyőzni a tanulót, ám kötelező érvénnyel, szankció kilátásba helyezésével nem hathat a tanuló életének ezen területére.

A személyi szabadságjogok közé tartozik az egészséghez fűződő alkotmányos alapjog, mely a XX. cikk (1) bekezdésében rögzített. Eszerint mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. (OJBH/220/2024)

Egy intézményvezető-helyettes beadványában komoly egészségügyi problémával együtt élő tanulók iskolai bánásmódjával, a pedagógusok felelősségi körével kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A beadvány szerint a közelmúltban több olyan tanuló nyert felvételt az intézményükbe, akik súlyos egészségügyi problémákkal küzdenek, többek között anaflaxiás allergiával, ventriculo-peritoneális shunt-tel (V-P shunt), portális hipertóniával, lépmeagnagyobbodással (splenomegalia) és nyelőcső visszártágulással (oesophagus varix). A beadvány benyújtója emellett jelezte, hogy előzőleg felkereste a Belügyminisztérium Köznevelés-igazgatási Főosztályát is.

A beadványt, továbbá annak mellékletét áttekintettük. A Belügyminisztérium Köznevelés-igazgatási Főosztályának tájékoztató levelében foglalt megállapítások közül külön kihangsúlyoztuk, hogy krónikus beteg tanuló esetén a betegség tényére hivatkozással nem tagadható meg az intézménybe történő felvétel.

Az adott intézménynek – a tanuló kezelőorvosa bevonásával – az élet, testi épség, továbbá a biztonságos körülmények garantálása érdekében információkat szükséges beszerezni egyfelől a tanuló betegségéről, másfelől arról, hogy szükség esetén az adott betegségre tekintettel mi a teendő az intézményben. A nevelési-oktatási intézményben dolgozó pedagógus nem egészségügyi dolgozó, ennek alapján sosem terheli olyan felelősség, mint egy egészségügyi dolgozót. A köznevelési törvényben meghatározott, pedagógust terhelő felelősség olyan felelősség, mely egy nem krónikus beteg tanuló esetén is fennáll.

A fenti elvek mentén, az intézményi belső szabályok megalkotásában az intézmény fenntartója tud segíteni. (OJBH/43/2024)

AZ OKTATÁSSAL KÖZVETLENÜL ÖSSZEFÜGGŐ JOGOK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Tanszabadságból eredő jogok

Az Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezetének a XI. cikke alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország az állampolgárok művelődéshez való jogát a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező

alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. A művelődéshez való jog önmagán túlmutató jelentőségét adja, hogy az más alapvető emberi jogok érvényesülésének feltétele és eszköze is egyben.

A köznevelési alapeladatok között első helyen jelenik meg a köznevelési törvényben az óvodai nevelés, melyben megvalósul a köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka első szakasza. Az óvodai nevelés – főszabály szerint – a gyermek hároméves korában kezdődik, és addig az időpontig tart, ameddig a gyermek a tankötelezettség teljesítését meg nem kezdi.

A köznevelési törvény 8. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. (OJBH/240/2024, OJBH/343/2024)

A 8. § (1) bekezdés értelmében az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

A köznevelési törvény 49. §-a rendelkezik a gyermekek óvodai felvételéről. Az (1) bekezdés értelmében az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. A gyermek az óvodával jogviszonyban áll. A (3) bekezdés kimondja, hogy a települési önkormányzat közzéteszi az óvoda felvételi körzetét, valamint az óvoda nyitva tartásának rendjét. Az óvoda köteles felvenni, átvenni azt a gyermeket, aki életvitelszerűen az óvoda körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító óvoda). A (3a) bekezdés szerint az óvodai jogviszony a beíratás napján jön létre. A gyermek az óvodai jogviszonyon alapuló jogait a beíratás napjától kezdve gyakorolhatja. Jogsabály, továbbá az óvoda házirendje egyes jogok gyakorlását az első nevelési év megkezdéséhez kötheti.

A köznevelési törvény 25. § (7) bekezdése alapján az óvodai csoportok, iskolai osztályok, kollégiumi csoportok minimális, maximális és átlagléttségét a 4. melléklet határozza meg. Az óvodai csoportra, iskolai osztályra, kollégiumi csoportra megállapított maximális létszám a nevelési év, illetve a tanítási év indításánál a fenntartó engedélyével legfeljebb húsz százalékkal átléphető, továbbá függetlenül az indított osztályok, csoportok számától, akkor is, ha a nevelési év, tanítási év során az új gyermek, tanuló átvétele, felvétele miatt indokolt. A minimális létszámtól csak akkor lehet eltérni, ha azt az óvodai, tanulói jogviszony nevelési, tanítási év közben történő megszűnése indokolja.

A köznevelési törvény 74. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy az állam gondoskodik – az óvodai nevelés, a nemzetiséghez tartozók óvodai nevelése, a többi gyermekkel együtt nevelhető, sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése kivételével – a köznevelési alapfeladatok ellátásáról. A (2) bekezdés értelmében a köznevelési feladatokat az állam intézmény alapításával és fenntartásával, továbbá az egyházi köznevelési intézmény, a nemzetiségi önkormányzat fenntartásában álló vagy a magán köznevelési intézmény útján látja el, a fenntartóval az állam köznevelési szerződést köthet. Az óvodai nevelésről, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséről, a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről a települési önkormányzat vagy társulása intézmény alapítása és fenntartása vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik. Az (5) bekezdés rendelkezése alapján a lakóhely, ennek hiányában a tartózkodási hely szerint illetékes települési önkormányzat megtéríti a kötelező felvételt biztosító óvodába való utazás költségeit, továbbá szükség esetén gondoskodik kísérő személyről a gyermek részére, ha az óvoda a településen kívül található, és az óvodába való utaztatást az önkormányzat nem biztosítja. A kötelező felvételt biztosító iskolába való utaztatásról a fenntartó gondoskodik.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 13. § (1) bekezdés 6. pontja kimondja, hogy a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat különösen az óvodai ellátás. A Mötv. 41. § (6) bekezdése alapján a képviselő-testület a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások ellátására – jogszabályban meghatározottak szerint – költségvetési szervet, a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti gazdálkodó szervezetet (a továbbiakban: gazdálkodó szervezet), nonprofit szervezetet és egyéb szervezetet (a továbbiakban együtt: intézmény) alapíthat, továbbá szerződést köthet természetes és jogi személlyel vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettel.

A köznevelési intézményekben folyó pedagógiai munka óvodát követő szakasza az iskolákban valósul meg. A köznevelési törvény 45. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik. (OJBH/283/2024)

A köznevelési törvény 50. § (1) bekezdése szerint a tanuló – beleértve az egyéni munkarenddel rendelkezőt is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és az átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. Jogszabály, továbbá az iskola házirendje egyes jogok gyakorlását az első tanév megkezdéséhez kötheti. (OJBH/273/2024)

Ahogy az óvodák esetében, úgy az iskolákat tekintve is rendelkezik a jogszabály a kötelező felvételt biztosító intézményről. Ugyanezen szakasz (6) bekezdése alapján az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, aki életvitelszerűen az általános iskola

körzetében lakik (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). Ha a településen több általános iskola működik, az egyes általános iskolai körzetet úgy kell meghatározni, hogy kialakíthatóvá váljon a hátrányos helyzetű gyermekek egyenletes aránya a nevelési-oktatási intézményekben. (OJBH/349/2024, OJBH/264/2024, OJBH/276/2024)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 22. § (7)-(8) bekezdései alapján életvitelszerű ott lakásnak minősül, ha a tanuló a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében található ingatlant otthonául használja, és az ilyen ingatlan a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásában a tanuló lakóhelyeként vagy tartózkodási helyeként az iskolai beiratkozás első határnapját megelőző három hónapnál régebb óta szerepel. Ha ez nem teljesül, vagy ha bármely körülmény alapján arra lehet következtetni, hogy a tanuló a nyilvántartásban szereplő lakóhelyén vagy tartózkodási helyén nem életvitelszerűen lakik, akkor az iskola igazgatója jogosult felszólítani az iskolába jelentkező tanuló szülőjét, hogy az életvitelszerű körzetben lakás tényét akként igazolja, hogy a felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül bemutatja a területileg illetékes védőnőtől származó, a védőnői ellátás igénybevételét igazoló nyilatkozatot.

Ha az iskola igazgatója felszólítása ellenére a szülő a védőnői nyilatkozatot nem mutatja be, akkor az iskola igazgatója, illetve az általa vagy a fenntartó által szervezett bizottság jogosult az életvitelszerűen körzetben lakást családlátogatás kezdeményezésével ellenőrizni. Ha az iskola igazgatója az általa, illetve a fenntartó által szervezett bizottság által javasolt legalább két időpont közül a tanuló szülője vagy törvényes képviselője egy alkalommal sem teszi lehetővé a családlátogatást, akkor vélelmezni kell, hogy a tanuló nem életvitelszerűen lakik a kötelező felvételt biztosító iskola körzetében, és ennek alapján az iskolai felvétel megtagadható.

A köznevelési törvény 51. § (1) alapján, ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, a további felvételi kérelmek teljesítésénél előnyben kell részesíteni a hátrányos helyzetű gyermekeket, tanulókat. A további felvételi kérelmekről az intézmény pedagógiai programjában foglaltak szerint kell dönteni.

Egy szülő sérelmezte, hogy gyermekének első osztályba történő felvételét egy egyházi fenntartású általános iskola elutasította. Az elutasítás okaként szóban azt jelölték meg, hogy elsőbbséget élveznek az intézményben tanuló diákok testvérei. Hivatalos elutasítási indokként helyhiányra hivatkozott az intézmény.

A szülőt a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 24. § (6)-(7) bekezdései alapján tájékoztattuk. Eszerint, ha az általános iskola – a megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján dönt. A sorsolásra a felvételi, átvételi kérelmet benyújtókat meg kell hívni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirendben kell meghatározni. A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók felvételi, átvételi kérelmének teljesítése után sorsolás nélkül is felvehető az a tanuló, akinek ezt különleges helyzete indokolja.

Különleges helyzetnek minősül, ha a tanuló

- a) szülője, testvére tartósan beteg vagy fogyatékkal élő, vagy
- b) testvére az adott intézmény tanulója, vagy
- c) munkáltatói igazolás alapján szülőjének munkahelye az iskola körzetében található, vagy
- d) az iskola a lakóhelyétől, ennek hiányában tartózkodási helyétől egy kilométeren belül található.

Az idézett jogszabályi rendelkezés az állami fenntartású intézményekre irányadó. Látható, hogy a felvételi kérelmek elbírálása esetén nem jár el diszkriminatív módon az intézmény, ha valamely különleges helyzet fennállása alapján dönt a tanuló felvétele mellett.

A köznevelés területére irányadó jogi környezet szerint a fenti kérdésben az állami intézményekre vonatkozó szabályoktól az egyházi fenntartásban működő intézmények eltérhetnek. Jelen esetben az érintett intézmény nem tért el ettől, intézményükre irányadónak tekintik és alkalmazzák a felvételi kérelmek teljesítésére vonatkozó szabályokat. Ennek értelmében megállapítható, hogy amennyiben az állami fenntartású intézmények esetén sem, úgy az egyházi fenntartású intézmények esetén sem diszkriminatív a sérelmezett eljárás.

A szülő által beadványához mellékelte fenntartói nyilatkozat tartalmazta, hogy az intézménybe az összesen 52 db férőhelyre 130 fő jelentkezett. A fent hivatkozottak szerint túljelentkezés esetén az intézménynek lehetősége van arra, hogy sorsolás nélkül felvehesse az intézménybe járó tanuló testvérét. Mindezek alapján megállapítottuk, hogy a szülő által panaszolt helyzet nem eredményezett oktatási jogsérelmet. (OJBH/142/2024)

A tankötelezettség teljesítése során előfordulnak olyan esetek – például hosszan tartó betegség miatti mulasztás –, amikor a tanuló, és a szülője úgy érzi, az adott évfolyam ismétlése jelent garanciát arra, hogy a gyermek megfelelően haladjon tanulmányaival. A köznevelési törvény 57. § (1) bekezdése szabályozza a szülő kérésére engedélyezhető évfolyamismétlés eseteit. A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha – az e bekezdésben foglalt kivétellel – az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Az egyéni előrehaladású nevelésben és oktatásban részt vevő tanuló esetében az előírt tanulmányi követelményeket az e törvény felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendeletben meghatározott évfolyam végéig kell teljesíteni. Az iskola igazgatója a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal engedélyezheti az iskola első évfolyamának megismétlését, akkor is, ha a tanuló az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ebben az esetben csak a megismételt évfolyamról kap bizonyítványt a tanuló. Középfokú iskolai tanulmányok folytatása esetén a sikeresen teljesített kilencedik évfolyam megismétlését az iskola igazgatója a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére legfeljebb egy alkalommal akkor engedélyezheti, ha arra a gimnáziumi, szakgimnáziumi, szakiskolai nevelés-oktatásba való bekapcsolódás vagy másik szakképesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása vagy másik tanulmányi terület választása miatt van szükség. (OJBH/342/2024)

Egy hozzánk forduló édesanya előadása szerint 9. osztályos gyermeke szívbeteg, tavaly műtöttek, nagyon beteg volt. Azt az évet sajátos tanrenddel átvészelte, majd nyáron sokat javult az állapota, így megkezdte a kilencedik évfolyamot.

Hónapról-hónapra fáradtabb lett, a szülő látta, hogy sok neki az iskola. A beadvány szerint egy színvonalas gimnáziumban folytatja tanulmányait, keményebb tanárokkal, de a tanuló jól tanul, 4,19

átlagos lett félévkor. Azonban a gyenge szíve miatt sokat kellene pihennie, nemrég rosszul is lett, és stresszes helyzetet okoz számára, hogy emiatt rontott is az iskolában.

A családban felmerült, hogy ha évet ismételné, könnyebb lenne neki legalább egy évig. Ez az idő elég lenne arra, hogy megerősödjön, és a 10. évfolyamra felkészültebbé váljon. A szülő egyeztetett az intézményvezetővel, aki tájékoztatta, hogy nincs lehetőség évismétlésre. A szülő igazságtalannak tartja, hogy az amúgy is sokat szenvedett gyermeke nem kaphat lehetőséget arra, hogy a hátrányát csökkentse. Az intézményvezető egyéni tanrendet javasolt, de a szülő állítása szerint ebben az esetben az év végi vizsgákra történő felkészülés még nagyobb stresszt jelentene, mintha egész évben értékelnék, emiatt nem sok értelmét látja ezen lehetőségnek. Ha újra járhatná az évet, akkor több sikerélménye lehetne. A tanuló 6 éves korában kezdte meg tanulmányait, így a kora sem okozna gondot az új osztályban. Amennyiben nem ismételné évet, akkor nyáron kell pótolnia hiányosságait, amikor pihennie kellene.

Az ügyben a köznevelési államtitkárhoz fordultunk. Abban kértük tájékoztatását, hogy a fentiekben jelzett élethelyzetet valamilyen formában támogatja-e a köznevelési területre irányadó jogi környezet? A beadvány szerint egy egyébként jó tanuló, azonban szívbeteg gyermek került nehéz helyzetbe, és megoldást az egyéni tanrend sem jelent számára. Kértük, tájékoztasson arról, van-e oktatásigazgatási szempontból a tanuló számára megfelelő megoldás?

Az államtitkár válaszából külön kiemeltük a szülő számára lehetséges megoldást, az egyéni tanulói munkarend keretén belül a rendszeres beszámolás lehetőségét. Így elkerülhetővé válna az év végi vizsgákra történő egyszeri, nagy igénybevételt jelentő készülés és az azzal járó stressz a tanuló számára. A panaszos számára felajánlottuk, hogy amennyiben a fenti megoldás érdekében közvetíteni szükséges az érintett intézménnyel, hivatalunk rendelkezésükre áll a megvalósulás érdekében. (OJBH/198/2024)

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 185. § (3) bekezdése szerint, ha az iskolai tanulmányok folytatását a magyar nyelv ismeretének hiánya vagy a külföldi és a magyar iskola követelményrendszere közötti eltérés gátolja, az iskola igazgatója – a szülő egyetértésével – az évfolyam megismétlését engedélyezheti úgy is, hogy a tanuló csak felzárkóztató foglalkozásokon és nyelvórákon vesz részt. A foglalkozások idejét, az annak keretében oktatott ismeretek körét, az ismeretek elsajátításáról történő számadás módját az igazgató állapítja meg. (OJBH/428/2024)

A köznevelési intézményekben tanuló diákok számára jelentős mérföldkőnek számít a középiskolába történő átlépés folyamata, hivatalunkhoz ez ügyben is érkezett beadvány.

Egy szülő az Oktatási Hivatal hat évfolyamos középfokú felvételi jogorvoslati eljárási rendje kapcsán kérte hivatalunk segítségét. Előadta, hogy a központi írásbeli feladatlapjának javítását követően 2024. február 2. napján, pénteken délután kapta meg e-mail útján az írásbeli vizsga helye szerinti iskolától a javítás eredményét, majd az iskola ezt követően, 16 óra 10 perckor küldött elektronikus levelében tájékoztatta a további jogorvoslati eljárás lehetőségéről. A tájékoztatás szerint a fellebbezésre – a korábbiak szerint is tudott – három nap állt rendelkezésre, azonban a jogorvoslati határidőről az Oktatási Hivatal állásfoglalása alapján akként tájékoztatták, hogy az már a küldés napján, pénteken megkezdődik, így az február 4. napján, vasárnap járt le, és méltányosságból az Oktatási Hivatal útmutatása alapján február 5. hétfő reggel 8 óráig befogadhatta az iskola a február 4-i keltezésű jogorvoslati kérelmeket.

A szülő álláspontja szerint ez a jogorvoslati eljárás alapvetően sérti a szülők jogorvoslati jogát. Egyfelől, a fellebbezési határidőkbe a támadható döntés megküldésének napja nem számíthat bele, így a határidő kezdő napjának jelen esetben a szombatnak kellett volna lennie, így véleménye szerint a jogorvoslati határidő a hétfői nap vége kellett volna, hogy legyen. A szülő szerint ez nem az Oktatási Hivatal esetleges állásfoglalásának körében szabályozandó diszkrecionális kérdés, hanem ez az eljárási határidők számításának általános szabálya.

A szülő szerint a méltányos eljárás minden elemét nélkülözte az, hogy ilyen önkényes jogorvoslati határidő-számítás mellett pénteken, éppen a munkaidő lejártát követően kapták meg a tájékoztatást, majd a fellebbezés formai előírásait betartva, a hétfőre folyamán kellett megoldani a jogorvoslati kérelem kinyomtatását, valamint az aláírt nyilatkozat szkennelését.

Ezen túlmenően, a fellebbezési dokumentum hétfő reggeli benyújtásakor derült ki az is, hogy az Oktatási Hivatal még egy addig nem ismert, közzé nem tett nyomtatvány kitöltését is kéri, nyilván mindezt ugyancsak hétfő reggel kinyomtatva, aláírva, szkennelve.

A 40/1999. (X. 8.) OM rendeletben biztosított hatáskörrel élve vizsgálatot indítottunk az ügyben. Vizsgálatunk során megkerestük az Oktatási Hivatal elnökét, és kértük, hogy tájékoztasson az ügyvel kapcsolatos álláspontjáról.

Az Oktatási Hivatal elnöke arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a jogorvoslatra három nap állt rendelkezésre, és nem adtak ki olyan tájékoztatást, hogy a döntés közlésének napja a határidő számításának kezdő napja.

Mindezekre figyelemmel valószínűleg az intézményi tájékoztatás volt téves. Ezzel kapcsolatban a jövőre vonatkozóan tájékoztattuk a szülőt, hogy a köznevelési törvény 37. § (2) bekezdése szerint az óvoda, az iskola, a kollégium döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása (a továbbiakban együtt: döntés) ellen a tanuló, a szülő – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – a gyermek, tanuló érdekében eljárást indíthat, kivéve a magatartás, a szorgalom, valamint a tanulmányok értékelése és minősítése ellen. Eljárás indítható a magatartás, szorgalom és a tanulmányok minősítése ellen is, ha a minősítés nem az iskola által alkalmazott helyi tantervben meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelem, továbbá az óvodai felvétellel és az óvodából való kizárással, a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelemre hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében.

A fentiekre tekintettel elfogadtuk az Oktatási Hivatal elnökének levelében foglaltakat, ezért az ügyet lezártuk. (OJBH/127/2024)

A tankötelezettség teljesítése során felmerülhetnek olyan egyedi életkörülmények, amelyekhez a tanulónak és családjának szükségszerűen alkalmazkodniuk kell, azonban ilyen esetekben is a tanulmányok sikeres folytatása érdekében kell igazítaniuk magatartásukat.

Külföldi tartózkodás esetén a tanuló tanulmányainak és tankötelezettségének teljesítésére két lehetőség kínálkozik. A köznevelési törvény 91. § (1)-(3) bekezdései szerint magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön

történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a hivatalnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának és a hivatalnak. A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait egyéni munkarenddel rendelkezőként Magyarországon folytatja.

A fentiek szerint tehát amennyiben a szülő a tanulmányok külföldön történő folytatását jelenti be az iskola igazgatójának, akkor a köznevelési törvény 91. §-a szerint a tanulói jogviszony szüneteléséről van szó.

Ha a tanuló rendelkezik külföldön tanulói jogviszonnyal, a tankötelezettség teljesítésének másik módját a magyarországi tanulói jogviszony fenntartása mellett az egyéni tanulói munkarendben történő teljesítés jelentheti. Ebben az esetben a tanuló a jelenlegi, magyarországi iskolával folyamatosan tanulói jogviszonyban áll. Az egyéni tanulói munkarenddel kapcsolatban eljáró szerv az Oktatási Hivatal. (OJBH/23/2024)

Egyéni munkarend keretében nemcsak a külföldön tanulói jogviszonnyal rendelkező tanulók teljesíthetik tankötelezettségüket, adott esetben a sajátos nevelési igényű tanulóknak is nyitva áll ez a lehetőség. Fontos azonban, hogy a szülő a tanuló megfelelő tanulmányai folytatásának érdekében együttműködjön az intézménnyel, a pedagógusokkal.

Egy pedagógus az intézménybe járó egyik tanuló helyzetével kapcsolatban kérte segítségünket. Beadványában előadta, hogy az érintett sajátos nevelési igényű tanuló egyéni munkarend keretében teljesíti tanulmányi kötelezettségét. A tanuló édesanyja azonban nem együttműködő, a tanuló nem vesz részt a számára biztosított tanórákon, fejlesztéseken.

A jelzett ügyben az alábbiakról tájékoztattuk a hozzánk forduló pedagógust.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 17. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a köznevelési intézmények – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében – a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy a fent meghatározott intézmény köteles jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál.

A veszélyeztetettség fogalmát a Gyvt. 5. § n) pontja a következőképp rögzíti: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 129. § (2)-(3) bekezdései szerint a nevelési-oktatási intézmény közreműködik a gyermekek, tanulók veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, a gyermekjogi képviselővel, valamint a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermeket, tanulót veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, vagy a gyermekközösség, a tanulóközösség védelme érdekében indokolt, megkeresi a gyermek- és ifjúságvédelmi szolgálatot vagy más, az ifjúságvédelem területén működő szervezetet, hatóságot, amely javaslatot tesz további intézkedésekre.

A jelzőrendszer működésének célja tehát a családban nevelkedő gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése. A jelzőrendszer tagjai olyan alapfeladatot ellátó személyek és szervezetek, amelyek tevékenységük során a gyermekkel olyan kapcsolatba kerülnek, mely során lehetőségük van a veszélyeztetettség felismerésére. A köznevelési intézmény jelzőrendszeri tag, a tanulóval napi kapcsolatban álló szereplő.

A Belügyminisztérium – a jelzőrendszer működésének és működtetésének szabályairól szóló – Módszertani Útmutatója kiemeli, hogy a köznevelési intézmény fegyelmi felelősséggel tartozik azért, ha jelzési, vagy együttműködési kötelezettségének neki felróható okból nem tesz eleget. A fegyelmi felelősségre vonást nem csak a jelzés elmulasztása, hanem az együttműködés hiánya is megalapozza.

A köznevelési törvény 45. § (1) bekezdése szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése rögzíti, hogy a tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.

A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a), illetve b) pontjai értelmében a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, továbbá, hogy eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

A fentiek alapján egyértelmű, hogy a gyermek köteles teljesíteni tankötelezettségét. Ez egyúttal a szülő oldalán is kötelezettséget keletkeztet, a szülő ugyanis köteles gondoskodni arról, hogy gyermeke megfelelően igénybe tudja venni a neki biztosított oktatást, nevelést. Ezen szülői kötelességről a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a)-b) pontjai rendelkeznek, rögzítve egyúttal a szülő intézménnyel való együttműködési kötelezettségét is.

Az oktatáshoz való jog gyermeki jog, melynek érvényesülésében a szülő és az intézmény is fontos szerepet játszik.

A Gyvt. 17. § (3) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy az érintett személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A szülő oldalán a jogszabály tehát együttműködési kötelezettséget rögzít, melynek értelmében a szülő köteles túrni azt is, ha a gyermeke érdekében vizsgálat folyik.

A fentiek értelmében tehát pedagógusként, köznevelési intézményként a körülmények, a tanuló helyzetének mérlegelését követően, amennyiben a tanuló veszélyeztetettségét állapítják meg, gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagként jelzéssel szükséges élni az illetékes szerv felé.

Tájékoztatottuk továbbá a pedagógust arról, hogy jelzéssel élhetnek továbbá az illetékes fenntartói képviselő, illetve a szakértői bizottság felé annak érdekében, hogy a tanuló helyzete a megfelelő módon rendeződjön, érdeke ne sérüljön, és az állapotára tekintettel részt vehessen a számára kötelezően előírt foglalkozásokon. (OJBH/287/2024)

A tankötelezettség teljesítése során felmerülhetnek olyan egyedi életkörülmények, amelyekhez a tanulónak és családjának szükségszerűen alkalmazkodniuk kell. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (2) bekezdése szerint osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha felmentették a tanórai

foglalkozásokon való részvétele alól (a fejlesztő nevelés-oktatásban részt vevő tanuló kivételével), engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget, az 51. § (7) bekezdésében meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet, vagy a tanuló a félévi, év végi osztályzatának megállapítása érdekében független vizsgabizottság előtt tesz vizsgát. Az osztályozó vizsgákkal kapcsolatban több beadvány is érkezett hivatalunkhoz.

Egy szülő azzal kapcsolatban fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke leigazolt egyesületi futballozásra tekintettel heti két alkalommal felmentést kapott testnevelés tantárgyból, heti egy alkalommal azonban továbbra is részt vett a tornaórákon. A testnevelő tanár ezeken az órákon a tanulót nem osztályozta, a tanév második felében is csak egyetlen osztályzatot adott, majd közölte a gyermekkel, hogy osztályozó vizsgára küldi. A szülő beszélt a szaktanárral, aki az értékelés elmaradására érdemi indoklást nem adott. Ezt követően az intézményvezetőhöz fordult, akinek a kialakult helyzetről nem volt tudomása. A szülő kifogásolta, hogy az osztályozó vizsga szükségességéről előzetes értesítést nem kaptak, majd a centrumintézmény főigazgatójához fordult, aki megerősítette, hogy a gyermeknek osztályozó vizsgát kell tennie. A panasz alapján hivatalunk vizsgálatot indított, melynek során nyilatkozattételre kérte az intézmény fenntartóját. A fenntartó tájékoztatása szerint nem állt módjukban az osztályozó vizsgától eltekinteni. Az erről szóló határozatot a szülők végül tudomásul vették, a gyermek sikeresen osztályozó vizsgát tett. A fenntartó az érintett testnevelő tanárt az ügyel kapcsolatban meghallgatta, majd szóban elmarasztalta, egyúttal felhívta a figyelmét arra, hogy a jövőben tartózkodjon a hasonló magatartástól. Hivatalunk a fentiek alapján megállapította, hogy az osztályozó vizsgára vonatkozó határozatot a szülők elfogadták, azon a tanuló részt is vett, és azt sikerrel teljesítette. Az intézmény az oktató bánásmódjával összefüggésben a sérelmes helyzet jövőbeni kialakulásának elkerülése érdekében saját hatáskörben intézkedett, ezért hivatalunk az ügyet kezdeményezés vagy ajánlás kiadása nélkül zárta le. (OJBH/400/2024)

Egy másik esetben egy szülő hivatalunkhoz megküldött beadványában egyéni tanrendes gyermekének osztályozó vizsgájával kapcsolatban kérte segítségünket. A beadvány szerint a gyermeket osztálytársai rendszeresen bántalmazták. A bántalmazások egy idő után olyan mértékűvé váltak, hogy a tanuló pánikrohamot kapott iskolába indulás előtt. A szülő, hogy védje gyermekét, egyéni tanrendet kért. A gyermek felkészítésével az iskola honlapján közzé tett követelmények alapján ő foglalkozott. Az írásbeli osztályozó vizsgákat követően közölték, hogy gyermeke öt tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott. A szülő kérte a dolgozatok megtekintését, de az iskola elzárkózott. A beadványozót tájékoztattuk a hatásköri szabályainkról és a jogorvoslat lehetőségéről. Ezt követően a szülő a fenntartóhoz fordult. A tankerület elismerte a szülő kifogásában foglaltakat, felhívta az intézmény figyelmét az osztályozó vizsgára irányadó eljárási szabályok betartására, egyúttal felszólította az igazgatót az ezzel kapcsolatos belső intézményi szabályzat kialakításának szükségességére. (OJBH/28/2024)

A köznevelési törvény 45. § (3) bekezdése szerint a tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti. (OJBH/549/2024)

Értékelés, minősítés

A köznevelési törvény 62. § (1) bekezdésének j) pontja szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját.

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdése kimondja, hogy a pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni.

Ezt a rendelkezést egészíti ki a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

A tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti.

A pedagógus értékelési autonómiája azonban nem korlátlan. A jogszabályi környezet alapján a pedagógus az értékelés során a pedagógiai program rendelkezéseinek keretén belül bír szabadsággal. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés bo) pontja szerint az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló jutalmazásával összefüggő, a tanuló magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elveket.

Ugyanezen bekezdés bi) pontja alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül a tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit, valamint a magatartás és szorgalom minősítésének elveit. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése szerint pedig az iskola pedagógiai programjában meg kell határozni az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendjét, valamint az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elveit és korlátait. (OJBH/29/2024, OJBH/31/2024, OJBH/45/2024,

OJBH/63/2024, OJBH/155/2024, OJBH/162/2024, OJBH/165/2024, OJBH/174/2024, OJBH/218/2024, OJBH/267/2024, OJBH/293/2024, OJBH/302/2024, OJBH/307/2024, OJBH/315/2024, OJBH/320/2024, OJBH/321/2024, OJBH/331/2024, OJBH/333/2024, OJBH/336/2024, OJBH/369/2024, OJBH/386/2024, OJBH/434/2024, OJBH/524/2024, OJBH/540/2024, OJBH/544/2024, OJBH/547/2024)

Egy beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanuló szülője a javítóvizsga iskolai következményeivel kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A helyesírás értékelése alól felmentett, egyébként sporttagozatos osztályba járó tanuló év végi javítóvizsgájára magyar nyelv és irodalom tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott. Az intézmény ennek következményeként a sportiskolai osztályból általános gimnáziumi osztályba sorolta át a gyermeket. A beadványban foglaltak szerint ez azért is sérelmes a tanulóra nézve, mert ebben az osztályban második nyelvként németet kell majd tanulni, amit a tanulási nehézségeire tekintettel nem fog tudni teljesíteni. A szülő az iskola döntésével szemben a fenntartóhoz fordult. A tankerületi központ tájékoztatta a szülőt az iskola pedagógiai programjáról, melynek 8.2.3. pontja szerint, aki nyelvi előkészítő évfolyamon nem teljesíti a tantárgyi követelményeket, a sportiskolai osztályban nem folytathatja tanulmányait, automatikusan az általános gimnáziumi osztályba kerül átsorolásra. A szülő a fenntartói tájékoztatást követően írt hivatalunknak. A beadványhoz csatolt szakértői vélemény kizárólag a helyesírás értékelése alól javasolta a tanuló felmentését, így a teljes tantárgyi követelmények teljesítése alól nem rendelkezik felmentéssel. Tekintettel arra, hogy a tanuló nem teljesítette azokat, az intézmény pedagógiai programjában foglaltaknak megfelelően átsorolták. Hivatalunk arról tájékoztatta a beadványozót, hogy a pedagógiai program szerinti átsorolás a tanuló számára érdeksérelmet okozhat, azonban oktatási jogai nem sérültek. (OJBH/11/2024)

A köznevelési törvény 54. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint a tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését, minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi.

Egy szülő azzal kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását, jogszerű-e, ha a gyermek nevelőtestületi vélemény alapján rosszabb osztályzatot kap, mint amit az érdemjegyei alapján kaphatna. Bár a tanuló az érdemjegyei alapján 4,1-re állt magatartásból, év végén változó értékelést kapott, ami a szülő álláspontja szerint nem a tanuló valós magatartását tükrözi. A szülő kérdésére az intézményvezető azt a tájékoztatást adta, hogy nem az osztályfőnök, hanem a nevelőtestület döntött így. A köznevelési törvény 54. § (5) bekezdése alapján az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti. Az intézményvezető tájékoztatását követően a szülő a fenntartóhoz fordult. A tankerület kivizsgálta a panaszt, melynek során megállapította, hogy az osztályozó értekezleten valamennyi pedagógus részt vett, a nevelőtestület részletes indoklás után hozott döntést, elfogadva a változó minősítést. A tankerület az ügyben jogszabálysértést, tantervbe vagy tanulói jogviszonyra vonatkozó rendelkezésbe ütköző eljárási hibát nem állapított meg, ezért az intézmény döntését helybenhagyta. A változó érdemjegy indoka a tanuló szünetekben tanúsított magatartása volt, aminek javítására szakemberek bevonásával törekedett az iskola.

A Púétv. 67. § (1) bekezdésének 10. pontja szerint a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai

nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy az iskolában, a kerettantervben és a pedagógiai programban meghatározottak szerint érdemjegyekkel vagy szövegesen, sokoldalúan, a követelményekhez igazodóan értékelje a tanulók munkáját. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet) 64. § (1) bekezdése, mely szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell. A pedagógus ezen értékelési autonómiája azonban nem korlátlan. Az EMMI rendelet 7. § (1) bo) pontja, valamint a köznevelési törvény 54. § (5)-(6) bekezdései alapján, ha a tanuló év végi osztályzata eltér az évközben adott jegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indokaival nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja. Hivatalunk rendelkezésére bocsátott dokumentumok szerint a tanuló év végi osztályzata a tanuló hátrányára eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától. A köznevelési törvényben meghatározottak szerint ebben az esetben szükséges előadni a nevelőtestületnek azon okokat, melyek értelmében az eltérés indokolható. A beadványban sérelmezett esetben az eljárás ennek megfelelően zajlott, az osztályozó értekezleten a nevelőtestület egy részletes indokolást követően, egyetértéssel a változó osztályzat elfogadásáról döntött. A döntés indokait a fenntartó az általa folytatott vizsgálat megállapításai között a szülő felé is ismertette. A köznevelési törvény tehát indokolt esetben lehetőséget teremt arra, hogy az év végi osztályzat a tanuló hátrányára eltérjen a tanítási év közben kapott érdemjegyek átlagától. A tanuló ügyében, a tanulói magatartás eltérő értékelése a nevelőtestület által elfogadott okok alapján történt. Hivatalunk a beadvány, a fenntartói válaszlevél és a csatolt dokumentumok alapján megállapította, hogy az értékelés a tanuló számára érdeksérelmet okozhatott, ugyanakkor a tanuló oktatási jogai ezzel nem sérültek. (OJBH/339/2024)

A jogalkotó a köznevelési törvény 54. § (1) bekezdésében fontosnak tartotta kiemelni, hogy az érdemjegy és az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmezési eszköz.

Több szülő általános iskolában tapasztalt értékelési gyakorlattal kapcsolatban élt panasszal hivatalunknál amiatt, hogy gyermekük magatartását órai munkaként, tantárgyi érdemjeggyel értékelik. A szülőket hivatalunk a hatásköri szabályokon, a jogorvoslat kimerítésének szükségességén túl az értékeléssel kapcsolatos állásfoglalásunkról tájékoztatta. (OJBH/79/2024, OJBH/107/2024, OJBH/530/2024)

Több hivatalunkhoz érkezett beadványra tekintettel fontos kiemelnünk azt, hogy az értékeléssel összefüggő általános rendelkezések az ének, a rajz, a testnevelés tantárgyak, az ún. készségtárgyak esetében is irányadók. (OJBH/307/2024, OJBH/336/2024)

A szakképzésben tanulók értékelésére a szakképzési jogszabályokban foglaltak szerint kerülhet sor. A tanuló értékelése és minősítéséről a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX.

törvény (a továbbiakban: szakképzési törvény) 60. § (1) bekezdés első mondata rendelkezik. Eszerint a tanuló teljesítményét az oktató a tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti.

Ezt egészíti ki a javítóvizsgák vonatkozásában a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet) 2. § (1) bekezdés d) pontja, amely szerint az állami szakképző intézmény és az együttműködési megállapodással rendelkező fenntartó által fenntartott nem állami szakképző intézmény annak, aki a szakképzésben ingyenes részvételre jogosult, ingyenesen biztosítja – többek között – az osztályozó vizsgát, a különbözeti vizsgát, valamint az ezekhez kapcsolódó javító- és pótlóvizsgát (a továbbiakban együtt: tanulmányok alatti vizsga). A 180. § (2) bekezdése szerint a tanuló félévi és év végi osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy a tanulmányok alatti vizsgán nyújtott teljesítménye alapján kell megállapítani. Ugyanezen § (7) bekezdés a) pontja szerint javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott. A (8) bekezdés szerint javítóvizsga letételére az augusztus tizenötödikétől augusztus hónap utolsó napjáig terjedő időszakban az igazgató által meghatározott időpontban van lehetőség.

A szakképzés területén tanulók szülei több esetben is kifogásolták a szakképző tanárok értékelési gyakorlatát amiatt, hogy az osztályban a tanulók jelentős része elégtelen osztályzatot kapott. (OJBH/275/2024, OJBH/314/2024, OJBH/432/2024)

Ahogy a köznevelés területén, úgy a szakképzésben is igaz, hogy a tanulók munkájának értékelésekor, minősítésekor a pedagógust széleskörű szabadság illeti meg, ennek során kialakíthat egyedi módszereket, alkalmazhat sajátos értékelési, számonkérési technikákat, a félévi, év végi osztályzat meghatározásánál az érdemjegyeket akár eltérő súllyal is figyelembe veheti. Ez az értékelési autonómia azonban nem korlátlan.

A pedagógus értékelési autonómiájának az alábbi korlátai vannak. A 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 14. § (1) bekezdése szerint a szakmai programot a szakképző intézmény, illetve az általa szervezett részsakmára történő felkészítés tekintetében a felnőttképző dolgozza ki, és a szakképző intézmény, illetve a felnőttképző honlapján teszi közzé. Ugyanezen § (2) bekezdés 2. pont b) és d) alpontjai szerint a szakképző intézmény szakmai programja meghatározza – többek között – a szakképző intézmény közismereti oktatásra és ágazati alapoktatásra vonatkozó oktatási programját, ennek keretén belül a közismereti kerettantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályait, valamint a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy teljesítményének írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módját, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáit.

A köznevelési törvény 19. §-a alapján a tanulói érdekvédelemmel összefüggő tevékenységet pedagógiai-szakmai szolgáltatások segítik, melyek magukban foglalják az értékeléssel kapcsolatos pedagógiai tájékoztatást is.

Az értékeléssel kapcsolatos tájékoztatáshoz való joggal, annak tartalmával összefüggésben a szakképzés területén is fordultak hozzánk szülők és tanulók. A beadványozókat tájékoztattuk hatáskörünkről, a jogorvoslati lehetőségekről és a tájékoztatáshoz való jog tartalmáról, terjedelméről. (OJBH/155/2024, OJBH/302/2024, OJBH/540/2024, OJBH/544/2024, OJBH/568/2024)

A pedagógusnak az értékeléssel kapcsolatos széleskörű szabadságából eredően a jogalkotó szűk körben biztosít jogorvoslatot az értékeléssel kapcsolatos panaszok esetében. A szakképző intézmény döntésének fenntartó általi felülvizsgálatáról a szakképzési törvény 37. § (1) bekezdése rendelkezik, amely szerint a szakképző intézmény döntése, intézkedése vagy annak elmulasztása ellen a tanuló, kiskorú tanuló esetén a kiskorú tanuló törvényes képviselője a tanuló érdekében, illetve a képzésben részt vevő személy – a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított tizenöt napon belül – eljárást indíthat. A tanulmányok minősítése ellen eljárás akkor indítható, ha a minősítés nem a szakképző intézmény szakmai programjában meghatározottak alapján történt, a minősítéssel összefüggő eljárás jogszabályba vagy a tanulói jogviszonyra, illetve a felnőttképzési jogviszonyra vonatkozó rendelkezésekbe ütközik. A tanulmányok értékelése ellen eljárás nem indítható.

Mulasztás

A köznevelési törvény szerint Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ezzel összefüggésben a tanuló kötelessége, hogy rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően eleget tegyen tanulmányi kötelezettségének. Mindennek elsődleges feltétele, hogy a tanuló részt vegyen a tanórákon és egyéb foglalkozásokon. E kötelezettség elmulasztása különféle következményeket, esetlegesen szankciókat von maga után, melyek nem tanköteles tanuló esetében végső soron akár a tanulói jogviszony megszűnéséhez is vezethetnek. Az igazolás rendjében a 2024/2025. tanévtől fontos változás, hogy az igazolást az orvos már közvetlenül az EESZT-be is rögzítheti. (OJBH/30/2024, OJBH/54/2024, OJBH/72/2024, OJBH/178/2024, OJBH/216/2024, OJBH/238/2024, OJBH/259/2024, OJBH/495/2024, OJBH/557/2024)

Egy tanuló a késéssel, mulasztással, illetve azok igazolásával kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. A beadványozó sérelmezte, hogy az intézmény azonnal igazolatlan órát ír be a részére, pár perces késést is teljes órai mulasztásnak számolnak, továbbá elutasították az igazolásainak elfogadását.

Beadványával kapcsolatban a köznevelési törvény általános szabályai alapján tájékoztattuk a panaszost. A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a)-b) pontjai szerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, illetve eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 5. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távolmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §-a tartalmazza a hiányzások igazolásával összefüggő szabályokat. Az 51. § (2) bekezdése alapján, ha a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról, valamint a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A mulasztást igazoltnak kell tekinteni, ha

a) a gyermek, a tanuló – gyermek, kiskorú tanuló esetén a szülő írásbeli kérelmére – a házirendben meghatározottak szerint engedélyt kapott a távolmaradásra,

b) a gyermek, illetve a tanuló beteg volt, és azt az (1), valamint a (2a)–(2e) bekezdés szerint igazolja,

c) a gyermek, a tanuló hatósági intézkedés vagy egyéb alapos indok miatt nem tudott kötelezettségének eleget tenni,

d) a gyermek ideiglenes óvodai elhelyezésének, a tanuló ideiglenes vendégtanulói jogviszonyának időtartamát a 49. § (2b) bekezdése szerinti igazolással igazolja,

e) az általános iskola 7–8. évfolyamos, valamint a középfokú iskola 10–12. évfolyamos tanulója – tanítási évenként legfeljebb két alkalommal – pályaválasztási célú rendezvényen vesz részt vagy pályaválasztási céllal marad távol, feltéve, ha a részvételt a szervező intézmény által kiállított igazolással igazolja.

f) azt az orvos az (1a) bekezdés szerint igazolja.

Ugyanezen szakasz (3)-(4) bekezdései alapján, ha a gyermek, a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az iskola köteles a szülőt és a tanuló kollégiumi elhelyezése esetén – amennyiben a kollégium nem az iskolával közös igazgatású intézmény – a kollégiumot is értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri. Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételten igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója – a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben foglaltakkal összhangban – értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes család- és gyermekjóléti központot, a gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló esetén a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot, tanköteles tanuló esetén – gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő tanuló kivételével – a gyermekjóléti szolgálatot.

A mulasztás egyik speciális esete a késés, mely vonatkozásában a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. § (10) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha a tanuló a tanórai foglalkozás kezdetére nem érkezik meg, a késést igazolnia kell a házirendben foglalt szabályok szerint. A késések idejét össze kell adni. Amennyiben ez az idő eléri a tanórai foglalkozás időtartamát, a késés egy igazolt vagy igazolatlan órának minősül. Az elkéső tanuló nem zárható ki a tanóráról, foglalkozásról.

Álláspontunk szerint e rendelkezés célja nemcsak az, hogy a tanuló felügyeletét biztosítsák az intézményben, hanem a – fent hivatkozott – köznevelési törvény 46. § (1) bekezdés a) pontjában megfogalmazottak végrehajtásának biztosítása, miszerint a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a

kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon.

E rendelkezések szerint kizárólag a tanuló tanóráról való késése adminisztrálható olyanként, melyeknek összege mulasztott (igazolt vagy igazolatlan) tanórát eredményezhet. Egyéb esetekben a házirend megsértése fegyelmező intézkedésekkel szankcionálható.

Tájékoztatunk továbbá a tanulót hivatalunk hatásköri szabályairól, valamint a jogorvoslat lehetőségéről. (OJBH/182/2024)

A mulasztás leggyakoribb oka a betegség, az ez esetben követendő eljárás alapszabályait a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szabályozza. Eszerint a beteg gyermek, tanuló az orvos által meghatározott időszakban nem látogathatja a nevelési-oktatási intézményt.

Egy beadványozó mulasztás igazolásával, annak benyújtására vonatkozó határidővel kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Arról érdeklődött, hogy a tanuló a hiányzásait a hiányzás utáni első iskolanap utáni egy héten belül tudja csak igazolni, vagy a tanév végéig bármikor.

Hivatalunk hatásköri szabályain, valamint a jogorvoslat kimerítésének szükségességén túl tájékoztattuk a tanulót, hogy a nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell szabályozni a gyermek, tanuló távollmaradásának, mulasztásának, késésének igazolására vonatkozó előírásokat. Amennyiben a házirend tartalmazza a mulasztás igazolásának benyújtására vonatkozó időtartamot, az intézmény intézkedése jogszerű. (OJBH/73/2024)

Amennyiben a gyermek az óvodai foglalkozásról, a tanuló a tanítási óráról, a kollégiumi foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell. A jogszabály szövegéből két dolog következik: egyfelől az, hogy minden esetben, ha a tanuló távol marad az óráról, mulasztásról beszélhetünk, másfelől pedig csak akkor beszélhetünk mulasztásról, ha a tanuló a tanóráról távol marad.

Egy szülő gyermeke hárfa órán történő részvételével kapcsolatban fordult hivatalunkhoz.

Az általa előadottak szerint gyermeke csütörtöki napokon abban az időszámban járna iskolán kívüli hárfa órára, amikor hetedik órában testnevelés órája van az általános iskolában. A kialakult helyzetre tekintettel a szülő azzal a kérelemmel fordult az intézmény vezetőségéhez, hogy rendszeresen, minden második héten elhozhassa gyermekét az utolsó, hetedik tanóráról. Ezen mulasztásokat szülői igazolásokkal igazolná. Kérelmét az intézményvezetőség a mindennapos testnevelés órákon történő részvétel kötelező jellegére tekintettel elutasította.

A beadványát, továbbá annak mellékleteit áttekintettük, az abban foglaltak és a mulasztásra vonatkozó fenti jogszabályi rendelkezések alapján nem állapítottuk meg oktatási jogsértést.

A szülő beadványa, továbbá a mellékelt intézményvezetői válaszlevél alapján – a fentiekben foglaltakra tekintettel – megállapítottuk, hogy a helyzet a tanuló számára érdeksérelmet okozhat, azonban a tanuló oktatási jogai nem sérültek azzal, hogy testnevelés tantárgyból a kötelező tanórán részt kell vennie. (OJBH/463/2024)

Fenntartói irányítás

A köznevelési alapfeladatok ellátásáról – az óvodai neveléstől, a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléstől és a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésétől eltekintve – az állam gondoskodik. Az állam köznevelési feladatait intézmények alapítása és fenntartása, továbbá az egyházi vagy magán köznevelési intézmények fenntartóival kötött köznevelési szerződések útján látja el. Az óvodai nevelésről a települési önkormányzat intézmény alapítása és fenntartása, vagy köznevelési szerződés révén gondoskodik.

A köznevelési törvény fogalomhasználatában fenntartó az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a köznevelési feladat ellátására való jogosultságot megszerezte vagy azzal rendelkezik, és – e törvényben foglalt esetben a működtetővel közösen – a köznevelési intézmény működéséhez szükséges feltételekről gondoskodik.

A köznevelési törvény rendelkezései szerint a fenntartónak számos jogosítványa van a köznevelési intézmények irányításával kapcsolatban. Ezen jogosítványok gyakorlása során azonban be kell tartania a jogszabályokban előírt tartalmi és eljárási korlátozásokat.

A fenntartói irányítás részletes szabályait a köznevelési törvény 83-85. §-ai tartalmazzák. Minden évben érkeznek hivatalunkhoz olyan beadványok, amelyek ezen szabályok alkalmazásával állnak összefüggésben.

Több szülő panasszal kereste meg hivatalunkat, és kérték ügyük kivizsgálását. A panaszosok gyermekei egy budapesti óvoda telephelyén nevelkednek.

A szülők tájékoztatása szerint 2024. február 12-én szülői értekezlet keretében az intézményvezető arról tájékoztatta a szülőket, hogy az addig ingyenesen működő óvodai csoportjuk szeptembertől fizetőssé válik az OVI+ program keretében. (A 2024/2025-ös nevelési évre 15 gyermek marad az egyik csoportban, és 14 gyermek a másik csoportban, és a már meglévő csoportok átalakításával szerveződne az OVI+ program.)

A szülő által rendelkezésre bocsátott információk szerint ezt követően, 2024. február 19-én a fenntartói képviselőhöz fordultak. A fenntartó arról tájékoztatta a szülőket, hogy önkormányzati testületi döntés nem született az ügyben, mindent az intézményvezető döntött el, fenntartói beleegyezés nélkül, mely fegyelmi következményeket von maga után.

A beadvány szerint a fenntartói képviselőtől arról kaptak tájékoztatást, hogy amennyiben 29 gyermek marad a nevelési év kezdetére, csoportok összevonásáról nem lehet szó. Ugyanakkor az is szóba került, hogy a fenntartó véleménye szerint nem megterhelő a családok részére az OVI+ program havi díj, továbbá az is, hogy még nem zajlott le az óvodai beiratkozás folyamata sem.

A szülők aggodalmukat fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy egy teljes mértékben díj megfizetése mellett igénybe vehető óvodai telephelyet hoznak létre az érintett telephelyen, melynek következtében a lakcím szerint körzetes gyermekeket akár távolabbi új körzetbe vennék fel. A beadvány szerint sok szülő csupán azért vállalná az OVI+ költséget, hogy biztosan felvegyék a telephelyre, és aggályos, hogy ez a burkolt cél az óvoda népszerűsége miatt.

A szülők előadása szerint az óvoda zöld környezetben, ősfák között helyezkedik el, a gyermekek sok időt töltenek a szabad levegőn. Immunhiányos, asztmás gyermekek esetén ez fontos szempont az egészségük miatt is.

A szülők tehát sérelmezik, hogy idén ősztől egy újabb OVI+ programba bevont óvodai csoportot hoznának létre a fent jelzett telephelyen, és előadásuk szerint azt követően már az összes csoport fizetőssé válna. Ez végső soron azt eredményezné, hogy a fizetős óvodai csoportok kiszorítják azokat a gyermekeket az érintett telephelyről, akik nem vesznek részt az OVI+ programban. Az intézményi oldalról szülői igényekkel indokolták a bővítést, azonban az előzetes felmérésből az érintett szülők kimaradtak. A szülők sérelmezik továbbá az ügygel kapcsolatos kommunikáció hiányát.

A panaszosok beadványukhoz csatolták a fenntartó részére írt, 2024. február 20-án keltezett levelet, továbbá a fenntartó 2024. március 19-i válaszlevelét a szülők részére, illetve a szülők által az intézményvezetőnek címzett, 2024. április 3-i levelet.

Hivatalunk megvizsgálta a szülők panaszát, a beadványhoz csatolt dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy jogorvoslati lehetőségüket kimerítették. Az ügyben vizsgálatot indítottunk, és ennek keretében megkerestük az érintett intézmény fenntartói képviselőjét, hogy közölje az ügygel kapcsolatos álláspontját.

A fenntartói képviselő nyilatkozott az ügyben, és arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy a szülőket több alkalommal tájékoztatták arról, hogy az önkormányzat nem döntött arról, hogy OVI+ csoportot indít az érintett óvoda telephelyén működő óvodában. A fogadóórán részletesen tájékoztatták a szülőket a szükséges információkról.

A fenntartó válaszában kitért arra, hogy a 2024/2025-ös nevelési évben az óvodában nem indult új OVI+ csoport, és továbbra is marad a két óvodai csoport, nem történt csoportösszevonás.

A szülők által megfogalmazott panaszt, valamint a fenntartói válaszlevélben foglaltakat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, és ennek nyomán az alábbi álláspontot alakítottuk ki.

A fenntartói képviselő egyértelműen nyilatkozott arról, hogy a 2024/2025-ös nevelési évben az óvodában nem indult új OVI+ csoport. Ennek értelmében a szülők beadványában foglalt sérelmek nem valósultak meg, nem történt sem csoportösszevonás, sem új OVI+ csoport létrehozása. Az érintettek gyermekei továbbra is változatlan körülmények között nevelkedhetnek az érintett intézményben.

Tekintettel arra, hogy a panaszban foglalt sérelem nem valósult meg, az oktatási jogsérelem nem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az ügyet ajánlás vagy kezdeményezés megfogalmazása nélkül lezártuk. (OJBH/190/2024)

Az Alaptörvény a művelődéshez való jogon belül biztosítja az ingyenes és kötelező alapfokú oktatást. Ha azonban a nevelési-oktatási intézményt nemzeti önkormányzat, egyházi jogi személy, vallási egyesület vagy más személy vagy szervezet tartja fenn: az óvodai, iskolai, kollégiumi felvétel, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartása – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez köthető.

Egy szülő fordult a magán fenntartású intézmény által meghatározott fizetési kötelezettség körét érintő panaszával hivatalunkhoz.

A szülő gyermeke egy magán fenntartású általános iskolába jár, mely egy egyesület fenntartásában működik. A szülő sérelmezi, hogy a fenntartó egyesület az önkéntes adományt kötelezően fizetendőnek

tünteti fel, és tette azt korábban többször is. Kifogásolta, hogy a szülőket támogatási szerződés megkötésére kötelezték.

A csatolt dokumentum alapján az intézmény és a szülő között létrejövő megállapodás tartalma az, hogy a tanuló felvételét és a tanulói jogviszony fenntartását a köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés c) pontja szerint fizetési kötelezettséghez köti.

A fenntartói térítési díj szabályzat rögzíti, hogy az intézmény köznevelési feladatokat ellátó nem állami fenntartású intézmény. Az intézmény működését az állami normatíva mellett jelentős mértékben a szülők önkéntes pénzbeli támogatása biztosítja. Ennek módja, hogy a fenntartó a gyermekek felvételekor tájékoztatja a fentiekről a gyermeküket intézményükbe beírató szülőket, és a stabil költségvetés biztosítása érdekében ajánlást tesz az önkéntes támogatás éves mértékéről, melytől felfelé a szülő eltérhet. A szabályzat rögzíti az ajánlott önkéntes szülői támogatások/adományok pontos havi összegét is. Rögzíti továbbá azt is, hogy a három hónapot meghaladó tarozás esetén az egyesület jogosult követelését polgári peres úton behajtani.

A fentiekkel kapcsolatban, a kérdéses helyzet széleskörű megismerése érdekében kerestük fel először a köznevelési államtitkárságot. Az intézmény szabályzata tehát egyfelől önkéntes támogatásnak jelzi a havi összegeket, azonban azt egyértelműen végrehajthatónak is minősíti. Tekintettel a jelen ügyben felmerült, nem állami fenntartású intézmények finanszírozásával kapcsolatos különleges helyzetre, tájékoztatást kértünk arra vonatkozóan, hogy az elmúlt időszakban érkezett-e a szakterülethez ilyen jellegű megkeresés.

A magánfenntartó által fizetési kötelezettséghez kötött köznevelési feladatellátással kapcsolatos válasz szerint hasonló jellegű megkeresés az utóbbi időben a köznevelési szakterülethez nem érkezett.

A jelen konkrét ügyet érintően a rendelkezésre álló információk alapján az alábbi tájékoztatást kaptuk.

A köznevelési törvény 31. § (2) bekezdés c) pontja az egyházi és magánfenntartású intézmények számára lehetővé teszi, hogy az óvodai, iskolai, kollégiumi felvételt, továbbá az óvodai elhelyezés, a tanulói jogviszony, a kollégiumi tagsági viszony fenntartását – írásbeli megállapodásban – fizetési kötelezettséghez kössék. Ez alól fogalmaz meg kivételi szabályt a köznevelési törvény 31. § (4) bekezdése, amely szerint a köznevelési szerződés keretei között a nevelés és oktatás a gyermekek, tanulók számára térítésmentessé válik, továbbá a gyermekek, tanulók felvételére alkalmazni kell azokat a szabályokat, amelyek az állami, települési önkormányzati nevelési-oktatási intézményekre vonatkoznak, és nem lehet alkalmazni a (2) bekezdés c) pontjában foglaltakat. Jelen esetben ilyenről nincs szó, az ügyben érintett köznevelési intézmény fenntartójával nincs érvényes köznevelési szerződése a minisztériumnak.

A fenti jogszabályi előírásból kiemelten fontos, hogy a fizetési kötelezettség a köznevelési intézmény és a szülő között kötött írásbeli megállapodásban határozható meg. A vizsgált ügyben ugyan van ilyen megállapodás a szülő és az intézmény között, az tartalmazza is, hogy fizetési kötelezettséghez köti az intézmény a tanuló felvételét és a tanulói jogviszony fenntartását, ám annak összegét, még utalás formájában sem határozza meg.

A szaktárca álláspontja szerint, a magán intézményfenntartó és a szülő, vagy törvényes képviselő közötti nevelési-oktatási szolgáltatás megállapodás (szerződés) alapján, polgári jogi jogviszony keretében valósul meg, melybe az állam közvetlen módon nem avatkozhat be.

Azt azonban meg kell állapítani, hogy bár a csatolt intézményi együttműködési megállapodás 2. pontja nem jogszabályellenes, ugyanakkor a fizetési kötelezettség összege ebből a kétoldalú megállapodásból nem derül ki, így a szülő számára nem állapítható meg egyértelműen, hogy a tanulói jogviszony

fenntartása milyen terheket ró rá. A tényleges összeg csak egy másik dokumentumból derül ki, ami ráadásul nem is fizetési kötelezettségről, hanem önkéntesen fizetendő alapítványi támogatásról rendelkezik. Ez a dokumentum nem is az iskola egyik dokumentuma, hanem fenntartói szabályzat. Az sem elhanyagolható, hogy az adomány fogalmával a kötelező juttatás nehezen összeegyeztethető. Kérdés, hogy mivel ez egy magánjogi megállapodás, tekinthető-e az intézmény és a fenntartó eljárása jóhiszeműnek, az azonban feltétlenül megállapítható, hogy etikusnak nem.

A hivatalunkhoz érkezett panasszal kapcsolatban megkerestük az adott magánfenntartású intézménytípust magában foglaló szövetség elnökét az adott ügyben azzal, hogy álláspontunk szerint jogi szempontból sérelmesnek tekinthető az, hogy az oktatási megállapodásban az ellenérték pontos összegéről nem rendelkeznek, ugyanis a köznevelési törvény rendelkezése szerint a fizetési kötelezettség a köznevelési intézmény és a szülő között kötött írásbeli megállapodásban határozható meg.

A fentiekkel kapcsolatban arra kértük a szövetség elnökét, hogy az egyesület fenntartásában működő intézmények vonatkozásában vizsgálja meg, milyen módon történik a fizetési kötelezettség meghatározása. Amennyiben a vizsgálata során az intézmények ezzel összefüggő előírásaiban, intézkedéseiben jogsértő helyzetet tár fel, kértük, intézkedjen a jogilag megfelelő helyzet kialakítása érdekében. Továbbá kértük, hogy intézkedéseiről adjon számot hivatalunk részére.

A hivatalunknak megküldött válasz szerint a szövetség a magyarországi érintett intézmények érdekképviselői és szakmai szervezete. A köznevelési intézmények nem a szövetség fenntartásában működnek, ezért a hivatkozott megállapodás vonatkozásában fenntartói vizsgálatot nem állt módjukban tartani. Ettől függetlenül foglalkozni fognak a kérdéssel és még nagyobb hangsúlyt fognak helyezni arra, hogy segítsék az intézményeket/fenntartóikat, hogy jogilag megfelelő helyzetet alakítsanak ki ebből a szempontból is.

Hivatalunk megkereste továbbá az érintett intézményt fenntartó egyesület elnökét, hogy közölje az ügygel kapcsolatos álláspontját.

Az egyesület válasza szerint az intézményvezetővel közösen áttekintették a hivatalunk által felvázolt helyzetet. Az érintett iskolában egy család esetében került sor megkeresésre, mert a szülő sokadik megszólításra sem tett eleget kötelezettségének és nem nyilatkozott a köznevelési törvény 83. § (2) bekezdés c) pontja szerinti étkezési díj és művészetoktatás térítés díj témakörben. A család 2023 december végéig ezeket a nyilatkozatokat pótolta, így az iskola részéről további intézkedés nem történt. Az intézmény nem állami fenntartású intézmény, így működtetésük elengedhetetlen része az állami normatíván felüli önkéntes adományok gyűjtése, melynek összege nagyságrendileg az intézmények éves költségvetésének 1/3-a. A fenntartó ebből fedezi az intézmények rezszi és dologi kiadásait (beleértve pl. a gyermekek összes taneszközét a füzetektől kezdve a festéktől), valamint a bérköltségek állam által nem fedezett részét. Az iskolába jelentkezéskor erről a tényről minden család tájékoztatást kap, és azzal is tisztában van, hogy ennek az adománynak a döntő hányada az intézménybe járó gyermekek szülői közösségének a támogatása. Az éves költségvetés tervezésekor a szülői képviselők bevonásával ezek az információk mindenki részére átadásra kerülnek. Az adomány összege azonban önkéntes, a 0-tól az évi több millió Ft-ig terjed, és egyáltalán nincs, nem is volt tanulói jogviszony megszüntetéséhez kötve (eddig az intézményből szociális ok miatt egy gyermeknek sem kellett iskolát váltania). Az elmúlt hetekben kapott belügyminisztériumi tájékoztatás alapján egyébként az iskolának joga van a szülőkkal tanulói jogviszonyhoz kötött fizetési kötelezettséget megállapítani, eddig ezt a lehetőséget éppen a szociális érzékenységünk miatt igyekeztünk elkerülni, de valószínűsíthetően a

következő tanévtől bevezetésre kerül. Természetesen ennek összegét az adott évre vonatkozó intézményi térítési díj szabályzat tartalmazni fogja.

Hivatalunk álláspontja szerint nem vitás, hogy az iskolának joga van a szülőkkel tanulói jogviszonyhoz kötött fizetési kötelezettséget megállapítani.

Ezt támasztja alá a köznevelési törvény 31. § (2) bekezdés c) pontja is, azonban a jelen ügyben a sérelmes helyzetet az okozta, hogy az intézményi együttműködési megállapodás tartalmából – mely a szülők, gondviselők, illetve az intézmény között jön létre – nem megállapítható, hogy a tanulói jogviszony fenntartása a szülőre pontosan milyen terheket ró. Ez csupán a fenntartói szabályzatból derül ki, és a tényleges összeg kapcsán önkéntesen fizetendő támogatásról rendelkezik. Ezt az ellentmondást az ügyben a köznevelési államtitkárság hivatalunknak eljuttatott válasza is jelzi.

A fenntartói szabályzat az intézmény működését kell, hogy meghatározza, az intézmény és a szülők közti viszonyt az intézményi megállapodás rendezi. Ezért is eredményez kérdéses helyzetet az, hogy a tényleges fizetési összeg, amelynek elmaradása esetén az összeg végrehajthatóvá válik, a fenntartói szabályzatban került rendezésre.

A fentieket figyelembe véve felhívtuk az iskola fenntartói képviselőjét, hogy mihamarabb rendezzék a sérelmes helyzetet. Tegyük egyértelművé azt, hogy pontosan milyen terheket rónak az érintett intézménybe járó tanulók szüleine. Ez megvalósulhat azon a módon is, hogy a kérdéses helyzetet eredményező rendelkezéseket a fenntartói szabályzatból eltávolítják, de választásuk szerint más módon is sor kerülhet a helyzet tisztázására, a szülői kötelezettségek pontos rögzítésére.

A fentiekre tekintettel az ügyet lezártuk. (OJBH/116/2024)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái

A köznevelési törvény garanciális rendelkezései között kiemelt jelentőséggel bírnak a nevelési-oktatási intézmények működését garantáló rendelkezések.

Az oktatási-nevelési intézmények működésével kapcsolatban e körbe tartoznak a csoportbeosztásokra vonatkozó előírások. A köznevelési törvény 4. § 23. pontja szerint az óvodai csoport, iskolai osztály, kollégiumi csoport az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 20. § (11) bekezdése alapján az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról a szülők és az óvodapedagógusok véleményének kikérése mellett – az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 28. §-ában meghatározott feltételekkel összhangban – az óvodaigazgató dönt. (OJBH/184/2024)

Hivatalunkhoz érkezett olyan beadvány, amelyben azt kérdezték, hogy osztályba sorolásnál elsőbbséget élveznek-e a körzetes tanulók, vagy éppen azt sérelmezték, hogy óvodában

korosztályos csoport helyett vegyes csoportba osztották be a gyermeket. Előfordult olyan panasz is ahol ikertestvérek külön osztályba sorolását kifogásolták. A panaszosok részére hivatalunk eljárásának feltételeiről nyújtottunk tájékoztatást. (OJBH/230/2024, OJBH/353/2024, OJBH/291/2024, OJBH/453/2024)

A jogszerű intézményi működés egyik fontos elemét alkotják a tanügyi dokumentumok kiadására vonatkozó szabályok. A köznevelési törvény garanciális rendelkezései között a tanügyi dokumentumok és azok – az oktatási szereplők részére történő – rendelkezésre állása is fontos szerepet töltenek be.

Egy felnőttoktatási intézmény több tagintézményével kapcsolatban számos beadvány érkezett hivatalunkhoz. A hozzánk fordulók kifogásolták, hogy a tagintézmények váratlan bezárásával törölték minden addig elért eredményüket: a 10-12. osztályban megszerzett érdemjegyeiket, és az írásbeli érettségi jegyeiket is. Sételmezték azt is, hogy az intézmény bezárásáról semmilyen információt nem kaptak és nem jutottak hozzá a bizonyítványaikhoz. Ez akadályozta a panaszosokat abban is, hogy egy új intézményben folytathassák tanulmányaikat. A panaszosok szerint az intézmény teljesen elérhetetlen volt.

A panaszokkal kapcsolatban egyeztettünk az illetékes kormányhivatal munkatársaival, és megállapítottuk, hogy nem maradt más lehetőség, mint rendőrségi feljelentést tenni, amennyiben a panaszosok azt feltételezik, hogy az intézmény olyan szabályszegést követett el, amely megalapozná akár bűncselekmény, akár szabálysértés elkövetésének gyanúját.

Felhívtuk a panaszosok figyelmét továbbá, hogy amennyiben az érintett intézmény részéről őket kár érte, kártérítéssel kapcsolatban mérlegelhetik a bírósághoz fordulás lehetőségét.

Az érintett intézmény működési engedélyét a lezajlott vizsgálatokra tekintettel visszavonták. (OJBH/480/2024, OJBH/435/2024, OJBH/436/2024, OJBH/437/2024, OJBH/438/2024, OJBH/439/2024, OJBH/440/2024, OJBH/441/2024, OJBH/442/2024)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái között a következőkben a tanulók által elkövetett köteleességszegő magatartásokkal kapcsolatos jogszabályi környezetet, és a lehetséges következményeket mutatjuk be.

A tanulók köteleességszegő magatartásának szankcionálására a pedagógiai módszereken felül az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések állnak rendelkezésre, melyek nem lehetnek ellentétesek a jogszabályi előírásokkal. Az iskolai házirend szabályai a köznevelési törvény felhatalmazása alapján kötelező erejűek, azok megszegése hátrányos következményekkel jár mindazokra nézve, akikre a házirend vonatkozik. Súlyosabb esetekben fegyelmi eljárás indítására van lehetőség.

Olyan fegyelmező eszköz, mely nem szerepel a házirendben, nem alkalmazható szankcióként. Annak eldöntése, hogy a tanuló cselekménye mely szankcionálási forma alkalmazását vonja maga után, az intézmény feladata.

Pedagógusok által alkalmazott szankció a tanóráról történő kiküldés is. Hivatalunk álláspontja szerint a tanuló tanórán tanúsított fegyelmezetlen magatartásával nemcsak saját kötelességeit

nem teljesíti, hanem zavarja a tanóra megfelelő lebonyolítását, gátolja társai tanuláshoz való jogának érvényesülését, valamint a pedagógus munkájának elvégzését. Ebben az esetben indokolt, hogy a kötelességszegő magatartás ne maradjon következmények nélkül, a kiküldés azonban szankcióként nem alkalmazható. A tanulók fegyelmezetlen magatartását jogszerűen az intézmény házirendjében meghatározott fegyelmező intézkedések kilátásba helyezésével lehet szankcionálni. A kiküldésre álláspontunk szerint csak akkor kerülhet sor, ha az mások jogainak vagy a tanuló egyéb jogainak védelme érdekében szükséges, ennek megítélése azonban mindig és mindenképpen egyedi mérlegelést igényel, a kiküldés időtartama nem tarthat automatikusan az óra végéig, hanem csak a szükséges ideig. Tekintettel a köznevelési törvény 25. § (5) bekezdésében rögzített kötelezettségre, miszerint a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, az intézménynek a kiküldött tanuló felügyeletét is biztosítania kell.

A köznevelési törvény 58. § (3) bekezdése alapján, ha a tanuló a kötelességeit vétkeesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető.

A tanulók kötelességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának tehát rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak. Abban az esetben, ha a tanuló fegyelmezetlen, nem tesz eleget kötelezettségeinek, indokolt lehet, hogy a pedagógus vele szemben fegyelmező eszközt alkalmazzon. A fegyelmezés során azonban csak olyan eszközöket vehet igénybe, amelyek alkalmazásával nem követ el jogsértést. Nem alkalmazható így olyan fegyelmezési eszköz, amellyel a pedagógus megsérti a gyermek alapvető jogait, a méltósághoz és a testi épséghez való jogát. (OJBH/135/2024, OJBH/225/2024, OJBH/277/2024)

Amennyiben a tanuló kötelességszegése miatt fegyelmi eljárás indul, az alábbi, garanciális rendelkezések keretén belül történhet a felelősségre vonás. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 56. § (5) bekezdése alapján a fegyelmi tárgyalást a nevelőtestület saját tagjai közül választott legalább háromtagú bizottság folytatja le. A bizottság az elnökét saját tagjai közül választja meg.

E rendelkezés alapján a fegyelmi döntést egy bizottság hozza meg. Hivatalunk álláspontja szerint a bizottság előtti eljárás lefolytatása az esetleges elfogultságot megalapozatlanná teszi. Független, külső bizottság igénybevitelére fegyelmi eljárás esetén nem adnak lehetőséget a jogszabályok.

A kötelességszegő cselekmény oka a fegyelmi eljárás körülményeinek vizsgálata során vizsgálható. A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 57. §-a alapján a fegyelmi jogkör gyakorlója köteles a határozathozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez a rendelkezésre álló adatok nem elegendők, hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Bizonyítási eszközök a tanuló és a szülő nyilatkozata, az irat, a tanúvallomás, a

szemle és a szakértői vélemény. A fegyelmi eljárás során törekedni kell minden olyan körülmény feltárására, amely a kötelességszegés elbírálásánál, a fegyelmi büntetés meghozatalánál a tanuló ellen vagy a tanuló mellett szól. A fegyelmi büntetés megállapításánál a tanuló életkorát, értelmi fejlettségét, az elkövetett cselekmény súlyát figyelembe kell venni. A fegyelmi büntetést a nevelőtestület hozza. Az iskolai, kollégiumi diákönkormányzat véleményét a fegyelmi eljárás során be kell szerezni. Ha a fegyelmi eljárás során a kiskorú tanuló veszélyeztetettsége felmerül, a nevelési-oktatási intézmény vezetője jelzi azt a tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatnak, indokolt esetben a gyámhatóság számára is.

A köznevelési törvény 58. § (4) bekezdése szerint a fegyelmi büntetés lehet megrovás, szigorú megrovás, meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába, eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától, kizárás az iskolából. (OJBH/456/2024, OJBH/510/2024, OJBH/82/2024, OJBH/589/2024)

Egy hivatalunkhoz forduló szülő szerint gyermeke egy közös messenger csoportban, az osztálynak írt üzenetben trágár, obszcén módon nyilvánult meg az osztályfőnökével kapcsolatban. A tanuló a magatartásáért „igazgatóit” kapott. Kérdése arra irányult, valóban igazgatói szintű szankcionálást von maga után az eset.

A szülőt tájékoztattuk a fegyelmező intézkedésekről szóló általános állásfoglalásunkról, továbbá jeleztük, hogy a tanuló által tanúsított magatartás miatt akár polgári jogi, akár büntetőjogi területen is igényt érvényesíthetett volna az érintett pedagógus. Jelen esetben az intézményen belül, fegyelmező eszközzel szankcionálták a tanulót. Megállapítottuk, hogy a tanuló részére adott igazgatói szankció nem sérti a tanuló oktatáshoz való jogát, jogsérelem tehát nem valósult meg. (OJBH/519/2024)

Garanciális jelentőséggel bírnak, így különösen fontosak a tanulói jogviszony megszűnésére, megszüntetésére vonatkozó szabályok, amelyeket a köznevelési törvény 53. § (2) bekezdése rögzíti.

Eszerint megszűnik a tanulói jogviszony

- a) ha a tanulót másik iskola átvette, az átvétel napján,
- b) az általános iskola utolsó évfolyamának elvégzéséről szóló bizonyítvány kiállításának napján,
- c) gimnáziumi tanulmányok esetén az utolsó évfolyam elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján,
- d) szakgimnáziumi tanulmányok esetén
 - da) az utolsó évfolyam elvégzését követő első képesítő vizsgaidőszak utolsó napján,
 - db) ha a tanuló a szakképzésben nem kíván továbbtanulni, vagy a továbbtanuláshoz szükséges feltételek hiányában nem tanulhat tovább, a közismereti oktatás utolsó évfolyama elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján,
 - dc) ha az államilag elismert szakképesítést szerzett tanuló arról döntött, hogy továbbtanul az érettségi vizsgára felkészítő tizenkettedik és tizenharmadik évfolyamon, az utolsó évfolyam elvégzését követő első érettségi vizsgaidőszak utolsó napján,

- dd) ha az államilag elismert szakképesítést szerzett tanuló arról döntött, hogy nem tanul tovább az érettségi vizsgára felkészítő tizenkettedik és tizenharmadik évfolyamon, az utolsó évfolyam elvégzését követő első képesítő vizsgaidőszak utolsó napján,
- e) szakiskolában, ha
- ea) a tanuló jelentkezik szakmai vizsgára, az utolsó évfolyam elvégzését követő első szakmai vizsgaidőszak utolsó napján,
- eb) a tanuló nem jelentkezik szakmai vizsgára vagy képesítő vizsgára, az utolsó évfolyam elvégzését igazoló bizonyítvány kiállítása napján,
- ec) a tanuló tanulmányainak folytatására egészségileg alkalmatlanná vált és az iskolában nem folyik másik megfelelő szakképzés, a tanuló nem kíván továbbtanulni, vagy a továbbtanuláshoz szükséges feltételek hiányában nem tanulhat tovább, az alkalmatlanságot megállapító dokumentumnak az iskola tudomására jutásától számított nyolcadik napon,
- ed) a tanuló jelentkezik képesítő vizsgára, az utolsó évfolyam elvégzését követő első képesítő vizsgaidőszak utolsó napján,
- f) készségfejlesztő iskolában
- fa) az utolsó gyakorlati évfolyam elvégzését igazoló bizonyítvány kiállítása napján, ha a 13/B. § (4) bekezdésében foglaltak nem alkalmazhatóak,
- fb) ha a tanuló tanulmányainak folytatására egészségileg alkalmatlanná vált és az iskolában nem folyik másik megfelelő képzés, a tanuló nem kíván továbbtanulni, vagy a továbbtanuláshoz szükséges feltételek hiányában nem tanulhat tovább, az alkalmatlanságot megállapító dokumentumnak az iskola tudomására jutásától számított nyolcadik napon,
- g) az alapfokú művészeti iskolában
- ga) ha kiskorú tanuló esetén a szülő vagy a nagykorú tanuló írásban bejelenti, hogy nem folytatja tanulmányait az iskolában, a bejelentésben megjelölt napon, továbbá
- gb) ha a tanuló nem tesz művészeti alapvizsgát, az utolsó alapfokú évfolyam utolsó napján, valamint
- gc) az utolsó továbbképző évfolyam záróvizsga letételének napján, illetve ha a tanuló nem tesz záróvizsgát, akkor az utolsó évfolyam elvégzését tanúsító bizonyítvány kiállításának napján,
- h) a tankötelezettség megszűnése után – ha a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló írásban bejelenti, hogy nem folytatja tanulmányait az iskolában –, a bejelentés tudomásulvételének napján,
- i) ha a tanuló tanulói jogviszonyát – a tanköteles tanuló kivételével – fizetési hátralék miatt az igazgató a szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló eredménytelen felszólítása és a tanuló szociális helyzetének vizsgálata után megszünteti, a megszüntetés tárgyában hozott döntés véglegessé válásának napján.

A jogszabály tehát taxatíve tartalmazza a tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének eseteit, amely azt jelenti, hogy csak a jogszabályban meghatározott esetben és módon szűnhet, illetve szüntethető meg a tanulói jogviszony. (OJBH/419/2024)

A fentiek értelmében különösen jogsértőnek tartjuk az eltanácsolás esetét, amikor az intézmény a tanulót magatartási nehézségei miatt nyomásgyakorlással, kényszerrel veszi rá a

tanulói jogviszony megszüntetésére. Álláspontunk szerint jogsértően jár el az iskola abban az esetben, ha a tanulót magatartási vagy egyéb problémái miatt az intézményből eltanácsolja, azaz a szülőt a tanulói jogviszony megszüntetésére kényszeríti. A tanulói jogviszony megszűnésének, megszüntetésének taxatív esetei között nem szerepel, hogy az iskola eltanácsolás keretében javasolja a tanulónak a jogviszony megszüntetését. A fentiekben bemutatott törvényi felsorolás kimerítő jellegű, tehát az abban nem szereplő esetek mind jogszerűtlennek minősülnek, így az eltanácsolás is.

Az eltanácsolás, bár semmiféle jogi kötőerővel nem bír, mégis komoly hatást tud gyakorolni a szülőre. A szülő és az iskola képviseletében eljáró igazgató helyzete ugyanis rendkívül eltérő. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem kíván gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. (OJBH/118/2024)

Álláspontunk szerint az eltanácsolás kényszerrel párosuló megoldásának nem szabad előfordulnia a köznevelési intézményekben. Ezzel a megoldási móddal az iskola ugyanis jogilag szabályozott eljárásokon kívüli útra tereli az ügyet, amelynek pedig jogilag szigorúan kötött rendben kellene zajlania. Így megfosztják a tanulót azokról a garanciáktól, amelyek a fegyelmező intézkedések alkalmazásához, illetve a fegyelmi eljárás lefolytatásához kapcsolódnak. A tanulók köteleességszegő magatartásának szankcionálására az iskolának ugyanis rendelkezésére állnak a jogszabályokban rögzített lehetőségek, a korábban hivatkozott rendelkezések alapján indokolt esetben fegyelmező intézkedéseket is alkalmazhatnak, fegyelmi eljárást is indíthatnak.

Eltanácsolással kapcsolatban ebben az évben is több beadvány érkezett hivatalunkhoz. Óvodában, kollégiumban, felső tagozatban is találkoztak a hozzánk fordulókkal eltanácsolással. Utóbbi esetben a hamarosan nagykorúságát elérő tanulót helyezték nyomás alá, és előfordult olyan eset is, hogy a pedagógussal történő csúnya beszéd miatt történt a nyomásgyakorlás. (OJBH/219/2024, OJBH/352/2024, OJBH/177/2024, OJBH/158/2024, OJBH/215/2024)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái közül kiemelkedő jelentőségű a tájékoztatáshoz való jog. Ez a jog biztosítja ugyanis, hogy az oktatási szereplők egyéb jogai is érvényesülni tudjanak. A vonatkozó jogszabályok szerint a tájékoztatáshoz való jog általános jelleggel megilleti a tanulókat, illetve szüleiket. A tájékoztatáshoz való jog egyúttal az intézmény oldalán tájékoztatási kötelezettségként jelenik meg.

A köznevelési törvény 46. § (6) bekezdésének e) és g) pontjai egyértelműen rögzítik a tanuló azon jogait, hogy hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, tájékoztassák a jogai gyakorlásához szükséges eljárásokról, továbbá tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről.

Egy szülő azzal fordult hivatalunkhoz, hogy gimnazista gyermekének osztályában az osztályfőnök az egész osztály előtt kivetítette az osztály tanulóinak részletes félévi eredményeit, így mindenki láthatta társai jegyeit. Az ismertetés során a pedagógus hosszan taglalta, hogy ki-miből teljesít gyengén.

A szülőt tájékoztattuk, hogy az oktatás kollektív tevékenység, ennek megfelelően a nevelés-oktatás során sok tevékenység, történés az érintett osztályt alkotó tanulók előtt, az osztályközösség előtt zajlik. Ilyen például az iskolai számonkérés is.

Álláspontunk szerint a szabályok betartását éppen az szolgálja, hogy mindenki – jelen esetben az osztály többi tagja – tudomással lehet arról, hogy az adott teljesítményért pontosan milyen értékelés jár. Röviden megfogalmazva megállapíthatjuk, hogy az értékeléssel kapcsolatban nincs titok, hiszen az nyújt garanciát az átláthatóságra, a szabályok megtartására. Az átláthatóság csak úgy tud megfelelően működni, megvalósulni, ha az érdemjegyeket felolvassák az osztályközösség, egymás előtt. (OJBH/78/2024)

A szülő kiemelt joga a köznevelési törvény 72. § (5) bekezdésének b) pontja alapján, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon.

Egy szülő azzal a panasszal kereste fel hivatalunkat, hogy általános iskola első osztályában az osztályfőnök nem rögzíti a Kréta rendszerben a tanulók házi feladatát. A beadvány szerint a szülők Facebook csoportban kérdeznék utána a házi feladatnak, vagy ritkán a pedagógiai asszisztens feltölti azt a csoportba. Az osztályfőnök kijelentette, hogy nem kötelessége vezetni a házi feladatokat.

A szülő beadványához mellékelte az illetékes tankerületi központ válaszlevelét, mely szerint a fent említett elektronikus rendszerben történő rögzítés egy lehetőség a pedagógus számára, nem kötelezettség.

A szülőt a panasszal kapcsolatban az alábbiakról tájékoztattuk.

Az oktatás világára vonatkozó jogszabályok nem tartalmazzak olyan kötelezettséget a pedagógus számára, hogy az általa feladott házi feladatot rögzítse a Kréta rendszer felületén.

A pedagógus kötelességeit a Púétv. 67. §-a tartalmazza. Az intézményben kialakított részletszabályokról az érintett intézmény pedagógiai programjában tud tájékozódni, ugyanis a nevelő és oktató munka az iskolában pedagógiai program szerint folyik.

Tekintettel arra, hogy a pedagógus számára jogszabályi kötelezettség a házi feladat Kréta rendszerben történő rögzítésére nincs meghatározva, a tanuló oktatási jogának sérelmét nem állapítottuk meg. (OJBH/286/2024)

Egy beadványozó azt kérdezte hivatalunktól, hogy a szülő e-krétán küldött levelére a pedagógusnak kötelező-e válaszolni, és ha igen, mennyi időn belül.

A köznevelési törvény 26. § (1) bekezdése szerint a nevelő és oktató munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik.

A köznevelési törvény 25. § (1)-(2) bekezdései alapján a köznevelési intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) határozza meg. Az iskola és a kollégium házirendje állapítja meg köznevelési törvényben, továbbá a jogszabályokban meghatározott tanulói jogok gyakorlásának és – a tanulmányi kötelezettségek

teljesítésén kívül – a kötelezettségek végrehajtásának módját, továbbá az iskola, kollégium által elvárt viselkedés szabályait.

A beadványozót tájékoztattuk, hogy kérdéseire az érintett intézmény – fentiekben felsorolt – belső szabályozó dokumentumaiban találja meg a választ. (OJBH/61/2024)

A tájékoztatással összefüggő, hivatalunkhoz érkező panaszok legtöbbször a dolgozatokhoz történő hozzáféréssel volt kapcsolatos. Több szülő is jelezte, hogy nem adják ki részükre a gyermekük által az iskolában megírt dolgozatot, illetve nem működik közre az intézmény a másolathoz való hozzáférésben sem. A hozzánk forduló panaszosokat első körben a jogorvoslati lehetőségről tájékoztattuk, ugyanis kérdéseikkel, panaszaikkal a fenntartói képviselőt nem keresték fel. Egy kiemelkedő jelentőségű ügyben – amikor a dolgozatokhoz való hozzáférés a dolgozat kérdéseinek kitakarásával, csupán a dolgozat kérdéseire adott válaszok megismerhetőségével valósult meg – vizsgálatot indítottunk. (OJBH/195/2024, OJBH/318/2024, OJBH/459/2024, OJBH/19/2024)

Egy kilencedik osztályos gimnazista tanuló szülője azzal kereste fel hivatalunkat, hogy gyermekének felkészülését szeretné segíteni olyan módon, hogy a történelem dolgozat másolatát otthon, családi környezetben kielemezzék, hogy lássák, pontosan hol hibázott. A panaszos beadványához mellékelte az ügyben keletkezett dokumentumokat: intézményvezetői, illetve fenntartói levélváltásokat. A szülő felkereste az intézményvezetőt, aki a GDPR, továbbá az információs és önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) rendelkezéseire hivatkozva nem teljesítette teljes mértékben a szülő kérelmét. Az intézményvezető állítása szerint a hozzáférés joga csak az érintett személyes adataira vonatkozik. A dolgozatkérdések nem minősülnek a dolgozatór személyes adatainak, így azokra nem terjed ki a hozzáférési jog. A dolgozat másolata oly módon adható ki, hogy a kérdéseket előzetesen megismerhetetlenné tették (kitakarták), a másolaton a tanuló neve, az általa adott válaszok, és a javító tanár esetleges megjegyzései maradjanak megismerhetők (amennyiben szerepelnek a dolgozaton ilyen megjegyzések).

A szülő panaszával felkereste az érintett intézmény fenntartói képviselőjét is. A tankerületi központ tájékoztatása szerint az Európai Bíróság Nowak-ítélete (Peter Nowak kontra Data Protection Commissioner) nyomán kialakult gyakorlat szerint nem képezik a hozzáférési jog gyakorlásának tárgyát az anonim és a kizárólag más személyekre vonatkozó adatok, valamint az érintettre nem vonatkozó, személyes adatnak nem minősülő információk, például a vizsgán megválaszolandó kérdések. Jelezték továbbá, hogy a dolgozat megtekintését az intézményben biztosították, ezen túlmenően azonban csak a tanuló személyes adatainak rendelkezésre bocsátása kérhető, mely a fentiek alapján valósult meg.

A szülő panaszát megvizsgáltuk, a beadványához csatolt dokumentumok alapján megállapítottuk, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette.

Az ügyben vizsgálatot indítottunk. Vizsgálatunk keretében megkerestük az érintett intézmény fenntartói képviselőjét. Válaszlevelében a fenntartói képviselő tájékoztatta hivatalunkat arról, hogy a dolgozatokat megíró pedagógus a dolgozatok megtekintését az intézményben lehetővé tette a szülő részére, azt azonban nem, hogy azokról másolatot készítsen. A dolgozatok másolatának kiadása ugyanis azt vonja magával, hogy legközelebb ugyanazt a dolgozatot nem tudja megírni, új kérdéssort kell készítenie.

A tankerületi központ igazgatója válaszlevelében közölte továbbá, hogy az intézmény pedagógiai programjában foglaltak szerint a dolgozatok megtekintését kell lehetővé tenni a szülőknek, mely az intézményben megtörtént. Másolatkiadási kötelezettségről a dolgozatok körében nem rendelkezik a

pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, illetve a házirend sem. Nyilatkozata szerint a speciális jogszabályok a kérdéses esetet nem szabályozzák, így az általános jogszabályi rendelkezések az irányadóak. Álláspontjuk kialakítása előtt a hivatalunk 2022. évi tevékenységéről szóló beszámolóban, az Infotv.-ben, továbbá a GDPR-ban, illetve annak magyarázatában foglaltakat tanulmányozták.

A tankerületi központ álláspontja szerint a dolgozatot író személyes adatának tekintendő az általa adott írásbeli válasz, valamint a dolgozatot javító személy esetleges megjegyzései, így a hozzáférési jog alapján arról tájékoztatást kell adni, és a másolatot ki kell adni. A feltett kérdések azonban nem minősülnek személyes adatoknak, így azokra nem vonatkozik a hozzáférési jog.

A fenntartó válaszlevelében felhívta a figyelmet arra, hogy egy-egy feladatsor elkészítése a szaktanár részéről komoly időráfordítást és felkészülést igényel. Jelezte továbbá, hogy ha egy dolgozat kérdései hozzáférhetővé válnak, azt az intézmény valamennyi tanulója megismerheti, célirányosan felkészülhet és nem biztos, hogy a valós tudást tükrözné a dolgozatok eredménye. A panaszos szülő számára azt javasolták, hogy az érintett szaktanárral konzultáljon, és kérje segítségét a felkészüléssel kapcsolatban.

A szülő panaszát, a fenntartó válaszlevelében foglaltakat és a hivatalunk rendelkezésére bocsátott egyéb dokumentumokat összevetettük a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. Az eljárásunk során vizsgált központi kérdés arra vonatkozott, hogy helytálló-e az az álláspont, mely szerint a köznevelésben részt vevő tanulók kizárólag a dolgozatban megjelenített válaszaikhoz férhetnek hozzá, a dolgozat kérdésekhez nem.

Az ügy megítélésével kapcsolatban a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (a továbbiakban: NAIH) elnökéhez, dr. habil. Péterfalvi Attilához fordult az oktatási jogok biztosa, szakmai segítségét kérve.

A NAIH elnökének iránymutató jellegű általános tájékoztatását az alábbi összefoglalóban ismertetjük.

A GDPR fogalom meghatározásai alapján egy természetes személyre vonatkozó bármely információ személyes adatnak, az adatokon elvégzett bármely művelet, így például annak gyűjtése, rögzítése, tárolása, közlése pedig adatkezelésnek minősül. A GDPR előírásai alapján az adatkezelő az elsősorú felelős az adatkezelés jogszerűségéért. Bármely adatkezelés jogszerűségének elengedhetetlen feltétele, hogy annak megfelelő jogalapja legyen, azaz a GDPR 6. cikk (1) bekezdésében szereplő valamely feltétel érvényesüljön.

A GDPR 5. cikke tartalmazza azon fő alapelveket, amelyeket a személyes adatok kezelése során – az adatkezelés jogalapjától függetlenül – figyelembe kell venni, és amelyeknek folyamatosan érvényesülniük kell az adatkezelés során. Ilyen alapelv: a jogszerűség, tisztességes eljárás és átláthatóság, a célhoz kötöttség, az adattakarékosság, a pontosság, a korlátozott tárolhatóság, valamint a bizalmasság és integritás elve.

Az elszámoltathatóság elvéből fakadóan az adatkezelő felelős az adatvédelmi alapelveknek való megfelelésért, továbbá köteles úgy dokumentálni és nyilvántartani az adatkezelést, hogy annak jogszerűsége utólag bizonyítható legyen.

A NAIH elnökének általános tájékoztatása felhívta a figyelmet arra, hogy a Nowak-ítéletben a Bíróság még a GDPR elődjének számító, az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve alapján vizsgálta a fenti kérdéskört.

Ítéletében a Bíróság kimondta, hogy „A személyes adatok feldolgozása [helyesen: kezelése] vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének a) pontját akként kell értelmezni, hogy az

alapügy körülményeihez hasonló körülmények között valamely vizsgázó által egy szakmai vizsga során adott írásbeli válaszok és a vizsgáztató e válaszokra vonatkozó esetleges megjegyzései e rendelkezés értelmében személyes adatoknak minősülnek”.

Az Ítélet ugyanakkor azt is tartalmazza, hogy a „[...] hozzáféréshez és helyesbítéshez való jog nem terjed ki a vizsgakérdésekre, amelyek nem minősülnek a vizsgázó személyes adatainak”.

A NAIH elnöke által készített általános tájékoztató felhívja a figyelmet azonban arra, hogy a GDPR értelmében az adatkezelés érintettje (kiskorúak esetén a törvényes képviselője) jogosult az adatkezelés jellemzőiről a GDPR 13. vagy 14. cikke szerinti tartalommal tájékoztatást kapni, valamint kérelmezheti az adatkezelőnél (azaz az oktatási intézménynél; nem pedig az adott tantárgyat tanító tanárnál):

a személyes adataihoz való hozzáférést, a személyes adatainak helyesbítését, a személyes adatainak törlését, az adott adatkezelés korlátozását, a személyes adatainak hordozhatóságát, továbbá tiltakozhat személyes adatai kezelése ellen.

Hozzáférési joga keretében az érintett a GDPR 15. cikk (1) bekezdése értelmében jogosult arra, hogy az adatkezelőtől visszajelzést kapjon arra vonatkozóan, hogy személyes adatainak kezelése folyamatban van-e, és ha ilyen adatkezelés folyamatban van, jogosult arra, hogy a személyes adatokhoz és a következő információkhoz hozzáférést kapjon: az adatkezelés céljai; az érintett személyes adatok kategóriái; azon címzettek vagy címzettek kategóriái, akikkel, illetve amelyekkel a személyes adatokat közölték vagy közölni fogják, ideértve különösen a harmadik országbeli címzetteket, illetve a nemzetközi szervezeteket; adott esetben a személyes adatok tárolásának tervezett időtartama, vagy ha ez nem lehetséges, ezen időtartam meghatározásának szempontjai; az érintett azon joga, hogy kérelmezheti az adatkezelőtől a rá vonatkozó személyes adatok helyesbítését, törlését vagy kezelésének korlátozását, és tiltakozhat az ilyen személyes adatok kezelése ellen; a valamely felügyeleti hatósághoz címzett panasz benyújtásának joga; ha az adatokat nem az érintettől gyűjtötték, a forrásukra vonatkozó minden elérhető információ; a 22. cikk (1) és (4) bekezdésében említett automatizált döntéshozatal ténye, ideértve a profilalkotást is, valamint legalább ezekben az esetekben az alkalmazott logikára és arra vonatkozó érthető információk, hogy az ilyen adatkezelés milyen jelentőséggel bír, és az érintettre nézve milyen várható következményekkel jár.

Továbbá a GDPR 15. cikkének (3) bekezdése alapján az érintett kérelmére az adatkezelő az adatkezelés tárgyát képező személyes adatainak a másolatát az érintett rendelkezésére bocsátja. Az érintett által kért további másolatokért az adatkezelő az adminisztratív költségeken alapuló, észszerű mértékű díjat számíthat fel.

A GDPR 12. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az adatkezelő megfelelő intézkedéseket hoz annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó, a GDPR 13. és a 14. cikkeiben említett valamennyi információt, és a GDPR 15-22. és 34. cikkek szerinti minden egyes tájékoztatást tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva nyújtsa, különösen a gyermekeknek címzett bármely információ esetében.

A GDPR szerinti előírások alkalmazását segíti az Európai Adatvédelmi Testületnek a hozzáférési joggal kapcsolatos 01/2022. számú iránymutatása (a továbbiakban: Iránymutatás). Az Iránymutatás szerint e tekintetben a pontosabb követelmények az adatkezelés körülményeitől, valamint attól függenek, hogy az érintett képes-e megérteni és értelmezni a tájékoztatást (figyelembe véve például, hogy az érintett gyermek vagy speciális szükségletű személy). Amennyiben az adatok kódokból vagy egyéb „nyers adatokból” állnak, előfordulhat, hogy magyarázatot kell fűzni hozzájuk annak érdekében, hogy az érintett értelmezni tudja őket.

A GDPR 12. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az adatkezelő elősegíti az érintett GDPR 15-22. cikkek szerinti jogainak, így az érintett hozzáférési jogának gyakorlását is.

Az Iránymutatás hangsúlyozza, hogy az „érthető” tájékoztatásra vonatkozó követelmény azt jelenti, hogy a tájékoztatást a célközönségnek tudnia kell értelmezni, szem előtt tartva ugyanakkor az érintettek olyan esetleges, sajátos igényeit, amelyeket az adatkezelő ismer. Mivel a hozzáférési jog gyakran az érintettek egyéb jogainak gyakorlását is lehetővé teszi, alapvető fontosságú, hogy a tájékoztatás érthető és egyértelmű legyen. Ezért előfordulhat, hogy az adatkezelőnek további információkat kell az érintett rendelkezésére bocsátania, amelyek magyarázatot biztosítanak a közölt adatokhoz.

Az Iránymutatás szerint a másolat rendelkezésre bocsátására vonatkozó kötelezettséget nem az érintett további jogaként, hanem az adatokhoz való hozzáférés biztosításának módjaként kell értelmezni. Megerősíti az adatokhoz való hozzáférés jogát, és segít e jog értelmezésében, mivel egyértelművé teszi, hogy a 15. cikk (1) bekezdése szerinti hozzáférés az adatokhoz az összes adatra kiterjedő, teljes körű tájékoztatást foglal magában, és nem értelmezhető csupán az adatok összefoglalásának rendelkezésre bocsátásaként.

Az Iránymutatás felhívja a figyelmet továbbá arra is, hogy a hozzáférési jog célja nem vizsgálható az adatkezelő által a hozzáférés iránti kérelem értékelése során a hozzáférési jog gyakorlásának előfeltételeként. Ily módon az adatkezelőnek nem feladata annak értékelése, hogy az érintett „miért” kér hozzáférést, hanem csupán azt kell felmérnie, hogy „mi” a kérelem tárgya, valamint, hogy rendelkezik-e az adott személyre vonatkozó személyes adatokkal.

A NAIH elnökének általános tájékoztatása kitér továbbá az alábbiakra is. Az Infotv. 3. § 5. pontja határozza meg a közérdekű adat; a 6. pontja pedig a közérdekből nyilvános adat fogalmát. Eszerint:

közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésére, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.

közérdekből nyilvános adat: a közérdekű adat fogalma alá nem tartozó minden olyan adat, amelynek nyilvánosságra hozatalát, megismerhetőségét vagy hozzáférhetővé tételét törvény közérdekből elrendeli.

A fentiek értelmében tehát a dolgozat kérdések akár közérdekű adatnak is minősülhetnek, amennyiben ezek a kérdések egy közfeladatot ellátó szerv (köznevelési intézmény) kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információk vagy ismeretek (így például, ha a köznevelési intézményben, közfeladat ellátása során, munkaidőben keletkeznek). A közérdekű adatok megismerésének szabályait az Infotv. III. fejezete tartalmazza.

A NAIH elnökének általános tájékoztatója kiemeli, hogy a fentiekben kifejtettek alapján megállapítható, hogy egy dolgozatkérdésre a dolgozatot író által adott válaszok, a dolgozatíró (mint érintett) személyes adatának minősülnek.

Bár a Nowak-ítélet értelmében – amely ítéletben a Bíróság még a GDPR elődjének számító, az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve alapján vizsgálta a kérdéskört – a vizsgakérdések nem

minősülnek a vizsgázó személyes adatainak; azonban a GDPR alapján az érintett kérelmezheti az adatkezelőnél a személyes adataihoz való hozzáférést [GDPR 15. cikk (1) bekezdés]; valamint az adatkezelés tárgyát képező személyes adatainak másolatban történő rendelkezésre bocsátását [GDPR 15. cikk (3) bekezdés].

A GDPR és az Iránymutatás szerint is az adatkezeléssel kapcsolatos adatokat és egyéb információkat tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva kell nyújtani. Ezért előfordulhat, hogy ezen adatokhoz magyarázatot kell fűzni annak érdekében, hogy az érintett értelmezni tudja a tájékoztatást.

A fentiekre tekintettel tehát, amennyiben az adatkezelő csupán a dolgozatíró (mint érintett) által az egyes dolgozatkérdésekre adott válaszairól nyújtana másolatot az érintett (kiskorú esetén a törvényes képviselője) részére, abban az esetben előfordulhat, hogy az érintett az adatkezelő által nyújtott tájékoztatást nem tudná maradéktalanul megérteni, értelmezni; ezáltal a tájékoztatás nem lenne átlátható és érthető. A NAIH példaként hozza fel azokat az eseteket, amikor a dolgozatban a válaszok között csupán egy évszám („1526.”) vagy egy eldöntendő válasz („igaz”; „hamis”) szerepel, de a válasz alapjául szolgáló kérdés („Melyik évben volt a mohácsi csata?”; Igaz-e az az állítás, hogy a mohácsi csata 1526-ban volt?”) nem.

A fentiekén túl pedig a korábban kifejtettek értelmében maguk a dolgozat kérdések akár közérdekű adatnak is minősülhetnek; és így a közérdekű adat megismerése iránt szóban, írásban vagy elektronikus úton bárki igényt nyújthat be.

Bármely érintetti jog gyakorlására irányuló kérelemről is legyen szó, az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül, de mindenféleképpen a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül köteles tájékoztatni az érintettet a kérelem nyomán hozott intézkedéseiről. Szükség esetén – figyelembe véve a kérelem összetettségét és a kérelmek számát – ez a határidő további két hónappal meghosszabbítható. A határidő meghosszabbításáról azonban az adatkezelő köteles a késedelem okainak megjelölésével a kérelem kézhezvételétől számított egy hónapon belül tájékoztatni az érintettet. Amennyiben az érintett elektronikus úton nyújtotta be a kérelmet, a tájékoztatást lehetőség szerint elektronikus úton kell megadni, kivéve, ha az érintett a tájékoztatást másként kéri.

Az érintetti kérelmekre vonatkozó tájékoztatás és intézkedés főszabály szerint díjmentes, kivéve, ha az adatkezelő bizonyítja, hogy a kérelem egyértelműen megalapozatlan vagy – különösen ismétlődő jellege miatt – túlzó. A kérelem megalapozatlan vagy túlzó volta esetén az adatkezelő észszerű díjat számíthat fel, vagy megtagadhatja a kérelem alapján történő intézkedést.

Ha az adatkezelőnek megalapozott kétségei vannak az érintett személyazonosságával kapcsolatban valamely érintetti jogának gyakorlására irányuló kérelme benyújtása során, az adatkezelő további, a személyazonosságának megerősítéséhez szükséges információk nyújtását kérheti az érintettől. Amennyiben ugyanis az adatkezelő bizonyítja, hogy nem áll módjában az érintettet azonosítani, megtagadhatja az érintetti jog gyakorlására irányuló kérelem teljesítését.

A NAIH felhívta a figyelmet továbbá arra is, hogy az érintett a kérelmét ne csak a fenti bekezdésben hivatkozott igazolható módon, hanem azonosítható módon nyújtsa be (például: Ügyfélkapun keresztül küldött kérelem formájában). Egyszerű elektronikus levele (e-mail) alapján az adatkezelő nem tudja minden kétséget kizáróan azonosítani az érintettet.

Ha az adatkezelő nem tesz intézkedéseket az érintett igazolható módon megküldött (például tértivevényes postai küldemény) kérelme nyomán, késedelem nélkül, de legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított egy hónapon belül, akkor is köteles tájékoztatni az érintettet az intézkedés

elmaradásának okairól, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. A jogorvoslati lehetőségek a felügyeleti hatósághoz (Magyarországon a NAIH) fordulást, valamint a bíróság előtti (az érintett lakóhelye vagy tartózkodási helye szerinti törvényszék) jogérvényesítést jelenti.

A fentiekben összefoglalt, a NAIH elnökének általános tájékoztatója felhasználásával az alábbi megállapításokat tettük a panasszal kapcsolatban.

A GDPR és az Iránymutatás egyértelműen rögzíti az átlátható és érthető tájékoztatás kötelezettségét. A köznevelési törvény 46. § (3) bekezdés a) pontja, illetve a (6) bekezdés e) és g) pontjai rögzítik a tanuló azon jogait, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, továbbá hozzájusson a jogai gyakorlásához szükséges információkhoz, és tájékoztatást kapjon személyét és tanulmányait érintő kérdésekről.

A tanuló tanulmányait érintő kérdés körébe tartozik mindazon ismereteknek a köre is, amit a tanulmányok eredményes folytatásához szükséges információk tesznek ki. Ehhez kapcsolódik a dolgozatok megismerése, hozzáférhetősége is. Kétségtől megállapítható, hogy a tanuló érdekét szolgálja az, ha az általa írt dolgozatot annak értékelése után a tanuló vagy a törvényes képviselője megismerheti, ahhoz hozzáférhet. A hivatalunkhoz eljuttatott nyilatkozatában a fenntartó is kitér arra, hogy elsősorban a szaktanár az, aki rá tud mutatni a tanuló esetleges hiányosságaira, gyakoribb hibáira, és iránymutatással tud szolgálni a hatékonyabb felkészülés érdekében. Ezzel a megállapítással kibékíthetetlen ellentétben áll az a gyakorlat, hogy a dolgozat kérdéseire az intézmény nem enged hozzáférést.

A NAIH példaként hozta fel azokat az eseteket, amikor a dolgozatban a válaszok között csupán egy évszám („1526.”) vagy egy eldöntendő válasz („igaz”; „hamis”) szerepel, de a válasz alapjául szolgáló kérdés („Melyik évben volt a mohácsi csata?”; Igaz-e az az állítás, hogy a mohácsi csata 1526-ban volt?”) nem. Álláspontunk szerint a hozzáférés biztosítását minden jellegű dolgozatkérdés esetén, tehát általánosan szükséges alkalmazni. Nem csupán a fent említett esetekben szolgálja az eredményes felkészülést a hozzáférés biztosítása. A dolgozatok – kérdéseinek jellegétől függetlenül – teljes körű megismerése garantálja a tanuló tanulmányait érintő kérdésekről szóló tájékoztatáshoz való jogának megvalósulását. Mindezzel együtt tehát a tanuló hozzáférési jogának gyakorlását biztosítja az intézmény.

A Púétv. 67. §-a rendelkezik a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló kötelezettségeiről. Ezen szakasz (1) bekezdése rögzíti, hogy a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése.

A Púétv. 67. § (1) bekezdésének 6. és 13. pontjai szerint a pedagógus kötelezettségének körébe tartozik az is, hogy a szülőt (törvényes képviselőt) rendszeresen tájékoztassa a tanuló iskolai teljesítményéről, továbbá a pedagógiai programban és a köznevelési intézmény szervezeti és működési szabályzatában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatait teljesítse.

Határozottan felhívtuk a fenntartói képviselő figyelmét arra, hogy az ügy megítélése szempontjából nem releváns szempont az, hogy a pedagógus időráfordítását és felkészülését igényli egy-egy esetleges új dolgozat kérdéssor elkészítése abban az esetben, ha a tanuló a hozzáférési jogával élve a dolgozat kérdéseire is hozzáfér utólag. Ahogyan arról a Púétv. egyértelműen rendelkezik, a pedagógus kötelességei közé tartozik a törzsanyag elsajátításának ellenőrzése, mely kötelesség kétségtől magában foglalja az írásbeli számonkérések kérdéseinek összeállítását is.

Mindezt kiegészíti az a – NAIH által megfogalmazott – megközelítés is, hogy a dolgozat kérdések akár közérdekű adatnak is minősülhetnek, hiszen köznevelési intézményben, közfeladat ellátása során, munkaidőben keletkeznek.

A fentiek értelmében a pedagógusnak nincs jogszerű lehetősége arra, hogy az általa készített dolgozat kérdéseit a tanulók számára megismerhetetlenné tegye.

Mindezeket figyelembe véve vizsgálatunk alapján megállapítottuk, hogy az intézmény azon intézkedésével, miszerint a tanuló hozzáférését kizárólag a dolgozatban adott válaszaihoz biztosították, azonban a dolgozat kérdéseire nem, a tanuló oktatási jogainak sérelmét valósította meg.

A fentiekre tekintettel azzal az ajánlással fordultunk a panasszal érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez, hogy a panaszos szülő gyermekének ügyében tegye meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a tanuló számára biztosított legyen a dolgozatok teljes terjedelméhez (kérdésekhez és válaszokhoz) történő hozzáférés, a tanuló betekinthessen az általa írt dolgozatokba.

Továbbá azzal az ajánlással fordultunk a fenntartói képviselőhöz, hogy az érintett tankerületi központ fenntartásában működő összes köznevelési intézmény szervezeti és működési szabályzatát vizsgálják felül, és a vizsgálatunkban szereplő álláspontunknak megfelelően kezdeményezze azok módosítását.

A fenntartói képviselő ezt követően arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy megkérték a panasszal érintett intézmény igazgatóját, hogy bocsássa a tanuló rendelkezésére a kért dolgozatok teljes másolatát, valamint az intézmény alapdokumentumait az ajánlásnak megfelelően vizsgálja felül.

Ezzel együtt a fenntartásukba tartozó valamennyi köznevelési intézményt tájékoztatták a megállapításokról, és kérték az alapdokumentumok felülvizsgálatát.

Az ügyben megkerestük a Klebelsberg Központot is, és kértük, hogy az ajánlást tartalmazó levelet minden tankerületi központ vezetőjéhez juttassa el annak érdekében, hogy megismerjék az álláspontunkat, és megtehessék a szükséges fenntartói intézkedéseket a sérelmes helyzetek elkerülése érdekében. (OJBH/270/2024)

Az oktatási szereplők jogainak garanciái között említést kell tennünk az oktatással összefüggő esetleges, szülőknél felmerülő pénzügyi terhekről. Az Alaptörvény XI. cikke egyértelműen kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

A köznevelési törvény 2. § (2) bekezdése szerint az állami, települési önkormányzati fenntartású intézményekben, továbbá az állami feladatellátásban részt vevő más fenntartású intézményben az óvodai nevelés, az óvodai nevelést és az iskolai nevelés-oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás az ingyenes oktatásban részt vevő, e törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő gyermekek, tanulók számára térítésmentes.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet (a továbbiakban: 229/2012. (VIII. 28.) Kormányrendelet) meghatározza a térítésmentesen biztosított köznevelési közfeladatok körét. A rendelet 33. § (1) bekezdése

ezen térítésmentesen biztosított köznevelési feladatok között rögzíti általános iskolában, középiskolában és középfokú iskolában többek között a tanórai foglalkozást, az osztályok heti időkerete terhére megszervezett kötelező és a nem kötelező egyéb foglalkozást, valamint a pedagógiai program végrehajtásához kapcsolódó, a minden tanuló számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, intézményen kívüli kulturális, művészeti, sport- vagy más foglalkozást, kirándulást, erdei iskolát.

Hivatalunkhoz érkezett olyan beadvány, amelyben azt kifogásolták a szülők, hogy testnevelés órán térítés ellenében járnak a tanulók úszásra, illetve sérelmezték azt is, hogy kötelező befizetni technika és rajz pénzt, továbbá virágpénzt ballagásra. A szülőket első körben jogorvoslati lehetőségükről tájékoztattuk. (OJBH/564/2024, OJBH/415/2024)

A szülők jogainak körében felmerült az iskola épületébe történő belépéssel kapcsolatos iskolai tilalom kérdésköre is.

Egy szülő azt sérelmezte, hogy az iskola változatlanul fenntartja azt a járványügyi veszélyhelyzet idején bevezetett tilalmat, hogy a tanulók szülei nem léphetnek be az iskola épületébe, csak az utcán várhatnak gyermekeikre.

A szülőt tájékoztattuk, hogy a köznevelési törvény 24. § (1) bekezdése szerint a köznevelési intézmények szakmai tekintetben önállóak. Szervezetükkel és működésükkel kapcsolatosan minden olyan ügyben döntenek, amelyet jogszabály nem utal más hatáskörébe. A köznevelési törvény 25. § (1) bekezdése alapján a köznevelési intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a szervezeti és működési szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) határozza meg. Az SZMSZ-t az igazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el és az intézmény honlapján közzéteszi. Az SZMSZ-t a fenntartó hagyja jóvá.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 4. § (1) bekezdésének c) pontja szerint az SZMSZ-ben kell meghatározni a belépés és benttartózkodás rendjét azok részére, akik nem állnak jogviszonyban a nevelési-oktatási intézménnyel.

A fentiek alapján a szülő által felvetett helyzetet az intézmény szervezeti és működési szabályzatában kell szabályozni, melyet a jogszabályok szerint lehet módosítani. (OJBH/86/2024)

Az oktatási szereplők jogainak garanciája körében több, egyéb ügycsoportot érintő beadvány is érkezett hivatalunkhoz. Az óvoda területéről azzal is fordultak hozzánk, hogy az óvodást nem engedik haza alvásidőben, vagy az ígérettel ellentétben nem beszélnek angolul az óvónők a gyerekekhez a magánóvodában. Kérdésként érkezett az is, hogy óvodában szabad-e árusítani szülők által bevitt süteményt, melyet a szülők vesznek meg, és ezzel pénzt gyűjtenek az intézménynek. (OJBH/47/2024, OJBH/65/2024, OJBH/269/2024)

Az iskola világából is számos, rendkívül különböző témájú beadvány érkezett hivatalunkhoz. Volt, hogy kifogásolták a kötelező részvételt a kerületi futónapon, vagy tanítási időn kívüli iskolai programon. Az is előfordult, hogy a versek kötelező memorizálását sérelmezték. Magas óraszámokkal, a testnevelés órák nem megfelelő beosztásával kapcsolatban is panasszal éltek a szülők. Volt olyan eset, hogy a nem kötelező szakkörrel leiratkozást nem

engedték az iskolában, de előfordult több napközivel kapcsolatos beadvány is, melyekben a kötelező jelleggel vagy az arról való elengedéssel kapcsolatban keresték fel hivatalunkat. (OJBH/424/2024, OJBH/550/2024, OJBH/507/2024, OJBH/413/2024, OJBH/421/2024, OJBH/414/2024, OJBH/483/2024, OJBH/445/2024)

A hozzánk forduló panaszok, kérdések egyikében sem fordultak segítségért, megoldásért az érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez. A szülőknek, beadványozóknak hangsúlyoztuk, hogy első körben minden esetben a fenntartót szükséges megkeresni. Ez egyrészt abból a szempontból is fontos, hogy a fenntartók az iskola nem megfelelő működéséről, hiányosságairól tudomást szerezzenek, és együttműködjenek a megoldás érdekében az érintettekkel. Másrészt hivatalunk eljárásának feltétele az, hogy a panaszos a számára nyitva álló jogorvoslati utat bejárja, hivatalunk ugyanis rendkívüli jogorvoslati fórumként jár el. A panaszosok számára azért jelentős információ a fenntartóhoz való fordulás lehetősége, mert adott esetben már az iskolához közelebb eső, fenntartói szinten orvoslásra kerülhet a sérelem.

Hivatalunk működése során számos panasz érkezett már azzal kapcsolatban, hogy a kistestvérrel otthon lévő édesanyákat óvodás korú gyermekeik esetében az óvoda arra kötelezi, hogy korábban vigyék haza az óvodást. Az alábbi ügyben egyértelmű iránymutatást nyújtottunk az érintett a szülőnek a szakterület együttműködésével.

Egy szülő azzal a panasszal élt, hogy az óvodaigazgató arra kötelezi, gyermekét ebéd után vigye el az óvodából, nem aludhat ott, nem maradhat délután az óvodában a gyermek. A döntés indoka az volt, hogy az édesanya otthon van a kisebbik testvérével. Az óvodavezető kijelentette, hogy csak azok a gyerekek alhatnak ott, és maradhatnak délutánig, akiknek dolgoznak a szülei.

Az ügyben a Belügyminisztérium Köznevelés-igazgatási Főosztályához fordultunk azon óvodai gyakorlat széleskörű megismerése érdekében, amit a szülő is sérelmezett a beadványában. A megkeresett szakterület az alábbiakról tájékoztatta hivatalunkat.

Az említett helyzet a szakterület információi szerint a mai napig élő gyakorlat, főként az önkormányzati fenntartású óvodák körében. A fenntartók és az igazgatók ezen kéréseiket rendszerint a szakember- és helyhiánnyal indokolják, azonban nyilvánvaló, hogy ez az igényük teljesen jogszerűtlen. Amennyiben egy gyermek felvételt nyert egy intézménybe, úgy az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt jogosult részt venni az óvodai nevelésben. Az ezzel ellentétes óvodai gyakorlat jogsértő.

A törvény 8. § (2) bekezdése szerint a gyermek abban az évben, amelyben augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.

A napi 4 óra azonban nem azt jelenti, hogy az óvoda szabja meg a gyermek bent tartózkodásának hosszát, hanem a szülő számára jelent kötelezettséget. A szülőnek napi négy órában kötelessége biztosítani, hogy a gyermeke igénybe vegye az óvodai nevelést, ezen túl ő dönthet szabadon, hogy délután is jár-e a gyermeke óvodába vagy sem.

Egyébiránt a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 83. § (1) bekezdése szerint a nevelési-oktatási intézmény köteles a tanulót, valamint a gyermek, a kiskorú tanuló szülőjét írásban értesíteni gyermeke óvodai, iskolai, kollégiumi felvételével, az óvodai, tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony megszűnésével, a gyermek, tanuló fejlődésével, tanulmányi előmenetelével kapcsolatos döntéséről, az

intézmény működésének rendjéről, továbbá minden olyan intézkedésről, amelyre vonatkozóan jogszabály az értesítést előírja.

Ezek alapján elvárható lenne, hogy az óvoda igazgatója írásban közöljön egy ilyen fontos, a gyermeket érintő döntést, melyben korlátozzák a gyermek óvodai tartózkodását, és ne a gyermek óvodapedagógusa kérje meg szóban a szülőt. Viszont az ilyen döntéssel szemben a köznevelési törvény 37-38. §-a szerinti jogorvoslati eljárást kezdeményezhet az érintett szülő.

Ezen túlmenően a köznevelési törvény 8. § (6) bekezdésében foglaltak eleve a legalább 8 óras nyitvatartási időt preferálja a teljes összegű finanszírozás feltételeként. Eszerint óvoda esetében a napi nyitvatartási idő legalább nyolc óra, amely időtartam a fenntartó engedélyével csökkenthető. Ha a fenntartó engedélye alapján az óvoda hat óránál rövidebb napi nyitvatartási idővel működik, a fenntartásához a központi költségvetésből támogatás nem igényelhető. Ha a napi nyitvatartási idő nem éri el a nyolc órát, a költségvetési támogatás nem teljes összegben illeti meg a fenntartót, a támogatás mértékét a központi költségvetésről szóló törvény állapítja meg.

A rendeltetészerű joggyakorlás elvével nem lenne összhangban, ha 100 %-os támogatás igénybevétele érdekében, bár 8 óras nyitva tartással működik az óvoda, de akit csak lehet – ilyen-olyan indokkal – ennél kevesebb órában való részvételre buzdítanának, ami nyilvánvalóan a költségek csökkenésével jár. Ennek fényében végképp indokolatlan a szülőket arra kérni, hogy gyermekük csupán fél napra vegye igénybe az óvodai ellátást.

Mindezekre figyelemmel a szülőt a szakterület állásfoglalásán túl a jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztattuk. (OJBH/36/2024)

A tanulók jogainak garanciái közé tartozik az is, hogy a tanulók megfelelő körülmények között tölthessék mindennapjaikat az intézményben. Ebben különös jelentősége van az intézményvezetői döntéseknek.

Egy szülő első évfolyamos gyermekeinek és azok szüleinek nevében azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy az érintett osztály túlszűfolt, az eredeti tervek ellenére nem két, hanem egy osztályt alakítottak, amelyben 31 tanuló folytatta tanulmányait. Előadása szerint a gyermekek számára nem volt megfelelő a tanterem mérete, a magas osztálylétszámból adódóan nem voltak megfelelőek a körülmények, a teremben nehézkes volt a mozgás is.

A panasszal a szülők az érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez fordultak. A tankerületi központ válaszában kitért arra, hogy a jelenleg hatályos köznevelési törvény alapján a fenntartó határozza meg az adott tanítási évben az iskolában indítható osztályok számát. A fenntartó 2024 áprilisában egyeztetett az intézményvezetővel és felhívta a figyelmét arra, hogy a jogviszonyt létesíteni kívánó tanulók alacsony létszáma okán nem engedélyezhető két első évfolyamos osztály indítása, és kérte, hogy erre figyelemmel hozzon döntést a kötelező felvétel alá nem tartozó gyermekek jogviszonyának létesítéséről.

A tankerületi központ előadása szerint az intézményvezető ennek ellenére döntött amellyel, hogy felveszi valamennyi jelentkező gyermeket, így elérve a maximális létszámot (27 fő). Ehhez adódott hozzá a nyár folyamán több kötelező felvétel alá tartozó gyermek, melynek következtében fenntartói engedélyt kapott az intézmény a maximális osztálylétszám húsz százalékkal történő átlépésére.

A jogszabály rögzíti a maximális osztálylétszámot, melynek átlépésére jogi keretet biztosít. Rögzíti továbbá azt is, hogy a fenntartó tanítási évben nem szervezhet át osztályt.

A fentiek alapján megállapítható volt, hogy az érintett első évfolyamos osztály zsúfoltsága az intézmény igazgatójának – fentiekben részletezett – döntése nyomán alakult ki. Ennek megfelelően arról tájékoztattuk a hozzánk forduló szülőt, hogy a zsúfoltság megszüntetése is az intézményvezető felelőssége volt, mely megvalósulhat oktatási szervezési megoldás alkalmazásával, akár tanterem cserével, vagy bármilyen rendelkezésre álló eszközzel. (OJBH/467/2024)

A sajátos nevelési igényű, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók jogainak érvényesülése

A köznevelési törvény szerint a kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló fogalmán belül különleges bánásmódot igénylőnek minősül mind a sajátos nevelési igényű, mind a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló, valamint a kiemelten tehetséges gyermek, tanuló.

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók jogaival összefüggésben ebben az évben is sok beadvány érkezett hivatalunkhoz. Kiemelten fontosnak tartjuk a fokozott odafigyelést mindazok részéről, akik a köznevelésben ezekkel a gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos feladatot látják el. A megkeresések tapasztalatai alapján az látszik ugyanis, hogy az érintett gyermekek, tanulók és szüleik könnyen kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe, amelyben nem tudnak megfelelően élni az őket megillető jogokkal. Ennek hátterében sok esetben az információk, a jogi tájékozottság hiánya áll, mivel előfordul, hogy sem a gyermekek, tanulók vagy szüleik, sem pedig a velük kapcsolatos feladatokat ellátó személyek és szervek nem rendelkeznek kellő jogi tájékozottsággal.

Hivatalunkhoz érkeztek olyan beadványok, amelyekben autizmussal élő, sajátos nevelési igényű gyermekek számára a szakértői véleményben előírt speciális foglalkozások rendszeres elmaradása miatt kértek segítséget. Egy másik panasz szerint a sajátos nevelési igényű tanulót a kijelölt oktatási intézményben nem a szakértői véleményben meghatározott tanmenet szerint oktatják és értékelik. A hozzánk forduló beadványozókat minden esetben tájékoztattuk hivatalunk eljárási feltételeiről és az általuk igénybe vehető jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/68/2024, OJBH/347/2024, OJBH/491/2024, OJBH/572/2024)

A köznevelés kiemelt feladata többek között a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók speciális igényeinek figyelembevétele, egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

Egy sajátos nevelési igényű gyermekek részére létrehozott iskola pedagógusa a speciális oktatási-nevelési munkát támogatóbb iskolai körülmények kialakításával kapcsolatban kérte segítségünket. A beadványozót tájékoztattuk hivatalunk hatásköréről és a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/39/2024)

A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló kategóriájába tartozó előbb hivatkozott két köznevelési státusz fogalmi elhatárolását a köznevelési törvény értelmező rendelkezései rögzítik a következők szerint.

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A hivatalunkhoz megküldött beadványában több szülő is azt panaszolta, hogy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermeke nem a Pedagógiai Szakszolgálat által javasolt módon kap fejlesztést. A beadványozókat az intézményvezetővel való egyeztetésre kértük, annak eredménytelensége esetén a jogorvoslat lehetőségéről tájékoztattuk. (OJBH/125/2024, OJBH/485/2024)

A köznevelési törvény a két kategória tekintetében eltérő fejlesztési kötelezettséget határoz meg. A sajátos nevelési igényű tanulók részére egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásokat kell szervezni a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részt vevő nevelési-oktatási intézményben. Amennyiben a szakértői vizsgálat beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget állapít meg, az érintett gyermek, tanuló fejlesztő pedagógiai ellátásra jogosult, ez a gyermek, tanuló tantárgyi felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló kötelező foglalkozás. A fejlesztő pedagógiai ellátás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

A köznevelési törvény 47. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a különleges bánásmódnak megfelelő ellátást mindkét érintett csoportba tartozó gyermek, tanuló kapcsán a szakértői bizottság által kiállított szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani. A különleges bánásmódnak megfelelő ellátás kezdete az érintett gyermek, tanuló igényjogosultságának megállapítása. Ennek megfelelően tehát az intézmény a tanuló státuszának megállapítását követően kezdheti meg az érintett tanuló fejlesztését. Eltérő fejlődés észlelése esetén kiemelt fontosságú a gyermek, tanuló állapotának vizsgálata a pedagógiai szakszolgálat szakértői által, az állapotot rögzítő diagnózis, valamint az ahhoz illeszkedő fejlesztési javaslatok, nevelési-oktatási feladatok meghatározása.

Egy sajátos nevelési igényű gyermek szülője azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy gyermeke az iskola honlapján közzétett tantervben és a szakértői véleményben foglaltakkal ellentétben nem kapja meg az előírt gyógypedagógiai és pszichoterápiás foglalkozásokat, A foglalkozások az intézményvezetőnél történt többszöri utánajárást követően kezdődtek csak el. A szülő gyermeke fejlődését a foglalkozások megkezdését követően sem látta megfelelőnek, ezért írásban kért tájékoztatást a gyermeke által látogatott oktatási intézmény, a Vörösmarty Mihály Református Általános Iskola vezetőjétől arról, hogy milyen gyakorisággal és milyen formában részesül gyermeke iskolai fejlesztésben. A szülő, tekintettel arra, hogy érdeklődésére választ nem kapott, jogorvoslati kérelemmel fordult az oktatási intézmény fenntartójához, a Budapest Pesterzsébet-Klapka téri Református Egyházközséghez. A panaszos a tájékoztatást kérő beadványára a fenntartótól sem kapott választ, ezért – fél év elteltével – hivatalunkhoz fordult és az oktatási jogok biztosának személyes közreműködését kérte a probléma rendezésében, a kért információhoz való hozzáférésben. A panasz alapján a biztos megkereste a fenntartót és a beadvánnyal kapcsolatban tájékoztatást kért, de megkeresésére példátlan módon választ nem kapott, ezért született az a döntés, hogy a Beszámolóban név szerint megemlítjük a két jogsértő intézményt a Vörösmarty Mihály Református Általános Iskolát és a Budapest Pesterzsébet-Klapka téri Református Egyházközséget. (OJBH/16/2024)

Annak érdekében, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő ellátást, az ahhoz igazodó segítséget, a gyermek ezen státuszát megállapító szakértői vizsgálaton felül feltétlenül szükséges a szülő és a nevelési-oktatási intézmény megfelelő együttműködése.

Hivatalunkhoz érkezett másik panaszban egy szülő előadta, hogy iskolás gyermekének a pszichiátere gyógyszert írt fel, amit a gyermeknek ebéd után kellett bevennie. A szülő az iskolát kérte meg, segítse gyermekét abban, hogy az előírt gyógyszert biztosan bevegye. A gyógyszer bevitelével kapcsolatban két orvosi rendelvény is készült. Az egyik rendelvényt a gyermek kezelő orvosa, a másikat a szülő által megkeresett szakorvos állította ki. A szülő az utóbb kiállított útmutatás szerint kérte a gyógyszer adagolását. Az iskola a szülő kérésének nem tett eleget, figyelmen kívül hagyva az orvos véleményét, előírásait.

A köznevelési törvény 45. § (1) bekezdése szerint Magyarországon – az e törvényben meghatározottak szerint – minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése rögzíti, hogy a tankötelezettség iskolába járással teljesíthető.

A köznevelési törvény 46. § (1) bekezdésének a), illetve b) pontjai értelmében a tanuló kötelessége, hogy részt vegyen a kötelező és a választott, továbbá általános iskolában a tizenhat óráig tartó egyéb foglalkozásokon és szakmai gyakorlatokon, továbbá, hogy eleget tegyen – rendszeres munkával és fegyelmezett magatartással, képességeinek megfelelően – tanulmányi kötelezettségének.

A fentiek alapján egyértelmű, hogy a gyermek köteles teljesíteni tankötelezettségét. Ez egyúttal a szülő oldalán is kötelezettséget keletkeztet, a szülő ugyanis köteles gondoskodni arról, hogy gyermeke megfelelően igénybe tudja venni a neki biztosított oktatást. Ezen szülői kötelességről a köznevelési törvény 72. § (1) bekezdésének a)-b) pontjai rendelkeznek: a szülőnek kell gondoskodnia gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse

kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel.

Az intézmény és a szülő személyesen egyeztettek a gyógyszer beadásáról, megegyeztek abban, hogy a reggeli gyógyszer beadása otthon, míg a második adag beadása 11 óra körül az iskolában történik, ebédkor pedig figyelnek a pedagógusok arra, hogy megfelelően étkezzen a tanuló. A fenntartó tájékoztatása szerint a megbeszéltek ellenére a szülő többször is kérte, hogy máshogyan adják be az iskolai gyógyszert, és ehhez ambuláns lapot is csatolt. Az iskola felhívta a kiállító orvost, aki az iskola kérésére arról nyilatkozott, hogy a szülő kérésére készítette el az ambuláns lapot, vizsgálat elvégzésére nem volt alkalma, a tanulót nem látta, nem ismeri. Az igazgató a szülőt arra kérte, hogy a kezelőorvos utasítása alapján járjanak el. Ezt követően a szülő jelezte, hogy az orvos utasítása szerint le kell állítani a gyógyszer szedését. Az intézményvezető a szülőnek küldött válaszában azt írta, amennyiben a gyógyszer elhagyása orvosi utasítás, kérik az erről szóló orvosi dokumentum becsatolását.

Álláspontunk szerint az érintett gyermek kezelőorvosa határozza meg pontosan a gyógyszer beadásának, esetleges elhagyásának módját és idejét. A gyermeket egészségügyi ellátását illetően vizsgálat elvégzését követően a kezelőorvos jogosult döntést hozni. Ha egy másik felkeresett orvos mást állapít meg, a két orvos között történhet konzultáció, de a kezelőorvos utasítása az irányadó.

A fenntartó által jelzett helyzetben a szülő egy olyan orvosi ambuláns lapot csatolt be, amelyet a gyermek vizsgálata nélkül állítottak ki. Erről a tényről az iskola kérésére a lapot kiállító orvos nyilatkozott. Az iskola a gyógyszer adagolásában a kezelőorvos előírásai szerint működött közre, amit a szülő utóbb megkifogásolt, ugyanakkor a kezelőorvos az intézmény döntését tartotta megfelelőnek.

Az érintett gyermek egészségi állapotát, a szükséges kezeléseket a kezelőorvos döntése határozza meg. Sem szülői, sem intézményi oldalról nem lehetséges ennek egyéni szempontok alapján történő felülírása. A szakorvosi szempontok vizsgálatára a hivatalunk hatásköre is kizárt.

A beteg köteles az ellátásában közreműködő egészségügyi dolgozókkal képességei és ismeretei szerint együttműködni, a gyógykezelésével kapcsolatban tőlük kapott rendelkezéseket betartani.

Fontos hangsúlyozni, hogy amennyiben a szülő úgy véli, gyermeke ellátása változtatást igényel, úgy kizárólag a gyermekét ellátó orvos felé kell, hogy jelezze ezt. A szülő tehát kifejezetten az orvos irányába élhet jelzéssel. Az érintett gyermeket nevelő-oktató intézménynek az orvos utasítása alapján szükséges eljárnia.

Az oktatás világában az orvosi döntéshez az a kötelezettség kapcsolódik az érintett gyermek, szülője, pedagógusa, intézménye, intézményi fenntartója oldaláról, hogy a döntést kötelezően tartsa be. Ebben az esetben is irányadó az, hogy sem a szülő, sem a pedagógus érdeke nem írhatja felül a gyermek jogát. Az, hogy az előírt gyógyszert mikor adják be a tanulónak, kizárólag orvosi döntés által rendezhető, mely kérdésben egyéni szempontok alapján történő változtatásra sem a szülőnek, sem az intézménynek nincs lehetősége. Szülői, intézményi szempont nem helyeződhet a gyermek ellátáshoz való joga elé, melynek fontosságára hívtuk fel az érintett szülő figyelmét. (OJBH/149/2024)

Több szülő is beadvánnyal fordult hivatalunkhoz amiatt, hogy sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermeke nem töltheti az egész napot az óvodában, az iskolában és nem vehet részt a közös foglalkozásokon sem. Egy szülő beadványában azt kifogásolta, hogy az intézményvezető arra kérte, hogy egy ideig ne vigye óvodába sajátos nevelési igényű gyermekét. Egy másik beadványban a szülő azt sérelmezte, hogy ebéd után el kell hoznia beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekét az óvodából. Tájékoztatottuk a beadványozókat arról, amennyiben egy gyermek

felvételt nyert egy intézménybe, úgy a gyermek az óvoda teljes nyitvatartási ideje alatt jogosult részt venni az óvodai nevelésben, az ezzel ellentétes óvodai gyakorlat jogsértő. (OJBH/208/2024, OJBH/465/2024)

Hivatalunkhoz érkezett beadvány a sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai integrációjával kapcsolatban is. Egy szülő ADHD-val diagnosztizált gyermekének iskolai bánásmódjával kapcsolatban fordult hivatalunkhoz. A beadvány szerint a pedagógiai szakszolgálat arra kérte gyermeke osztályfőnökét, hogy rendszeresen készítsen feljegyzést a gyermek órai magatartásáról. Egy szülő azt sérelmezte beadványában, hogy sajátos nevelési igényű gyermekét intézményvezetői kérésre csak gyógyszer bevitelét követően és heti három napot viheti iskolába. Több beadvánnyal is fordultak szülők hivatalunkhoz amiatt, hogy ADHD-val diagnosztizált gyermekeiket nem engedik osztálytársaikkal együtt részt venni a tanórákon. Nem teszik lehetővé azt sem, hogy velük együtt ebédeljenek, napköziben maradhassanak, vagy osztálykirándulásra mehessenek. A beadványozókat tájékoztattuk a vonatkozó jogszabályi előírásokról, a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/170/2024, OJBH/226/2024, OJBH/271/2024, OJBH/525/2024)

Érkezett panasz azzal kapcsolatban is, hogy ki akarják emelni az oktatási-nevelési intézmény alapító okiratából azt a részt, amely szerint az intézmény sajátos nevelési igényű gyermekeket is felvesz. Az érintett szülő aggodalmát fejezte ki, attól tartott, hogy emiatt a már felvételt nyert gyermekét is elküldhetik az intézményből. Tájékoztattuk a beadványozót arról, hogy ezzel kapcsolatban tájékoztatást kérhet a Belügyminisztérium Köznevelési Államtitkárságától. (OJBH/171/2024)

Külön csoportot képeznek azok a hivatalunkhoz érkezett ügyek, amelyekben az intézményi közösségben nehezen kezelhető, beilleszkedési nehézséggel küzdő gyermek, tanuló magatartási problémáját jelzik a nevelési, oktatási szereplők. Ezekben az esetekben kiemelt jelentősége van a kirívó tanulói magatartás okai – akár külső segítség bevonásával történő – feltárásának, megfelelő kezelésének. Az ilyen jellegű konfliktusok rendezése minden részt vevő félre nagy terhet ró, ezért fontos a körültekintő, valamennyi érintett jogainak, kötelezettségének figyelembevételével történő ügyintézés. (OJBH/96/2024)

A köznevelési törvény kötelező jelleggel határozza meg az óvodai nevelést 8. § (2) bekezdésében kimondva, hogy a gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt, amely alól kivételes méltánylást érdemlő esetben adható csak felmentés.

Hivatalunkhoz megküldött beadványában a szülő gyermeke intézményi ellátásával kapcsolatban kérte a segítségünket. Gyermeke viselkedésével a gondozók elmondása szerint problémák voltak. Ezt a szülő otthon, illetve más csoportokban nem, vagy nem veszélyes mértékben tapasztalta. Kiscsoportos korában kérték, hogy vizsgáltsák meg a megyei szakértői bizottsággal, mert az óvoda szerint autista. Kiderült, hogy a gyermek nem autista, a 2023. április 17-én készült legutolsó szakértői vélemény szerint a

gyermeknek szociális funkcionálás zavara volt. A szakértői véleményben integrált oktatást írtak elő és sehol sem szerepelt, hogy a gyermek nem lehet egész napos, sőt a vizsgálatot vezető szakember szerint is jó lenne neki, ha minél többet lenne óvodai közegben, mert mire iskolába jut, fontos, hogy megoldódjon a szociális zavar. Az óvoda integrált óvoda, autisták is jártak oda.

A gyermek fél napos ellátásban részesült, amit a szülő a szakértői véleményre figyelemmel kifogásolt. A szülő mindenképp szerette volna, ha a gyermeke egész napos óvodai ellátásban részesülne, ezért először szóban kereste meg az óvodát és a fenntartót, majd írásban kérelmezte az egész napos ellátást az óvodától, 2023. szeptember 22-én, amit az óvoda 2023. szeptember 26-án kelt levelében elutasított. Ezt követően kereste meg a szülő a polgármesteri hivatalt.

A szülő az ügyben kérelmezte a vizsgálat megindítását az óvoda döntésével szemben, azonban a 40/1999. (X. 8.) OM rendelet 6. § (2) bekezdés c) pontja értelmében a rendelkezésre álló jogorvoslat kimerítésének hiányában erre nincs mód. Tekintettel arra, hogy az oktatási jogok biztosának érdemi vizsgálat megindítására a jogorvoslati eljárás befejezését megelőzően nincs lehetősége, ezért az intézmény fenntartójához fordultunk, hogy nyilatkozzon a jogorvoslati eljárás lefolytatásáról, illetve annak tartalmáról.

A polgármester arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy 2023 decemberében a szülő és az óvoda abban állapodtak meg, hogy hetente egy teljes napot, majd minden hónapban újabb egy-egy teljes napot tölt a gyermek az intézményben. 2024 februárjától a gyermek ismételt – a hét minden napján – egész napot töltött az óvodában.

Felhívtuk továbbá a polgármester figyelmét, hogy az intézményvezető hatáskörébe tartozik, hogy amennyiben a gyermeknél magatartási zavart, a beilleszkedési képesség sérülését vagy állapotváltozást észlel, akkor hívja fel a szülőt, hogy forduljon gyermekével a pedagógiai szakszolgálathoz. A köznevelés rendszerében a szakértői bizottság által kiállított szakértői vélemények az irányadóak a különleges bánásmódra való jogosultság tekintetében.

A polgármesternek az ügyben küldött válaszát áttekintettük, és azt olyannak tekintettük, hogy a fenntartó saját hatáskörön belül orvosolta a kialakult helyzetet. Mindezekre figyelemmel az ügyet lezártuk. (OJBH/15/2024)

A szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó hatályos részletszabályokat a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet) tartalmazza. A szakértői bizottságok a vonatkozó eljárási szabályok betartásával jogi hatással és kötelező erővel bíró szakértői véleményt bocsáthatnak ki. A szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

Egy szülő a sajátos nevelési igényű gyermeke státuszáról kiadott szakértői bizottsági vélemény jogi státuszával, annak kötelező jellegével kapcsolatban kért jogértelmezést hivatalunktól. Egy másik esetben egy részképeség zavaros gyermek szülője a szakértői bizottság jogosultságaival összefüggésben kért tájékoztatást. Hivatalunk tájékoztatta a beadványozókat a szakértői bizottsági tevékenységre vonatkozó részletszabályokról. (OJBH/188/2024, OJBH/403/2024)

Annak érdekében, hogy a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló megkapja az állapotának megfelelő segítséget, elengedhetetlenül szükséges a szakértői vizsgálaton való megjelenés, továbbá, hogy a gyermek, tanuló esetében a szakértői bizottság vizsgálata alapján tett szakértői javaslatok megvalósuljanak.

Hivatalunkhoz érkezett beadványában egy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel élő tanuló szülője azt sérelmezte, hogy több éves küzdelem után sikerült csak elérnie, hogy gyermeke szakértői bizottság előtti megvizsgálását az iskola is támogassa. A beadványozónak tájékoztatást adtunk a hatáskörünkről és a jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/214/2024)

Egy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek szülője azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy az oktatási intézmény vezetője arra kérte őt, vigye el a gyermekét az iskolából vagy kérjen a számára egyéni tanrendet. A szülő tájékoztatásunkat kérte, köteles-e eleget tenni az intézményvezetői kérésnek, amely nem áll összhangban a szakértői bizottság véleményével. A beadványozót jogorvoslati útra irányítottuk. (OJBH/458/2024)

A köznevelés rendszerében ezen pedagógiai szakszolgálat által – az irányadó szabályok betartásával – kiállított szakértői vélemény jogi hatással és kötelező erővel bír, mind a gyermek, tanuló, mind pedig a nevelést, oktatást megvalósító intézmény (a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében: kijelölt intézmény) tekintetében.

A hivatkozott 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 17. § (1) bekezdése rögzíti a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeit. A szakértői bizottság a tanuló vizsgálata alapján kiállított szakértői véleményében rendelkezik többek között a tanuló tankötelezettségéről, annak teljesítési módjáról, a sajátos nevelési igényének megfelelő intézmény kijelöléséről, a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményekről, fejlesztési feladatokról, a fejlesztési feladatok ellátásának javasolt időkeretéről, továbbá az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésről, valamint a szükséges szakemberre vonatkozó javaslatról.

A fentiek alapján tehát a gyermek, tanuló fogyatékoságának megfelelő intézmény kijelöléséről is a szakértői bizottság rendelkezik. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 16. § (2) bekezdés szerint a szakértői bizottság intézményjegyzék alapján tájékoztatja a szülőt azokról a lehetőségekről, amelyek alapján sajátos nevelési igényű gyermeke a korai fejlesztésben és gondozásban, az óvodai nevelésben, a fejlesztő nevelésben-oktatásban részt vehet, tankötelezettségének eleget tehet. A köznevelési, illetve szakképző intézményt a szülő választja ki a szakértői bizottság által javasolt intézmények közül.

Egy szülő sajátos nevelési igényű gyermeke szakképzési intézménybe történő felvételének elutasításával kapcsolatban kérte hivatalunk segítségét. Áttanulmányoztuk az általa becsatolt dokumentumokat, és felvettük a kapcsolatot az ügyben a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési

Hivatallal, ahonnan azt a tájékoztatást kaptuk, hogy az a szakma, ahová gyermeke felvételét kezdeményezte, telített, az illető technikumban 35 fővel betöltöttek voltak az osztálylétszámok.

Ehhez képest a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal – akik a Megyei Szakképzési Centrummal is egyeztettek, ők pedig az intézménnyel – más megoldást tárt hivatalunk elé. Az iskola felajánlotta a műhelyiskolájukban részzakma elsajátításának a lehetőségét, amely rugalmas tanulási forma, itt jobban tudnak a gyermek igényeire figyelni, kis létszámú osztályok vannak, és hiányzó készségeket is oktatnak. Ezen kívül a részképzés elvégzése munkakör betöltésére jogosít, államilag elismert szakképesítést adó bizonyítvánnyal fejeznék be a tanulást.

A beadványban foglaltakkal kapcsolatban megkerestük továbbá a Vármegyei Szakképzési Centrum főigazgatóját is. A főigazgató válaszában megerősítette, hogy a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal jóváhagyta azt az áthidaló javaslatot, hogy a tanulót felvegye az iskola második részzakképesítésre, cukrászsegédnek. Az volt a szándék, hogy amennyiben a tanuló sikerrel megállja a helyét a képzésen, biztonságosan kezeli a cukrászeszközöket, a sütőket, hozzá szokik a gyakorlati és elméleti követelményekhez, a cukrászműhelyben tapasztalható sürgés-forgáshoz, akkor néhány hónap múlva a képzésben eltöltött idő beszámításával átteszik a hároméves nappali képzés első évfolyamára, ahol az ágazati alapvizsga után cukrász tanulóként folytathatná a tanulmányait, amely számára sokkal biztonságosabb, mint a szakács szakma.

A tájékoztatás szerint a panaszos szülő ezt nem fogadta el, nem kívánt élni a felajánlott lehetőséggel. A főigazgató továbbra is fenntartja annak a lehetőségét, hogy a diákot felvegyék cukrászsegéd képzésre, majd beszámítással áttegyék a teljes szakmára, amennyiben megfelel a fentiek szerint a követelményeknek. A tanuló érdekében nem javasolt, hogy a hároméves képzésben kezdjen, mert nagy a valószínűsége a kudarcnak, amelyet pedig a szülő és az iskola is szeretne elkerülni. A főigazgató tájékoztatása szerint a diák érdeke azt kívánja, hogy fokozatosan szokjon hozzá a követelményekhez, átmenetet biztosítva tudjon bekapcsolódni a cukrász képzésbe. Ehhez mind a Szakképzési Centrum, mind az iskola részéről a támogatást maximálisan megkapja.

Ezzel összefüggésben tájékoztattuk, hogy a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet 53. § (1) és (3) bekezdései szerint a műhelyiskola a tanulónak, illetve a képzésben részt vevő személynek a szakképzésbe való bekapcsolódáshoz vagy a munkába állásához szükséges ismeretek megszerzésére szolgáló képzési forma. A műhelyiskola folyamatos mentori támogatással hozzájárul a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy személyes és társas kompetenciáinak a fejlesztéséhez és az önálló életkezdéséhez szükséges alapismeretek átadásához. A műhelyiskolában kizárólag részzakma megszerzésére irányuló felkészítés folyik, amelyet tanműhelyben vagy munkahelyi körülmények között a nappali rendszerben, egy-öt fős csoportokban kell megszervezni úgy, hogy a részzakma megszerzésének időtartama – a tanév, illetve a tanítási év rendjére tekintet nélkül – legalább hat, legfeljebb huszonnégy hónap közé essen. Ugyanezen § (6) bekezdése szerint a részzakma megszerzését követően a tanuló, illetve a képzésben részt vevő személy – a részzakmát magában foglaló szakmára vonatkozó – tanulmányait a szakképző intézményben külön felvételi eljárás nélkül a szakirányú oktatásban folytathatja.

Javasoltuk a szülőnek, hogy fontolja meg ismételten az iskola ajánlatát, mivel a gyermeke érdeke, hogy megtalálja számára a megfelelő képzési intézményt és formát. Ennek érdekében a szakképzési szereplőkkel célszerű folyamatossá tenni a kommunikációt. (OJBH/24/2024)

A szakértői bizottság nem jelölhet ki olyan intézményt, amely helyhiány miatt nem tudná felvenni a gyermeket, tanulót. A sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló továbbá kizárólag abba az intézménybe vehető fel, amely rendelkezik a köznevelési törvény 47. § (4) bekezdésében meghatározott, a speciális neveléshez, oktatáshoz szükséges feltételekkel.

A megfelelő intézmény kijelölése kapcsán mind írásban, mind telefonon több megkeresés is érkezett hivatalunkhoz. A kérdések érintették halmozottan fogyatékos tanuló esetén a középiskolai felvételit, sajátos nevelési igényű tanuló iskolaváltását, korábbi intézmény nem megfelelő ellátása miatti új intézmény kijelölését. A panaszosokat a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekről tájékoztattuk.

Több esetben sajátos nevelési igényű, autista vagy fogyatékkal élő gyermek szülője kérte hivatalunk segítségét a gyermek állapotának megfelelő óvoda, oktatási-nevelési intézmény kijelölésével, a gyermek kollégiumi elhelyezésével, folyamatban lévő intézményváltással kapcsolatban. Más esetben egy beilleszkedési, tanulási és magatartási problémával küzdő gyermek szülője kért segítséget a megfelelő oktatási intézmény kiválasztásához. Egy további esetben az ADHD-val diagnosztizált gyermek nagyszülője kért tájékoztatást arról, hogy a diagnózis ellenére maradhat-e a gyermek a jelenlegi oktatási intézményben. Sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek szülei több esetben is jelezték, hogy gyermeküket el kívánják küldeni a szakértői bizottság által kijelölt oktatási intézményből. Hivatalunk tájékoztatását kérték a gyermekek jogaival valamint azzal kapcsolatban, hogyan kaphatnak segítséget egy befogadó intézmény felkutatásában. A beadványozóknak tájékoztatást adtunk a jogszabályi előírásokról, a pedagógiai szakszolgálatok működéséről, a jogorvoslat lehetőségéről, tekintettel arra, hogy panaszukkal nem keresték meg az illetékes fenntartói képviselőt. (OJBH/114/2024, OJBH/120/2024, OJBH/134/2024, OJBH/252/2024, OJBH/319/2024, OJBH/327/2024, OJBH/330/2024, OJBH/474/2024, OJBH/534/2024)

Érkezett olyan beadvány is, amelyben hivatalunk közreműködését kérték az SNI-s gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetésében. Felhívtuk a beadványozó figyelmét arra, hogy hivatalunk eljárásának tárgya nem irányulhat a sajátos nevelési igényű tanulónak a szakértői véleményben kijelölt iskolában fennálló tanulói jogviszonyának megszüntetésére. A beadványozókat tájékoztattuk, hogy az osztály légkörének, bizalmi szintjének helyreállítása, a közösségen belül történt konfliktusok, erőszakos esetek kezelése, feldolgozása, ezen esetek megelőzése, jövőbeli elkerülése, valamint az esetkezelés megvalósításában tanácsadás, módszertani támogatás kérése érdekében felkereshetik a következő szervezeteket: Hol a helyem Iskolapszichológiai Tanácsadó Központ (holahelyem.hu), Békés Iskolák Program (bekesiskolak.hu), Kerekasztal az iskolai biztonságért (kerib.hu), Van kihez fordulnod! (vkf.hu). (OJBH/90/2024)

A különleges bánásmódra való jogosultság, mint védendő jog érvényesülése érdekében a sajátos nevelési igényű gyermek iskolaváltása esetére is speciális rendelkezést ír elő a jogszabály. A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 20. § (3) bekezdése rögzíti, hogy ha a sajátos

nevelési igényű tanuló iskolát kíván változtatni, szándékáról a tanuló szülőjének írásban tájékoztatnia kell a szakértői bizottságot.

A szakértői bizottság, amennyiben az az iskola, amelybe a tanuló az átvételét, felvételét kéri, az adott sajátos nevelési igényre tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a bejelentést tizenöt napon belül írásban tudomásul veszi, és szakértői véleményének az iskola kijelölésére és az iskolába történő beiratkozásra vonatkozó rendelkezéseit módosítja. Ha az iskola nem vagy nem az adott fogyatékosagra tekintettel szerepel az intézményi jegyzékben, a szakértői bizottság a tanuló – szükség szerinti – vizsgálata után új szakértői véleményt készít. A tanuló vizsgálata mellőzhető, ha a meglévő vizsgálati eredmények kiegészítésére nincs szükség. E rendelkezéseket alkalmazni kell az óvoda, a kollégium, a szakképző intézmény, a korai fejlesztés és gondozás, továbbá a fejlesztő nevelés-oktatás feladataiban közreműködő intézmény változásakor is. Az e bekezdésben meghatározott intézkedéseket, ha a gyermek, tanuló vizsgálatára nincs szükség, a szakértői bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag hajtja végre.

A szülő, a nevelési-oktatási intézmény és a pedagógiai szakszolgálatok együttműködése hatékonyan segíti, segítheti a tanuló fejlődését és felzárkózását, a nevelési-oktatási intézmény gyermekkel, tanulóval kapcsolatos feladatainak ellátását.

A köznevelési törvény 18. § (2) bekezdése szerint a pedagógiai szakszolgálat körében ellátandó feladatok a következők: a gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás, a szakértői bizottsági tevékenység, a nevelési tanácsadás, a logopédiai ellátás, a továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás, a konduktív pedagógiai ellátás, a gyógytestnevelés, az iskolapszichológiai, óvodapszichológiai ellátás, a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók gondozása.

A 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 18. §-a rögzíti, hogy a gyermek, tanuló ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerül sor, ha az abban foglaltakkal a szülő egyetért.

Amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal a szülő nem ért egyet, a szakértői bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központot tájékoztatni. A szülő közvetlenül is eljárást indíthat a gyermek, tanuló lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes tankerületi központnál a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve. A szülőnek a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie. A szülőnek – a szakértői vélemény kézhezvételétől számítva – tizenöt nap áll rendelkezésre a szakértői vélemény felülvizsgálatának kezdeményezésére. Amennyiben a szülő a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg az eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.

Sok esetben a hozzánk forduló szülők azért éltek panasszal, mert az iskola, illetve a pedagógusok nem vették figyelembe a szakértői véleményben foglalt javaslatokat, és így az előírt fejlesztések mellett a nevelési-oktatási javaslatok, a kedvezmények sem voltak biztosítottak a tanulók számára.

Panasz érkezett azzal kapcsolatban, hogy egy fogyatékkal élő, sajátos nevelési igényű gyermek számonkérés alkalmával nem kapja meg a szakértői véleményben előírt kedvezményeket, nem kap időhosszabbítást sem, ami miatt a számára nehezen érthető tantárgyakból bukásra áll. A szülő gyermeke védelmében tájékoztatásunkat kérte, hogyan szerezhetne érvényt a szakértői véleményben foglaltaknak. Beadványával kapcsolatban tájékoztattuk a panaszost hatáskörünkről és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/253/2024)

Egy másik esetben egy ADHD-val diagnosztizált, magatartászavaros tanuló kapacitáshiányra hivatkozással nem kapta meg a szakértői véleményben előírt fejlesztéseket, ugyanakkor elmaradása miatt plusz tanórákon való részvételre kötelezték, ami státuszára tekintettel nagyon kimerítő a számára. A panaszosokat tájékoztattuk a szakértői vélemény kötelező tartalmi elemeiről és az őket megillető jogorvoslati lehetőségekről, ugyanis sérelmeikkel az illetékes fenntartói képviselőt nem keresték fel. (OJBH/506/2024)

A hozzánk fordulók többször sérelmezték azt, hogy az oktatás során a pedagógusok nem veszik figyelembe az értékelés és minősítés alóli mentesítésre irányuló javaslatot. E kérdéskör jogi szabályozását az érintett csoportok tekintetében a következő rendelkezések rögzítik.

A köznevelési törvény 56. § (1) bekezdése szerint a sajátos nevelési igényű tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az igazgató mentesíti

- a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,
- b) egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.

Az érettségi vizsgán az (1) bekezdés b) pont szerinti tantárgyak helyett a tanuló – a vizsgaszabályzatban meghatározottak szerint – másik tantárgyat választhat.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján fejlesztő pedagógiai ellátásban és a köznevelési törvényben, továbbá jogszabályban meghatározott kedvezményekben részesülnek.

Az érettségi vizsgára vonatkozó kapcsolódó részletszabályokat az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet rendezi.

Az egyéb többletkedvezmények kapcsán a köznevelési törvény 51. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló részére a felvételi vizsgán indokolt esetben biztosítani kell a hosszabb felkészülési időt, az írásbeli vagy szóbeli felmérésen biztosítani kell az iskolai tanulmányai során általa használt, megszokott eszközöket, a vizsga szervezésével alkalmazkodni kell az adottságaihoz.

A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 26-45/A. §-a határozza meg a középfokú iskolákba történő jelentkezés rendjét és a felvételi eljárás és beiratkozás szabályait, ezen belül a kedvezmények érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A tanulmányok alatti vizsgákkal kapcsolatos részletszabályokat ugyanezen rendelet 64-72. §-ai rendezik.

Ahhoz azonban, hogy a tanuló ezeket a speciális lehetőségeket igénybe vehesse, a szakértői vélemény, illetve ezirányú szakértői javaslat nélkülözhetetlen. Amennyiben a szakértői vélemény a tanuló vonatkozásában értékelés és minősítés alóli mentesítésre, illetve egyéb kedvezményekre tesz javaslatot, ezeket a tanuló számára biztosítani kell. A tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalakor az igazgatónak a szakértői vélemény javaslati részében foglaltakra figyelemmel kell lenni, ezzel összefüggésben mérlegelési jogköre nincs.

Egy másik beadványban egy ADHD-val diagnosztizált, tanulási nehézséggel küzdő gyermek szülője azt sérelmezte, hogy a szakértői véleményben foglaltakkal ellentétben gyermekének nem adták meg az értékelés alóli mentesítést magyar nyelvből és helyesírásból. Az osztályzatok alapján a gyermek nyelvtanból bukásra áll, ezért segítségünket kérték. Hivatalunk a szülő részére jogorvoslati tájékoztatást nyújtott. (OJBH/450/2024, OJBH/254/2024)

Egy angol iskolába járó sajátos nevelési igényű gyermek szülője azzal a panasszal fordult hivatalunkhoz, hogy gyermeke a sajátos nevelési igényére tekintettel nem kaphat az iskolától érettségi bizonyítványt, csak tanúsítványt, ami elzárja attól a lehetőségtől, hogy felsőfokú oktatási intézményben tanuljon tovább. Tájékoztattuk a szülőt arról, hogy az érettségi vizsgaszabályzat kiadásáról szóló 100/1997.(VI. 13.) Korm. rendelet szerint van lehetőség arra, hogy az SNI-s gyermek érettségi tantárgyként ahelyett a tantárgy helyett, amiből fel van mentve, egy másik érettségi tantárgyat válasszon, így teljes értékű érettségi vizsgát tehet. (OJBH/452/2024)

Az oktatási jogszabályok a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók kapcsán több kérdésben, így például az iskolaérettség, tankötelezettség, az egyéni munkarend, vagy a felnőttoktatásban/szakképzésben való részvétel kérdésével kapcsolatban is eltérő rendelkezéseket állapítanak meg. A szülő döntési joga számos kérdésben korlátozott, mivel ezeknek a tanulóknak a nevelése-oktatása, fejlesztése kizárólag a szakértői véleményben foglaltaknak megfelelően történhet.

Amennyiben az érintett gyermek, tanuló esetében valamely körülmény, akár állapotváltozás indokolná a szakértői vélemény felülvizsgálatát, ez esetben a következő rendelkezések az irányadóak. A szakértői véleményben foglaltak felülvizsgálatával kapcsolatban a 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti azzal a megkötéssel, hogy a szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Ugyanezen § (3) bekezdés c) pontja szerint a szülő kérésére indított eljárásban teljes körű vizsgálati eljárást kell lefolytatni, feltéve, hogy az utolsó teljes körű vizsgálat óta több mint két év telt el.

Egy beadványban egy szülő azért kérte hivatalunk segítségét, mert autista gyermekének a kijelölt oktatási intézménybe szállítása nehézséget jelent a számára, szeretett volna támogatást kérni, de ezzel kapcsolatban az érintett intézmény még tájékoztatást sem tudott neki adni. (OJBH/9/2024)

Egy másik ügyben egy halmozottan fogyatékos gyermek szülője azzal kapcsolatban fordult hivatalunkhoz, hogy a gyermeke számára kijelölt óvoda messze esik a lakóhelyüktől, a gyermek odautaztatása nehézséggel jár, ezért a lakóhelyükhöz közelebbi óvoda kijelölését kéri. (OJBH/466/2024)

Beadványukkal összefüggésben tájékoztattuk a panaszosokat a kijelölt intézmény kötelező felvételt biztosító intézménnyé válásáról, a fenntartó utaztatási kötelezettségéről, a köznevelési törvény 74. § (5) utaztatást segítő rendelkezéseiről, valamint a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről szóló 38/2024.(II.29.) Korm. rendelet utazási támogatásról szóló szabályairól.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő óvodás gyermek szülője a gyermekét megillető jogokkal, a pedagógiai szakszolgálat működésével kapcsolatban kérte hivatalunk tájékoztatását. Gyermeke a szakértői bizottság által kiállított szakvélemény alapján beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő státuszt kapott. A gyermek és egy szintén BTMN-el küzdő óvodai csoporttársa a délutáni alvás során nem együttműködő, ezért az óvodapedagógus videófelvételt készített róla, amit a szülőnek is megküldött. Az óvónő a gyermekkel azt érzékelteti, hogy örülne, ha elmenne az óvodából. A szülőt tájékoztattuk hatáskörünkről és jogorvoslatért a fenntartóhoz irányítottuk. (OJBH/129/2024)

Egy másik szülő szintén a gyermekét megillető jogokról és a pedagógiai szakszolgálatról kérte hivatalunk tájékoztatását. Az óvodapedagógus a gyermek problémás viselkedését videófelvétel készítésével próbálta szabályozni. Amikor a szülő ezzel kapcsolatban tájékoztatást kért, az óvodavezető a pedagógiai szakszolgálat felkeresését tanácsolta. Hivatalunk tájékoztatta a szülőt hatáskörünkről, a köznevelés törvényben rögzített kiemelt feladatáról, a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek speciális igényeinek figyelembevételéről és legeredményesebb fejlődésük elősegítéséről, valamint a jogorvoslati lehetőségekről. (OJBH/311/2024)

Egy következő ügyben a szülő azt kifogásolta, hogy sajátos nevelési igényű gyermekétől elveszik a mobiltelefonját, holott arra az iskolába bejárás és a hazamenetel során a megfelelő tájékozódás elősegítése céljából szüksége van. (OJBH/396/2024)

A fenti esetekben a panaszosokat az érintett intézmény fenntartói képviselőjéhez irányítottuk. Fontosnak tartjuk, hogy egy-egy intézményben megjelenő sérelmes helyzetről a fenntartói képviselők értesüljenek, és azok megoldásában közreműködjenek, tekintettel a köznevelési törvényben is rögzített, másodfokú döntéshozatalra vonatkozó hatáskörükre is.